

Anssi Huostila

**YLEISESTI VEROVELVOLLISEN
URHEILIJAN URHEILUTULOJEN
VEROTUS KANSALLISISSA JA
KANSAINVÄLISISSÄ TILANTEISSA**

TIIVISTELMÄ

Anssi Huostila: Yleisesti verovelvollisen urheilijan urheilutulojen verotus kansallisissa ja kansainvälisissä tilanteissa

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Vero-oikeus

Toukokuu 2023

Tässä tutkimuksessa käsitellään Suomessa yleisesti verovelvollisten urheilijoiden urheilutulojen verotusta. Keskeisimmiksi tutkimuskysymyksiksi muodostui urheilutoimintaan kuuluvien tulojen ja hyväksyttävien vähennysten määrittäminen, urheilutoiminnan keskeisimmät verosuunnittelumahdollisuudet, sekä urheilutulojen verotusoikeuden jakautuminen eri valtioiden välillä rajat ylittävissä kansainvälisissä tilanteissa. Tutkimuksen taustalla on huippu-urheilun kaupallistuminen ja kansainvälistyminen, ja sitä seurannut useiden urheilijoiden tulotason nouseminen. Urheilutoiminnan harjoittaminen sisältää useita erityispiirteitä perinteisemmäksi miellettyihin ammatteihin verrattuna, joista ainoastaan osa on huomioitu verolainsäädännössä. Kyseisiä erityispiirteitä ovat muun muassa: Urheilu-uran tuloa tuottavan vaiheen lyhyt kesto, urheilutoiminnan kansainvälisyys, ja urheilijan usein korkeiksi muodostuvat ansiot.

Esitettyihin tutkimuskysymyksiin haetaan vastauksia käyttämällä lainopillisia menetelmiä. Lainopillisessa tutkimuksessa pyritään systematisoimaan oikeussäännöksiä ja myös selvittämään oikeussäännösten sisältöä. Tutkimuksessa on käytetty lähteenä lainsäädäntöä, joka katsotaan vahvasti velvoittavaksi oikeuslähteeksi. Lainsäädännön lisäksi lähteenä on käytetty myös oikeustapauksia, sekä oikeuskirjallisuutta.

Tutkimuksessa selvisi, että verolainsäädännössä urheilutoiminnan erityispiirteitä on huomioitu tulojen jaksottamisen osalta urheilijarahastojen ja valmennusrahastojen myötä. Urheilutoimintaan liittyvien menojen vähennysoikeus on myös laaja, sisältäen kuitenkin joitakin epäselviä rajanvetotilanteita. Urheilutoimintaa on myös mahdollista harjoittaa elinkeinotoimintana, jos toiminnan katsotaan täyttävän elinkeinotoiminnan tunnusmerkit. Tällöin urheilijan on mahdollista saada osa tuloistaan verotetuksi pääomatuloina, mikä voi olla erityisesti suurituloisimmille urheilijoille suotuisaa tulojen noustessa kireäksi muodostuvan ansiotuloverotuksen myötä. Kansainvälisissä rajat ylittävissä tilanteissa urheilutulojen ensisijainen verotusoikeus on useimmissa tilanteissa tulon lähdevaltiolla OECD:n malliverosopimuksen 17 artiklan perusteella.

Avainsanat: urheiluverotus, verosuunnittelu, kansainvälinen verotus, urheilu-oikeus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

Lähteet	II
Oikeustapaussuunnitelma	VIII
Lyhenteet	IX
1 Johdanto	1
1.1 Tutkimusaiheen esittely	1
1.2 Tutkimusongelman asettelu ja tutkimuskysymykset.....	4
1.3 Keskeiset käsitteet ja tutkimusaiheen rajaus	6
1.4 Tutkimusmetodi ja lähdeaineisto	9
2 Urheilutoimintaan kuuluvat tulot	10
2.1 Urheilijan palkka	12
2.2 Urheilijan palkkio	15
2.2.1 Sponsoritulot.....	17
2.2.2 Urheilukilpailupalkinnot	18
2.3 Vähennykset	19
2.3.1 Urheilijan matkakulut.....	20
2.3.2 Urheiluvälineet	23
2.3.3 Urheilijan vähennysten erityistilanteita	24
3 Urheilutoiminnan keskeisiä verosuunnittelumahdollisuuksia	25
3.1 Valmennusrahasot	27
3.2 Urheilijarahastot	30
3.3 Urheilu elinkeinotoimintana	35
3.3.1 Yritysmuodon valitseminen	38
3.3.2 Toiminta ammatinharjoittajana	40
3.3.3 Toiminta osakeyhtiön kautta	44
4 Yleisesti verovelvollisen urheilijan kansainvälisten tulojen verotus	53
4.1 Yleinen verovelvollisuus ja verosopimukset.....	55
4.2 Kaksoisasumiskonflikti	58
4.3 Palkkatulot kansainvälisissä tilanteissa	61
4.4 Urheilijan palkkiot	66
4.5 Urheilijan elinkeinotoiminnan tulot	69
5 Johtopäätökset	71

Lähteet

Andersson – Linnakangas – Frände 2016

Andersson, Edward – Linnakangas, Esko – Frände, Joakin:
Tuloverotus. Alma Talent, 2016.

Brandler 2017

Brandler, Riku: Urheilijarahasto: Urheilijarahaston rooli uran jälkeisen elämän turvaamisessa. Opinnäytetyö, Vaasan ammattikorkeakoulu.

Engblom – Frände – Holla – Järvinen – Kokko – Lepistö – Nieminen – Paronen – Rautajuuri – Sandelin – Torkel – Äimä 2018

Engblom, Ari – Frände, Joakin – Holla, Jyrki – Järvinen, Jussi – Kokko, Aki – Lepistö, Markku – Nieminen, Kati – Paronen, Vesa – Rautajuuri, Anna-Leena – Sandelin, Eric – Torkkel, Timo – Äimä, Kristiina: Elinkeinoverotus 2018. Edita Publishing Oy.

Eskelinen 1995

Eskelinen, Antti: Urheilu ja verot. Suomen urheiluliiton julkaisut Oy, 1995.

Frände 2013

Frände, Joakim: Dubbelboende vid beskattningen av fysiska personer. Helsingin yliopisto, 2013.

Halila – Norros 2017

Halila, Heikki – Norros, Olli: Urheiluoikeus. Alma Talent, 2017.

HE 76/1995

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta ja kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta.

HE 278/1998

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja varallisuusverolain 10 §:n muuttamisesta.

HE 109/2005

Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi.

HE 144/2006

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi tuloverolain ja eräiden muiden verolakien muuttamisesta sekä valtion ja kuntien kustannustenjaon tarkistuksesta aiheutuviksi muutoksiksi lainsäädäntöön.

HE 173/2009

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta.

HE 142/2020

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vuoden 2021 tuloveroasteikosta sekä tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta.

Helminen 2001-

Helminen, Marjaana: Kansainvälinen verotus. Alma Talent 2001-. Viitattu 22.09.2022.

Hirvonen 2011

Hirvonen, Ari: Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17. Helsinki 2011.

Hirvonen – Visuri 2021

Hirvonen, Hinni – Visuri Roope: Tässä ovat koronavuonna eniten Suomessa tienanneet urheilijat: Antti Pihlström rikkoi ulkomaalaistähtien rintaman, myös Makwan Amirkhani ylsi kärkipäähän. Yle Uutiset <https://yle.fi/a/3-12179856> Viitattu 15.3.2023.

Kuisma 2021

Kuisma, Lassi: Kymmeniä tuhansia euroja verotonta tukirahaa – näin Suomen huippuhihtäjät ovat kikkailleet tulonsa piiloon. Iltalehti <https://www.iltalehti.fi/talviurheilu/a/592ecdbf-d60f-449e-af21-ccc59cfddb54> Viitattu 28.4.2023.

Kyllönen 2016

Kyllönen, Jarkko: Urheilusta saadun ulkomaantulon verotus. Urheilu ja oikeus 2016

Jokisipilä 2022

Jokisipilä, Markku: Huippu-urheilu osana suomalaista yhteiskuntaa ja kulttuuria. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja: 28:2022.

Kössö 2017

Kössö, Tuulia: Suomalaisen naisen euro on kolme senttiä – Yle selvitti, kuinka valtaisa palkkaero huippu-urheilussa yhä ammittaa. Yle uutiset <https://yle.fi/a/3-9967439> Viitattu 20.10.2022.

Louhi 2015

Louhi, Jyrki: Urheilijan verosuunnittelun mahdollisuudet niin kotimaisessa kuin ulkomaisessa kontekstissa. Pro Gradu.

Malmgrén 2020

Malmgrén, Marianne: Tosiasiallinen johtopaikka ulkomaisen yhteisön yleisen verovelvollisuuden kriteerinä Suomessa (referee-artikkeli). Verotus 5/2020 s. 643-654.

Malmgrén – Myrsky 2017

Malmgrén Marianne, Myrsky Matti: Kansainvälinen henkilö- ja yritysverotus. Alma Talent 2017

Mattila 2008

Mattila, Pauli: Yrityksen nettovarallisuus verotuksessa. Verotus 2/2008 s. 112-122.

Niskakangas 2011

Niskakangas, Heikki: Veropolitiikka. Sanomapro, 2011.

Niskakangas – Viitala – Hokkanen 2020

Niskakangas, Heikki – Viitala Tomi – Hokkanen Marja: Johdatus Suomen verojärjestelmään. Alma Talent, 2020.

Nykänen – Nieminen 2021

Nykänen, Pekka – Nieminen Martti: Tuloverolain kommentaari. Alma Talent, 2021.

OECD 2017

OECD: Model Tax Convention on Income and on Capital 2017. Full version. 21 November 2017. (OECD:n malliverosopimuksen kommentaari).

Ossa, 2020

Ossa, Jaakko: Tuloverolaki käytännössä. Alma Talent 2020.

Ossa 2020

Ossa, Jaakko: Yritystoiminnan verotus. Kauppakamaritieto. 2020.

Rauste 1997

Rauste, Olli: Urheiluoikeus. Kauppakaari Oy, 1997.

Rummukainen 2020

Rummukainen, Anu: Paljonko pelaamisella tienaa ja missä pelissä? Lue 9 vastausta e-urheilusta. Yle uutiset <https://yle.fi/a/3-11481864> Viitattu 13.3.2023.

Räbinä – Myllymäki – Myrsky 2019

Räbinä, Timo – Myllymäki, Janne – Myrsky Matti: Henkilökohtaisen tulon verotus. Alma Talent, 2019.

Sjögrén 2010

Sjögrén, Helena: Palkkaa vai osinkoa – empiirinen tutkimus velkojen suojasta pienissä osakeyhtiöissä. Lakimies 6/2010 s. 979–998.

Statista 2022

Revenue of the Big Five soccer leagues in Europe from 2011/12 to 2020/21, with a forecast to 2022/23, by country. <https://www.statista.com/statistics/261218/big-five-european-soccer-leagues-revenue/> Viitattu 14.10.2022.

Suomen jääkiekkoilijat ry 2015

Suomen jääkiekkoilijat ry: Liigasopimusmalli: https://www.sjry.fi/media/filer_public/73/0c/730c78bf-2c59-4773-9568-0fec72c95a13/pelaajasopimus-final-2612018-paivitetty-6819.pdf Viitattu 12.11.2022.

Suomen Olympiakomitea

Suomen Olympiakomitean internetsivut, huippu-urheilu: <https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/urheilijat/valmennusrahasto/> Viitattu 8.3.2023.

Suopuro 2020

Ihmetteletkö urheilijoiden verotietoja? Näin toimii ammattiuurheilun mahdollistava järjestelmä, jossa on maailmanmestarin mukaan karkeita epäkohtia. Yle uutiset <https://yle.fi/a/3-11622074> Viitattu 13.3.2023.

Tetlak 2010

Tetlak, Karoline: Tax Treatment of Team Performances under Art. 17 of the OECD Model Convention. World tax journal October 2010. <http://www.karolinatetlak.pl/wtj031003.pdf>

Urpilainen 2020

Urpilainen, Matti: KHO 2020:96 – Jääkiekkoseuran ulkomaalaispelaajilleen maksamat allekirjoituspalkkiot rinnastettiin kauden aikana maksettuun ennakonpidätyksen alaiseen palkkaan. Edita, 2020.

Valtiovarainministeriö

Valtiovarainministeriö: Suomi irtisanoo Portugalin verosopimuksen. Valtiovarainministeriön tiedote <https://vm.fi/-/suomi-irtisanoo-portugalin-verosopimuksen> Viitattu 13.01.2023.

Van Wesep 2010

Van Wesep, Edward Dickersin: Pay (Be)for(e) Performance: The Signing Bonus as an Incentive Device. The Review of financial studies, 2010, Vol.23 (10), p.3812-3848.

Verohallinto 2023a

Verohallinnon ohje: Matkakustannusten vähentäminen palkansaajan verotuksessa. Dnro: VH/353/00.01.00/2023.

Verohallinto 2023b

Verohallinnon ohje: Luettelo kuntien ja seurakuntien tuloveroprosenteista vuonna 2023. Dnro: VH/6011/00.01.00/2022.

Verohallinto 2023c

Valtion tuloveroasteikko:
<https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/tulot/ansiotulot/> Viitattu 28.4.2023.

Verohallinto 2022a

Verohallinnon ohje: Kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistaminen. Dnro VH/1404/00.01.00/2022.

Verohallinto 2022b

Verohallinnon ohje: Yleinen ja rajoitettu verovelvollisuus sekä verosopimuksen mukainen asuminen - luonnolliset henkilöt. Dnro VH/1059/00.01.00/2022.

Verohallinto 2021a

Verohallinnon ohje: Urheilusta saatujen tulojen verotus. Dnro VH/5421/00.01.00/2021. 1.12.2021.

Verohallinto 2021b

Verohallinnon ohje: Tulonhankkimiskulut ansiotuloista. Dnro VH/6411/00.01.00/2021. 31.12.2021.

Verohallinto 2021c

Verohallinnon ohje: Kuntien ja seurakuntien tuloveroprosentit vuonna 2022. Dnro VH/5842/00.01.00/2021.

Verohallinto 2019a

Verohallinnon ohje: Yritystoiminta, tulonhankkimistoiminta ja harrastustoiminta henkilöverotuksessa. Dnro VH/417/00.01.00/2019. 25.1.2019.

Verohallinto 2019b

Verohallinnon ohje: Urheilusta saatujen tulojen verotus kansainvälisissä tilanteissa. Dnro VH/744/00.01.00/2019.

Verohallinto 2018

Verohallinnon ohje: Palkka ja työkorvaus verotuksessa. Dnro VH/3003/00.01.00/2018

Veronmaksajat 2023

Veronmaksajat 2023: Palkansaajan veroprosentit:
<https://www.veronmaksajat.fi/tutkimus-ja-tilastot/tuloverot/palkansaajan-veroprosentit/#44ebc47b> Viitattu 26.2.2023.

Villa 2018

Villa, Seppo: Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. Alma Talent 2018.

Villa 2010

Villa, Seppo: Svop -sijoituksen jakaminen – varojen jakamista vai pääoman palautusta? Defensor legis N:o 4/2010 s. 336-355.

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä 2023

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä: Yritys- ja yhteisöhaku:
https://www.sjry.fi/media/filer_public/73/0c/730c78bf-2c59-4773-9568-0fec72c95a13/pelaajasopimus-final-2612018-paivitetty-6819.pdf Viitattu 12.2.2023.

Oikeustapaussuettelo

KHO 2020:96

KHO 2016:217

KHO 22.1.2010 T 103

KHO 2003:50

KHO 2002:26

KHO 1983 B II 504

KHO 1980-B II 610

KKO 2015:17

KKO 2011:64

KKO 2005:68

KKO 1995:145

KLV 2017/16

KVL 2009/21

KVL 2016/9

Lyhenteet

EPL	Ennakkoperintälaki (1118/1996)
EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta (360/1968)
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KKO	Korkein oikeus
KPL	Kirjanpitolaki (1336/1997)
KVL	Keskusverolautakunta
LähdeVL	Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta (627/1978)
OECD	Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö
OYL	Osakeyhtiölaki (624/2006)
TaSavaL	Sairausvakuutuslaki (1224/2004)
TyöSopL	Työsopimuslaki (55/2001)
TVL	Tuloverolaki (1535/1992)

1 Johdanto

1.1 Tutkimusaiheen esittely

Huippu-urheilun kehitys viimeisimpien vuosikymmenten aikana on kulkenut vahvasti kaupallisempaan suuntaan. Urheilu merkitys osana viihdealaa on kasvanut ja muun muassa urheilun seuraamisesta ollaan myös valmiita maksamaan yhä suurempia summia. Esimerkiksi taloudellisesti tarkasteltuna tällä hetkellä merkittävin jalkapallosarja Euroopassa on Englannin Valioliiga, joka tuotti kaudella 2020/2021 vajaan 5,5 miljardin euron liikevaihdon¹. Urheilu voidaan nykyään liittää monien lajien osalta osaksi kansainvälistä viihdebisnestä, jossa perinteisempien urheilullisten tavoitteiden lisäksi urheilun eri toimijat pyrkivät menestymään mahdollisimman hyvin myös taloudellisessa mielessä.

Urheilun kasvanut rooli osana kansainvälistä viihdebisnestä ja sitä kautta lisääntyneet tuotot ovat aiheuttaneet myös yksittäisten urheilijoiden palkkioiden nousun. Tätä kautta myös urheilijoiden verotuskysymyksien tarkastelu on entistä aiheellisempää. Vaikka urheilijoiden voidaan katsoa olevan ammattiryhmänä marginaalinen, voidaan edellä mainitusta syystä urheilijoiden verotukseen liittyviä kysymyksiä pitää entistä merkityksellisempinä myös fiskaaliselta kannalta tarkasteltuna. Verotuksessa ja veropolitiikassa fiskaaliset tavoitteet ovat yksi merkittävimmistä. Fiskaaliset tavoitteiden ytimessä on valtion julkisen sektorin toiminnan rahoittaminen.²

Urheilun kaupallistumisen ja ammattimaistumisen voidaan katsoa olevan vielä varsin tuore ilmiö. Nykyään urheilua voidaan aiheellisesti pitää taloudellisesti tarkasteltuna vastaavanlaisena ammattina tai elinkeinona, kuin muitakin toimialoja. Vielä edellisellä vuosisadalla urheiluun vaikuttivat voimakkaasti eriaisteiset amatöörisäännöt, joilla urheilijoita pyrittiin kieltämään tai rajoittamaan taloudellisten etujen hankkimista urheilemisella. Perimmäisenä syynä amatöörisäännösten syntymiselle oli pelko urheiluun liittyvien eettisesti

¹ Statista 2022.

² Niskakangas 2011, s.24.

kyseenalaisten ilmiöiden, kuten tulosmanipulaatioiden tai muun huijaamisen lisääntyminen.³

Kilpailun taso urheilussa on myös vuosien saatossa koventunut. Suuressa osassa lajeja potentiaalisia menestyjiä tulee yhä useammasta maasta. Urheilijoiden harjoittelu on muuttunut systemaattisemmaksi ja menestyvä urheilija tarvitsee ympärilleen toimivan tiimin, joka voi lajista riippuen koostua erilaisista asiantuntijoista, jotka työskentelevät urheilijan menestymisen eteen. Yleisiä ovat esimerkiksi erilaiset valmentajat, lääkärit, hierojat ja ravintoasiantuntijat.⁴ Kilpailun koventumisen johdosta myös yhä useammassa lajissa menestyminen vaatii, että urheilemisen on käytännössä oltava päätoimista. Ammattimainen harjoittelu ei usein mahdollista perinteisemmäksi mielletyn ammatin harjoittamista tai opiskelua urheilu-uran aikana. Melko tuoreena ilmiönä voidaan nostaa esille nykyään nopeasti suosiotaan kasvattanut elektroninen urheilu, lyhennettynä e-urheilu, jossa menestyvimpien urheilijoiden palkkiot lasketaan miljoonissa euroissa⁵. Tästä johtuen päätoimisten urheilijoiden määrä Suomessa on tuskin laskussa tulevaisuudessa.

Urheilu-oikeus, johon urheiluverotuskin kytkeytyy, on oikeusalueena vielä varsin nuori. Vaikka urheilulla on juurensa hyvin pitkällä ihmiskunnan historiassa, perustui urheilun oikeudellinen asema hyvin pitkään lähinnä urheilun sisäiselle itsesääntelylle. Urheilun kaupallistumisen myötä on edennyt myös urheilun voimakkaampi oikeudellistuminen, eli oikeusjärjestys on alkanut vaikuttaa yhä voimakkaammin myös urheilun oikeuskysymyksien ratkaisemiseen. Urheilun sisäinen sääntely on pysynyt tästä huolimatta vahvana. Sisäistä sääntelyä on esimerkiksi eri lajiliittojen asettamat kilpailusäännöt ja sanktiot, joita lajin parissa yhteisesti noudatetaan. Urheilutoiminnan kaupallistuminen ja kasvaneet palkkiot ovat aiheuttaneet sen, että oikeusjärjestystä urheilun piirissä ei voida sivuuttaa. Muun muassa erilaiset kauppaoikeudelliset, työoikeudelliset, sekä vero-oikeudelliset kysymykset koskettavat myös urheilua ja urheilijoita.

³ Kts lisää amatöörisäännöstöistä, Linnakangas 1984, s. 33-35.

⁴ Jokisipilä 2022, s. 87-92.

⁵ Rummukainen, 2020.

Mielenkiintoinen seikka on myös se, miten urheilutoiminnan erityispiirteitä huomioidaan oikeudellisia kysymyksiä ratkaistaessa.⁶ Urheilulla, ja siihen liittyvällä toiminnalla on tunnetusti katsottu olevan useita yhteiskunnallisesti positiivisia vaikutuksia, joita saatetaan huomioida myös päätöksenteossa.

Urheilun hyötyjä yhteiskunnallisessa mielessä tarkasteltuna on erityisesti sen aiheuttamat laajat terveysvaikutukset. Suurimpaan osaan urheilulajeista yhdistettävissä oleva liikunnan harrastaminen ennaltaehkäisee monia aikuisiän tyypillisiä kansansairauksia, sekä ehkäisee syrjäytymistä kaikissa ikäluokissa. Urheilun merkitystä yhteiskunnassamme puoltavat muun muassa edellä mainitut seikat. Kansallinen huoltosuhte on tämän päivän ja erityisesti tulevaisuuden ongelma, jota terveysongelmien ennaltaehkäiseminen hyödyttää.

Ammattimainen urheilu, ja siihen liittyvät verotuskysymykset koskettavat suoraan varsin pientä osaa väestöstämme. Lajissaan menestyvät urheilijat ovat kuitenkin tärkeitä esikuvia ja innoittajia urheiluharrastuksen lisääntymiselle. Huomattavaa on myös, että harrastetason urheilijoilla voi kertyä joitain satunnaisia tuloja urheiluharrastuksestaan. Vaikka harrastetason urheilijoiden urheilusta saamat palkkiot ovat usein kokoluokaltaan merkityksettömiä, koskee urheiluverotus myös laajempaa joukkoa, kuin pelkkiä ammattiurheilijoita ja urheiluseuroja.

Ajankohtaisia urheilutulojen verotukseen liittyviä kysymyksiä ovat olleet joukkueurheilijoille tyypillisesti maksettujen allekirjoitusbonusten hyväksyttävä määrä suhteessa koko pelaajasopimuksen kokonaistuloihin⁷. Myös urheilijan määrittelemistä vero-oikeudellisesti on hiljattain käsitelty, kun suosiotaan rajusti nostaneen elektronisen urheilun tai toiselta termiltään kilpapelaamisen aiheuttamien tulojen verotuskohtelua on jouduttu ratkaisemaan⁸. Näiden lisäksi esimerkiksi urheilijan verovelvollisuusaseman määräytymiseen, sekä

⁶ Halila, Norros 2017, s. 4-13.

⁷ Kts. KHO 2020:96. Ratkaisussa on käsitelty Suomalaisen osakeyhtiömuotoisen jääkiekkoseuran ulkomaalaisille pelaajilleen maksamia allekirjoituspalkkioita, sekä kyseisten palkkioiden osuutta pelaajien työsuhteen perusteella myöhemmin ansaitsemiin palkkatuloihin.

⁸ Kts. KLV 2017/16. Ratkaisussa selvitettiin, olivatko asianomaisen tietokonepelaamisen perusteella saamat tulot TVL 116a § 2 momentin mukaisia urheilutuloja.

urheilutulojen lähdevaltion määrittämiseen liittyy mielenkiintoisia kysymyksiä. Myös suurituloisimpien urheilijoiden muuttaminen pois Suomesta matalamman verotuksen maihin on ollut kestopuheenaihe. Kyseisissä tilanteissa saattaa urheilijan verotuksessa syntyä kaksoisasumistilanne, jossa urheilijaa pidetään yleisesti verovelvollisena useammassa valtiossa. Tällöin urheilijan asuinvaltio määritetään maiden välisen verosopimusten sekä olemassa olevien tosiseikkojen perusteella⁹.

Urheilijan harjoittamaa urheilutoimintaa voidaan myös nykyään katsoa myös elinkeinotoiminnaksi. Näin on, jos urheilutoiminnan katsotaan sisältävän elinkeinotoiminnalle tyypillisiä elementtejä, kuten voiton tavoittelua, toiminnan itsenäisyyttä, toiminnan suunnitelmallisuutta ja laajuutta, sekä taloudellisen riskin kantamista. Elinkeinotoiminnan tunnusmerkkien täyttymistä pohditaan tapauskohtaisesti toimintaan liittyvien tosiseikkojen pohjalta.¹⁰ Urheilutoiminnan yhtiöittäminen, jolloin urheilutoimintaa harjoitetaan erillisen oikeussubjektin, eli tässä tapauksessa osakeyhtiön kautta, on myös joissakin tapauksissa katsottu olevan mahdollista¹¹. Urheilutoiminnan harjoittaminen elinkeinotoiminnan muodossa, erityisesti erillisen yhtiön kautta tuovat lisää mielenkiintoisia tulkintakysymyksiä urheilutulojen verotukseen liittyen.

1.2 Tutkimusongelman asettelu ja tutkimuskysymykset

Urheilijan ammatin voidaan sanoa olevan luonteeltaan erityinen moneen muuhun perinteisemmäksi miellettyyn ammattiin verrattuna. Urheilijan tulot ja toimeentulo kertyy usein useammasta eri lähteestä. Erityisesti monilla yksilöurheilijoilla kyseinen tilanne on yleinen. Urheilijoilla voi myös varsinaisen urheilutoimintansa lisäksi olla myös muita henkilökohtaisen tai elinkeinotoiminnan tulonlähteen tuloja, jotka eivät ole urheilutuloja. Välillä rajanveto eri tulojen välillä voi olla

⁹ Kts. esim. Helminen 2001-, luku 5. Verovelvollisuusasema ja asuinvaltio, verosopimusten asuinvaltio, kaksoisasumiskonflikti ja sen ratkaiseminen.

¹⁰ Verohallinto 2019a, osa 2.1 Elinkeinotoiminta.

¹¹ kts. KHO 22.1.2010 T 103. Korkein hallinto-oikeus ei muuttanut KVL 2009/21 tekemää ratkaisua, jossa suomalaisen ammattiurheilijan kilpailutoiminnastaan saamat tulot katsottiin tämän urheilutoimintaa varten perustaman osakeyhtiön tuloiksi. Päätöksessä otettiin huomioon harjoitettavan toiminnan laajuus, sekä siihen liittyvä taloudellinen riski.

haastava ja tulkinnanvarainen. Erityisesti kansainvälisissä tilanteissa verokohtelu voi erota huomattavasti urheilutulon ja muusta toiminnasta saadun tulon välillä.

Vero-oikeudellisia ongelmia urheilijan ammattiin liittyen aiheuttavat nykyisin myös kasvavissa määrin erilaiset kansainväliset kysymykset. Nykypäivän huippu-urheilu on muuttunut kansainvälisemmäksi toiminnaksi. Kyseinen kehitys on harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta koskettanut suurinta osaa eri urheilulajeja. Urheilutapahtumia järjestetään ympäri maailmaa, joten urheilijoiden yhtenä keskeisenä tulomuotona toimivat erilaiset palkinnot voivat kertyä monista eri valtioista. Matkustaminen eri valtioissa kilpailumatkoilla, sekä harjoitusleireillä voi aiheuttaa kysymyksiä myös urheilijan verovelvollisuusasemaan liittyen. Erityisesti joukkueurheilijoille on nykyään täysin mahdollista pelata useammassa eri joukkueessa eri valtioissa saman kauden tai vuoden sisällä.

Tutkielmani tavoitteina on selvittää, mistä urheilutoiminnan tulot tyypillisimmin koostuvat. Selvitettävänä on myös, miten urheilijan ja urheilijan yhtiön yleinen verovelvollisuusasema määritetään suomalaisen, sekä muun maan kansallisuuden omaavan urheilijan tapauksessa. Pysin myös ratkaisemaan, miten verotusoikeus jakautuu eri valtioiden välillä erilaisissa tilanteissa urheilijan keskeisimpien tulojen osalta. Tutkielmassani käsitellään myös joitakin keskeisiä urheilutoimintaan liittyviä verosuunnittelumahdollisuuksia.

Tutkielman keskeisimmät tutkimuskysymykset:

1. Mitä erilaisia tuloja ja vähennyksiä katsotaan kuuluvaksi urheilijan harjoittamaan urheilutoimintaan joukkueurheilijan, sekä yksilöurheilijan osalta?
2. Minkälaisia verosuunnittelumahdollisuuksia urheilijan verotus tarjoaa?
3. Mitä yleisesti verovelvollisen urheilijan tai urheilijan yhtiön tuloja voidaan verottaa Suomessa?

Ensimmäinen tutkimuskysymys on valittu tarkasteluun, koska urheilijoiden saamat tulot vaihtelevan voimakkaasti urheilija- ja urheilulajikohtaisesti. Myös urheilutoiminnan harjoittamiseen sisältyy tyypillisesti paljon kustannuksia, joten urheilutoiminnassa hyväksyttävien tulonhankkimismenojen selvittäminen on urheilijan verotuksessa relevantti kysymys. Urheilijoiden tulot voivat nousta korkeiksi jossakin vaiheessa uraa, joten urheilijan kannalta on hyödyllistä olla tietoinen urheilutoimintaan liittyvistä verosuunnittelumahdollisuuksista. Tämä on myös perusteena toisen tutkimuskysymyksen valitsemisessa. Kolmas tutkimuskysymys on puolestaan valittu, koska urheilutoiminnan kansainvälisyyden takia verotukselliset rajat ylittävät tilanteet ovat urheilijan verotuksessa tyypillisiä. Rajat ylittäviin tilanteisiin liittyy näin ollen myös kysymyksiä verotusoikeuden jakamisesta eri valtioiden kesken erilaisissa tilanteissa.

1.3 Keskeiset käsitteet ja tutkimusaiheen rajaus

Urheilun ja urheilijan käsitteitä voidaan perustellusti pitää hyvin laajoina. Urheilussa voi lähtökohtaisesti olla kyse hyvin erilaisista elämänilmiöistä, toisaalta leikistä ja koulutuksesta, mutta myös työstä ja viihteestä¹². Urheilun sisältämä lajikirjo on myös hyvin monipuolinen kattaen erilaisia fyysisiä, henkisiä ja taidollisia ominaisuuksia korostavia lajeja. Verolainsäädännössä urheilijakäsitettä ei ole erikseen määritelty. Oleellisena asiana urheilijan määrittämisessä on ainakin pidetty urheilijan kilpailemisesta paremmuudesta jonkin lajin sääntöjen mukaan. Eräänä rajauksena on pidetty pokeria sekä muita korttipelejä, joiden pelaamista ei ole verotuskäytännössä pidetty urheiluna.¹³ Nykyään suosittua kilpapelaamista tai toiselta nimeltään e-urheilua puolestaan on pidetty urheiluna.

Urheilijat on myös perinteisesti jaettu yksilöurheilijoihin ja joukkueurheilijoihin Verotuksellisesti ja oikeudellisesti tarkasteltuna yhtenä merkittävimpänä tekijänä jaossa joukkueurheilijan ja yksilöurheilijan välillä voidaan pitää urheilijan asemaa

¹² Linnakangas 1984, s. 9.

¹³ Verohallinto 2021a, osa 1 Johdanto.

edustamaansa urheiluseuraan nähden. Joukkueurheilijat muodostavat ennakkoperintälain mukaisen työsuhteen edustamaansa seuraan, ja seuran maksamat korvaukset urheilijalle ovat EPL:n 13 § mukaista palkkaa. Urheiluseura myös yleensä maksaa suurimman osan urheilijalle urheilemisesta aiheutuvista kuluista. Yksilöurheilijalle ei yleensä muodostu työsuhdetta edustamaansa urheiluseuraan, vaan toimii itsenäisesti oman urheilullisen, sekä taloudellisen menestyksensä eteen. Yksilöurheilijan urheilusta saadut tulot ovat urheilijan palkkioita palkkatulon sijaan. Huomionarvoista kuitenkin on, että jaotteluun poikkeuksen muodostaa osa urheilullisessa mielessä tarkastelluista yksilöurheilijoista. Esimerkiksi osa autourheilussa ja pyöräilyssä huipputasolla kuulutaan tyypillisesti talliin, jonka nimen alla urheillaan. Myös talliurheilijat muodostavat työsuhteen tallinsa kanssa ja saavat palkkatuloja talliltaan joukkueurheilijoiden tapaan, vaikka urheilusuoritus tehdään pääosin urheilijan omaan lukuun.¹⁴

Ammattuurheilijan sekä harrasteurheilijan välinen rajanveto ei kaikissa tilanteissa ole yksiselitteistä. Urheilulajien välinen kaupallinen kiinnostavuus vaihtelee hyvin merkittävästi, joten yhä monissa lajeissa myös urheilullisen menestyksen mittarilla huipputason urheilijat ovat verotuksellisesti tarkasteltuna tosiasiallisesti harrasteurheilijoita. Oikeuskäytännössä ammattuurheilijaksi on katsottu ainakin henkilöt, jotka urheilutoiminnan kautta saatujen tulon perusteella kattavat suuren osan elantomenoistaan¹⁵. Tärkeänä ja keskeisenä tekijänä harrastuksen ja ammatin välillä on pidetty myös erityisesti toimintaan liittyvää vakaata tulonhankkimistarkoitusta. Tyypillisesti tulonhankkimistarkoituksen edellytyksenä on pidetty ainakin toiminnan voitollisuutta vähintäänkin pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna. Toiminnan jatkuva tappiollisuus, jossa toimintaan sisältyvät menot ylittävät siitä saatavat tulot, on verotuskäytännössä pidetty yhtenä keskeisenä merkinä harrastusluonteisesta toiminnasta tulonhankkimistoiminnan

¹⁴ Verohallinto 2021a, osa 3 Urheilijan tulot tuloverolain mukaisessa verotuksessa.

¹⁵ Kts. KHO 2016:217. Päätöksessä ratkaistavana oli Afrikkalaistaustaiselle jalkapalloilijalle ansiotyön perusteella myönnettävä oleskelulupa Suomessa. Koska pelaajan katsottiin saavan elämisen kannalta riittävän toimeentulon jalkapallon pelaamisesta, katsottiin jalkapallon myös olevan kyseisen pelaajan ammatti. Tilapäisen oleskeluluvan ratkaisu lähetettiin Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

sijaan.¹⁶Tulonhankkimistoiminnan käsitettä voidaan kuitenkin pitää varsin laajana. Tulonhankkimistoimintaa on nähdäkseni kaikki urheilutoiminta, josta urheilijalle on odotettavista jonkinlaista tuloa, vaikka urheileminen ei kyseisen urheilijan päätoimi olisikaan.

Tutkielmani ulkopuolelle rajaan harrastelijoiksi katsottavat urheilijat. Vaikka harrasteurheilijat käsittävät suuren joukon eritasoisia urheilijoita, ei suurelle osalle urheilusta tuloja synny tai urheilusta saatavat tulot ovat niin marginaalisia, että kyseisten tulojen verotuskysymysten merkitys on sangen vähäinen. Kuten todettua, urheilijan määrittäminen ammattilaisuuden ja harrastelijan välillä on joskus haasteellista ja vaatii rajatapauksissa tapauskohtaista kokonaisarviointia urheilijan tilanteesta. Tutkielmassani käsittelemänäni ammattiurheilijoina pidän ensisijaisesti urheilijoita, joiden urheilusta saadut tulot ovat vähintään samaa luokkaa perinteisemmistä ammateista saatuihin tuloihin verrattuna.

Tutkielmani käsittelee ammattilaiseksi katsomiani yksilö- ja joukkueurheilijoita, ammatinharjoittajana toimivia urheilijoita. Käsittelemän myös urheilijoiden yhtiöiden verotusta, joiden kautta osa erityisesti suurituloisimmista yksilöurheilijoista nykyään harjoittaa urheilutoimintaa. Arvonlisäverotukseen liittyviä kysymyksiä en kuitenkaan käsittele, vaan keskityn ainoastaan tuloverotukseen.

Rajaan myös käsittelyn ulkopuolelle urheilutoimintaa harjoittavat urheiluseurat niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta. Vaikka urheiluseurojen voidaan katsoa olevan merkittäviä toimijoita urheiluverotuksen alalla, käsittelemän verotusta pelkästään urheilijoiden näkökulmasta. Tutkielman laajuudelle asetut edellytykset käytännössä pakottavat valitsemaan käsittelyyn joko urheilijat tai urheiluseurat.

¹⁶ Verohallinto 2019a, osa 2 Toiminnan luonteen arviointia.

1.4 Tutkimusmetodi ja lähdeaineisto

Tutkimuksessani tulen käyttämään lainopillisia metodeja. Lainoppi eli oikeusdogmatiikka tutkii sen hetken voimassa olevaa oikeutta, eli voimassa olevia oikeusnormeja sekä niiden tulkintaa. Oikeuden tulkinta ja systematisointi on mielletty lainopin keskeisimmiksi tehtäviksi. Lainopissa systematisoinnilla pyritään määrittämään, mikä on voimassa olevaa oikeutta. Lainopin tarkastelun ytimessä on myös voimassa olevien oikeuslähteiden suhteiden keskinäinen määrittäminen. Lainopin keskeisenä tulkinnallisena tehtävänä voidaan puolestaan pitää voimassa olevien oikeuslähteiden tulkintaa käytännössä. Lainopillisessa tutkimuksessa systematisointi ja tulkinta käytännössä aina yhdistyvät, koska tutkimusongelman ratkaiseminen vaatii asiaan vaikuttavien voimassa olevien oikeusnormien selvittämistä ja niiden tulkintaa ongelmaan liittyvien tosiseikkojen perusteella.¹⁷

Verolait ovat Suomessa keskeisin verotusta säätelevä oikeuslähde. Kuten muutkin lait Suomessa, verolait säädetään eduskunnassa. Laki on sitova oikeuslähde, jota eri tuomioistuinten ja Verohallinnon tulee noudattaa päätöksissään ja ohjeistuksissaan. Hallituksen on mahdollista antaa verolakeja täydentäviä asetuksia, joissa täsmennetään tiettyjen lainkohtien tulkintaa. Verohallinnolle on myös annettu päätösvaltaa joidenkin lainkohtien soveltamisesta, kuten matkakustannusten korvauksia koskevat päätökset. Tästä on säädetty TVL:n 73 §:ssä. Nämä sitovat ja velvoittavat Verohallinnon päätökset ovat eri verolaeissa erikseen mainittu. Lainvalmisteluaineisto, eli hallituksen esitykset perusteluineen ovat myös vero-oikeudellisen tutkimuksen keskeistä lähdeaineistoa. Hallituksen esityksistä on useimmiten löydettävissä lain keskeisimmät tavoitteet, eli lainsäätäjän tarkoitus. Tuomioistuinten, ja erityisesti korkeimman hallinto-oikeuden (KHO) päätöksillä on usein merkittävää prejudikaattiarvoa verolainsäädännön tulkinnassa. Yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan oikeuden päätösten tulee samankaltaisissa tapauksissa olla samanlaisia, joten tuomioistuinten päätökset luovat keskeisen oikeuslähteen

¹⁷ Hirvonen 2012, s.21-26.

verolainsäädännön tulkinnassa. Oikeustieteelliset julkaisut ja Verohallinnon ohjeet, joilla ei ole erityistä laissa nimettyä tuomioistuimien päätöksiä sitovaa vaikutusta, voidaan käyttää tosiasiallisina lähteinä vero-oikeudellisia kysymyksiä ratkaistaessa, vaikka niillä ei katsota olevan muodollista asemaa oikeuslähteiden joukossa.¹⁸

Tutkielmassani käyttämästä lähdeaineistosta ovat oikeuslähdeopin mukaisesti vahvasti velvoittavat oikeuslähteet, eli lait säädöksineen. Viittaan myös tutkielmassani useisiin KHO:n ja KVL:n antamiin ratkaisuihin. OECD:n malliverosopimus ja malliverosopimuksen tulkinnan selvittämiseksi annettu kommentaari ovat keskeinen lähde ratkaistessani verokohtelua erilaisia kansainvälisissä tilanteissa. Tämän lisäksi käytän myös apuna relevanttia oikeuskirjallisuutta ja julkaisuja sekä joitakin aiheen kannalta keskeisiä Verohallinnon antamia ohjeita.

Urheilijan verotusta käsitteleviä oikeustapauksia, sekä oikeuskirjallisuutta on julkaistu vuosien saatossa varsin niukasti. Tämä johtunee siitä, että urheiluverotus on kokonaisuudessaan vielä melko nuori ilmiö ja elantonsa urheilun kautta päätoimisesti saaneita henkilöitä on ollut suhteellisen vähän. Lähdeaineistossani käyttämistä oikeustapauksista tuorein urheilijan verotukseen liittyvä päätös on KHO 2020:96. Suomessa rajoitetusti verovelvollisen urheilijan verotusta on käsitelty päätöksessä KHO 2005:31, jossa oli kyse virolaisen urheilijan Suomessa järjestetystä urheilukilpailusta saamia mahdollisia palkintorahoja, joiden maksaja oli kotoisin kolmannesta valtiosta.

2 Urheilutoimintaan kuuluvat tulot

Urheilun laajan lajikirjon johdosta urheilijoiden keskeisimmät tulonlähteet vaihtelevat paljon urheilijakohtaisesti. Erityisesti joukkueurheilijoiden urheiluseuran kanssa tekemät sopimukset on verotuskäytännössä katsottu työsopimuksiksi. Sopimuksen perusteella seura maksaa korvausta urheilijalle

¹⁸ Niskakangas – Viitala -Hokkanen 2020, s. 18 – 21.

urheilemisesta. Työsuhteessa maksetut korvaukset ovat täten urheilijalle EP 13 §:n mukaista palkkaa. Yksilölajien urheilijoiden tulot koostuvat palkkatulojen sijaan pääsääntöisesti urheilijan palkkioista, kuten palkintorahoista, erityyppisistä starttirahoista, ottelupalkkioista, sekä yhteistyökumppanien maksamista sponsorituloista¹⁹.

Myös tuloerot eri urheilijoiden välillä voivat olla todella suuret. Urheilijoiden tulotaso vaihtelee voimakkaasti eri lajien välillä, mutta myös saman urheilulajin urheilijoiden kesken. Miesurheilijoiden huomattavasti suuremmat tulot naisurheilijoihin verrattuna ovat myös olleet viime vuosina kestopuheenaihe. Esimerkiksi NHL:ssä pelaavien jääkiekkoilijoiden keskipalkat, ovat useampia miljoonia euroja kaudessa. Maamme parhaimmat naisjääkiekkoilijat puolestaan eivät jääkiekkoa pelaamalla elätä itseään joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta. Naisten jääkiekkjoukkueen johtavien pelaajien keskiansioiden katsottiin viime vuosikymmenellä jääneen jopa alle 10 000 euroon kaudessa.²⁰

Urheilijoiden toisistaan erilaisen tulorakenteen myötä urheilutoimintaan kuuluvien tulojen määrittäminen on keskeistä urheilijan verotuksessa, koska esimerkiksi urheilun aiheuttamat kustannukset tulee lähtökohtaisesti vähentää urheilutoimintaan kuuluvista tuloista. Urheilijoilla voi tyypillisesti olla sekä urheilutoimintaan kuuluvia että urheilutoimintaan kuulumattomia tuloja. Joidenkin tulojen osalta kyseinen jaottelu ei aina ole itsestään selvää. Urheilutoimintaan kuuluvien erityyppisten urheilutulojen osalta verotus voi myös hieman poiketa toisistaan. Urheilun erityispiirteitä on myös huomioitu tuloverotuksessa joiltakin osin. Tämän luvun tarkastelun keskiössä on tulonhankkimistoimintaa harjoittavan urheilijan verotus. Elinkeinotoimintaa harjoittavan urheilijan verotuskysymyksiä käsitellään tutkielman myöhemmissä luvuissa.

¹⁹ Kts. esim. Eskelinen 1995, s. 138 - 139.

²⁰ Kts. Kössö 2017.

2.1 Urheilijan palkka

Urheilijoiden verotuksessa oli pitkään vallalla käytäntö, jonka perusteella urheilijoiden edustamaltaan seuralta saamia tuloja ei katsottu palkkatuloiksi kuin poikkeustapauksissa. Tällöinkin palkanmaksun edellytyksenä olevan työsuhteen katsottiin useimmissa tapauksissa syntyneen muista kuin urheiluperusteisista syistä.²¹ Sittemmin verotuksessa on vakiintunut käytäntö, jossa erityisesti joukkueurheilijoiden seuransa kanssa tekemiä pelaajasopimuksia on alettu rinnastaa työ sopimuksiksi. Kyseisissä sopimuksissa urheilija sitoutuu edustamaan seuraansa kilpailullisissa otteluissa, ja seura maksaa tästä pelaajalle korvausta. Oikeuskäytännössä esimerkiksi KKO 1995:145 päätöksessä jääkiekkoilijan seuransa kanssa solmima pelaajasopimus rinnastettiin työ sopimukseksi. Sopimuksen nimellä ei korkeimman oikeuden perusteluiden mukaan ollut merkitystä, vaan sopimuksen mukaiset työnantajan sekä pelaajan oikeudet ja velvollisuudet katsottiin vastaavan työ sopimuslain mukaisia työ sopimuksen tunnusmerkkejä, ja sopimuksen perusteella maksettu korvaus pelaajan palkaksi²².

Työ sopimuslain 1 §:ssä on säädetty työsuhteen keskeiset tunnusmerkit, joita ovat työn vastikkeellisuus, sekä työn tekeminen työnantajan lukuun tämän johdon valvonnan alaisena. Nykyään ammattilaisarjoissa pelaavien joukkueiden ja pelaajien välisien pelaajasopimusten voidaan yksiselitteisesti katsoa täyttävän työsuhteen edellytykset²³. Työsuhteen perusteella maksetut korvaukset ovat EPL 13 §:n perusteella palkkaa. Myös joidenkin yksilöurheilijoiden urheilumisen katsotaan tapahtuvan työsuhteen alaisena. Esimerkkinä olen nostanut esiin osan autourheilijoista ja pyöräilijöistä. Urheilijat kuuluvat kyseisissä lajeissa usein

²¹ Kts. Esim. Linnakangas 1984, s. 320 – 327.

²² Kts. KKO 1995:145. Ratkaisussa korkein oikeus perusteli pelaajasopimuksen sisältävän keskeisimmät työsuhteen tunnuspiirteet. Jääkiekon pelaaminen ja harjoittelu katsottiin työ sopimuslain mukaiseksi työksi. Jääkiekon pelaaminen puolestaan katsottiin tapahtuvan sopimusosapuolena olevan yhdistyksen hyväksi yhdistyksen valvonnan alaisena. Pelaaja myös sai pelaamisesta ennalta määritellyn korvauksen, eli vastikkeellisuuden edellytyskin katsottiin täyttyvän.

²³ Kts. esim. Suomen jääkiekkoilijat ry:n liigasopimuksen malli:

https://www.sjry.fi/media/filer_public/73/0c/730c78bf-2c59-4773-9568-0fec72c95a13/pelaajasopimus-final-2612018-paivitetty-6819.pdf.

johonkin talliin, jonka nimen alla he myös kilpailevat ja harjoittelevat, ja saavat näin ollen myös palkkaa tallilta.

Kyseisten esimerkkien lisäksi työsuhteen muodostuminen urheilijan, sekä tämän edustaman seuran tai esimerkiksi yhteistyökumppanin välillä on nähdäkseni täysin mahdollista myös muiden yksilöurheilijoiden osalta. Myös yksilöurheilijat suurimmassa osassa lajeja urheilevat jonkin seuran edustajana, sekä solmivat urheilijasopimuksen seuran kanssa. Urheilijasopimuksesta selviää urheilijan, ja seuran oikeudet sekä velvollisuudet. Urheilusopimuksissa voidaan edellyttää esimerkiksi kilpailemaan tietyissä seuralle tärkeissä kilpailuissa, raportoimaan urheilijan harjoittelusta ja myös osallistumaan urheiluseuran harjoitustoimintaan. Seura voi myös sopimuksen perusteella olla velvollinen maksamaan urheilijalle korvauksia seuran edustamisesta. Tällöin työsuhteelle tunnusomainen vastikkeellisuus, työnantajan valvonta, sekä työnantajan lukuun toimiminen voi mielestäni tulla kysymykseen myös yksilöurheilijan tekemissä urheilijasopimuksissa. Urheilijan yhteistyökumppanin kanssa tehdyssä sopimuksessa voi olla vastaavanlaisia velvollisuuksia. Kyseisillä esimerkeillä halusin lähinnä tuoda esille, että työsuhteen muodostuminen riippuu osapuolien välisestä sopimuksesta. Täten urheilijan harjoittama urheilulaji ei itsessään määritä onko kyseessä työsuhte, vaikka yleisimmin työsuhteen muodostuminen koskee joukkueurheilijoita.

Urheilijan palkat ovat rinnastettavissa muihin palkkatuloihin. Palkkatulot ovat saajalleen ansiotuloa, kuten TVL 61.2 §:ssä on erikseen mainittu. Ansiotulot verotetaan tulon saajan verotuksessa vuosittain uudelleen määrättävä progressiivisen veroasteikon perusteella, kuten TVL 124 §:n perusteella.

Erilaiset bonukset pelaajasopimuksen tekemisestä seuran kanssa ovat nykyään normaali käytäntö useissa urheilulajeissa. Allekirjoituspalkkio voidaan nähdä eräänlaisena kilpailutekijänä yritettäessä parantaa yhtiön houkuttelevuutta avainhenkilöiden rekrytoinnissa. Allekirjoituspalkkiot ovat myös keino sitouttaa työntekijöitä, koska sopimukseen sisältyy usein allekirjoitusbonuksen palauttamisehto, mikäli työntekijä päätyy vaihtamaan työpaikkaa ennen tiettyä

määräaikaan. Allekirjoitusbonus voi myös olla keino, jonka ansiosta työntekijä voi tyytyä matalampaan kuukausipalkkaan. Bonuksen tärkeä tehtävä on myös viestiä työntekijälle tämän arvosta yritykselle, mikä voi edesauttaa työntekijän motivaation kasvua työssään.²⁴

Verotuksessa allekirjoituspalkkiot katsotaan palkkatuloksi saajansa verotuksessa. Allekirjoituspalkkioiden maksamisessa on kuitenkin ajoittain pyritty hyödyntämään pelaajan verovelvollisuusasemaa rajoitetusti verovelvollisena, kun tämä ei vielä maksuhetkellä ole ehtinyt tulemaan Suomessa yleisesti verovelvolliseksi. Tämän ansiosta allekirjoituspalkkio katsotaan lähdeverotuksen alaisiksi suorituksiksi, jolloin ne tulevat verotetuksi huomattavasti kevyemmin. LähdeVL:n 7.1 §:n 5 kohdan perusteella urheilijan toimintaan perustuvasta korvauksesta lähdevero on 15 % tulon määrästä.

Ratkaisussa KHO 2020:96 suomalainen jääkiekkoseura oli maksanut ulkomaalaisille pelaajilleen huomattavan suuria allekirjoitusbonuksia, yli 40% koko sopimuksen rahallisesta arvosta. Ratkaisussa tavanomaisena allekirjoituspalkkion määränä on mainittu alle 20 % sopimuksen bruttomäärästä. Järjestelyllä pyrittiin selvästi hyötymään pelaajien verovelvollisuusasemasta. Sopimuksen allekirjoitushetkellä pelaajat olivat vielä rajoitetusti verovelvollisia ja yhtiö tilitti allekirjoituspalkkioista 15 % lähdeveron. Korkein hallinto-oikeus kuitenkin katsoi allekirjoituspalkkiot kokonaisuudessaan EPL 13 § mukaisiksi palkkoiksi, joista tuli toimittaa ennakonpidätys. Perusteluina korkeimman hallinto-oikeuden mukaan allekirjoituspalkkioiden katsottiin sisältyvän korvaukseen, jota pelaaja sai seuralta henkilökohtaisen toimintansa perusteella. Korkeimman oikeuden mukaan pelaajan palkat, sekä allekirjoitusbonus muodostavat sopimuskokonaisuuden, jossa pelaajat saavat korvausta seuralta työ sopimukseksi katsottavan pelaajasopimuksen perusteella.²⁵

Matti Urpilaisen mukaan kyseinen KHO:n päätös ei kuitenkaan tarkoita sitä, että jatkossa rajoitetusti verovelvolliselle pelaajille maksettavia allekirjoituspalkkioita

²⁴ Van Wesep 2010, s. 3812-3817.

²⁵ KHO 2020:96.

ei voitaisi katsoa lähdeveron alaisiksi suorituksiksi. Hänen mukaansa edelleen pääsäännön mukaan rajoitetusti verovelvolliselle pelaajalle maksetut allekirjoituspalkkiot ovat lähdeveron alaisia suorituksia, kunhan palkkion määrä katsotaan tavanomaiseksi ja maksun syyllä löytyy riittävät perusteet.²⁶ Olen Urpilaisen kanssa samoilla linjoilla ratkaisun tulkinnassa. Mielestäni allekirjoitusbonus voidaan joukkueurheilussa nähdä eräänlaisena varausmaksuna taitavasta ja kovan kysynnän omaavasta pelaajasta. Allekirjoitusbonus on eräänlainen kilpailutekijä, jolla seura pyrkii lisäämään houkuttelevuutta pelaajamarkkinoilla, mutta ei suoraan maksa pelaajalle tämän peliesityksistä johdosta. Allekirjoituspalkkioilla ei kuitenkaan tule pystyä kiertämään palkanmaksuvelvollisuutta, joten palkkioiden suuruuteen tulee jatkossa kiinnittää huomiota.

2.2 Urheilijan palkkio

Urheilutulot, joiden maksajan ei katsota olevan työsuhteessa urheilijaan, ovat verotuksessa urheilijan palkkioita. Urheilijan palkkioiden tarkempi määrittely löytyy ennakkoperintälaista. EPL:n 25.1 § 1 kohdan mukaan työstä, työtehtävästä tai muusta palveluksesta maksettua korvausta, jota ei katsota palkkatuloksi, pidetään työkorvauksena. Urheilijanpalkkioksi luokiteltavan tulon tulee liittyä urheilijan urheilusuoritukseen tai urheilijan statukseen. Tyypillisiä urheilijan palkkioiksi katsottuja tuloja ovat esimerkiksi urheilijan saamat kilpailupalkinnot, yhteistyösopimuksen perusteella saadut sponsoritulot, sekä esimerkiksi urheilukilpailuun osallistumisen perusteella maksetut starttirahat.²⁷

Urheilijanpalkkiot ovat urheilijan verotuksessa TVL 29 §:n mukaisia veronalaisia tuloja, koska kyseisiä tuloja ei ole erikseen säädetty verovapaiksi tuloverolaissa. Urheilijan palkkiot verotetaan urheilijan palkan tavoin ansiotuloina. TVL 61.1 §:n mukaan ansiotuloa on muu kuin luvussa 2 tarkoitettu pääomatulo. Urheilijanpalkkioiden maksaminen perustuu lähinnä urheilijan henkilökohtaiseen osaamiseen ja tekemiseen. Palkkioiden ei myöskään voida katsoa TVL 32 §:n

²⁶ Urpilainen 2020, s. 4.

²⁷ Verohallinto 2021a, osa 3.3.1 Yleistä urheilijan palkkiosta.

mukaisesti olevan omaisuuden tai varallisuuden kerryttämiä. Näin ollen urheilijan palkkioita voidaan yksiselitteisesti pitää urheilijan veronalaisina ansiotuloina, samoin kuten urheilijan saamia palkkatuloja. Urheilijan palkkioiden katsotaan olevan siis muuta ansiotuloa kuin palkkaa. Tähän kategoriaan kuuluvat tuloverolain perusteella ansiotulot, jotka eivät ole palkkaa, ja eivät myöskään kuulu TVL:n muihin ansiotuloina erikseen mainittuihin ryhmiin²⁸..

Työkorvaus, joiksi myös urheilijan palkkiot määritetään, katsotaan pääsääntöisesti saajansa elinkeinotoiminnan tuloksi. Pienimuotoisemman toiminnan osalta työkorvaus on kuitenkin saajan henkilökohtaista ansiotuloa.²⁹Tämä tarkoittaa sitä, että urheilijan harjoittaessa elinkeinotoimintaa, katsotaan urheilijan palkkiot elinkeinotoiminnan tuloksi urheilijan verotuksessa. Mikäli urheilija harjoittaa urheilutoimintaa yhtiön kautta, voidaan urheilijan palkkiot katsoa myös urheilijan yhtiön tuloksi.

Urheilijan palkkioiden verotuksellinen vaikutus urheilijan verotuksessa noudattaa suurelta osin samanlaista kaavaa urheilijalle maksettavien palkkojen kanssa. Molemmat suoritukset ovat urheilijalle veronalaista ansiotuloa, joista maksajan tulee suorittaa ennakonpidätys. Työnantajan ennakonpidätysvelvollisuudesta palkkatuloista on säädetty EPL 14 §:ssä. Urheilijan palkkioiden ennakonpidätysvaatimus selviää puolestaan EPL:n 25 §:stä:

Suorituksen maksajan on toimitettava ennakonpidätys, jos saajaa ei ole merkitty ennakkoperintärekisteriin: 1) työstä, tehtävästä tai palveluksesta muuna kuin palkkana maksettavasta korvauksesta (työkorvaus); – Verohallinto merkitsee hakemuksesta ennakkoperintärekisteriin sen, joka harjoittaa tai todennäköisesti ryhtyy harjoittamaan elinkeinotoimintaa, maataloutta tai muuta tulonhankkimistoimintaa, josta saatua suoritusta ei ole pidettävä palkkana eikä urheilijan palkkiona, ellei 26 §:n 2 ja 3 momentissa säädetystä muuta johdu.

²⁸ Andersson - Linnakangas - Frände 2016, s.307.

²⁹ Verohallinto 2018, osa 2.2 Työkorvauksen määritelmä.

Urheilijan palkkioiden verotuksesta on myös eroavaisuuksia palkkatuloina verotettaviin urheilutuloihin nähden. Työnantaja on TaSavaL:n 4.1 § nojalla velvollinen maksamaan työnantajan sairausvakuutusmaksun, jos työntekijä on sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaan Suomessa vakuutettu. Vastaavaa velvollisuutta ei ole urheilijan palkkioksi katsottavan suorituksen maksajalla, koska urheilijan palkkion maksamisen ei katsota luovan työsuhdetta osapuolten välille. Urheilijan palkkioista ei myöskään voida vähentää TVL 95 § mukaista tulonhankkimisvähennystä, koska TVL 95.1 § todetaan, että vähennyksen voi tehdä ainoastaan palkkatuloista. Kyseinen vähennys on kuitenkin urheilijoiden kohdalla monessa tapauksessa muutenkin tarpeeton, koska urheilutoimintaan liittyvät kulut ovat usein suuret, eli tuloista tehtävät luonnolliset vähennykset ylittävät usein 750 euron automaattisen tulonhankkimisvähennyksen määrän. Myös TVL 105 a §:n mukainen ansiotulovähennys kunnallisverotuksessa sekä 125 §:n mukainen työtulovähennys voidaan myöntää ainoastaan palkkatuloista.

Seuraavaksi tarkastellaan vielä yksityiskohtaisemmin erityyppisiä urheilijan palkkioita. Useissa tilanteissa yksiöurheilijan tulot koostuvat useammista erilaisista urheilijapalkkioista eri maksajilta. Myös joukkueurheilijan on mahdollista saada urheilijan palkkioita esimerkiksi urheilijan henkilökohtaisien yhteistyökumppanien maksamista sponsorituloista.

2.2.1 Sponsoritulot

Yritykset pyrkivät hyödyntämään urheilun luomaa positiivista mielikuvaa ja haluavat tätä kautta hyödyntää urheilijoita, sekä erilaisia urheilutapahtumia mainonnassaan. Urheilijan muodostama kaupallinen arvo on kuitenkin laajasti suojattu, johon urheilijalla itsellään on esisijainen oikeus. Esimerkkinä urheilijan suojatuista oikeuksista ovat urheilijan kuvan ja nimen käyttäminen. Urheilija voi kuitenkin sopimuksella luovuttaa oikeuden suojattujen oikeuksiensa käyttämiseen. Tämän tyyppisen sponsorisopimuksen perusteella urheilija saa

sopimuskumppaniyritykseltään sponsorituloja suojattujen oikeuksiensa käyttämisestä.³⁰

Nykyään sponsorointisopimusta on myös vakiintuneesti alettu kutsua yhteistyösopimukseksi, ja sponsoria yhteistyökumppaniksi. Sopimuksesta selviää sekä urheilijan, että yhteistyökumppanin oikeudet ja velvollisuudet. Urheilijaa yhteistyösopimus usein velvoittaa erinäiseen mainostamiseen. Mainostamista urheilija voi tehdä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tai kilpailu- ja harjoitusasusteeseen lisättävien mainosten kautta. Yhteistyökumppanin velvollisuutena puolestaan on yleensä sopimuksessa sovitun vastikkeen maksaminen urheilijalle. Erityisesti urheiluvälinevalmistajien kanssa tehdyissä sopimuksissa yhteistyökumppani voi myös tarjota urheilijalle urheilussa tarvitsemia varusteita vastikkeena urheilijan tarjoamasta näkyvyydestä.³¹

Sponsorituloihin liittyen nostan muutamia seikkoja, jotka koen urheilijan kannalta merkittävinä. Yhteistyösopimukseen osapuolten tulee kiinnittää huomiota sopimusehtoihin. On nimittäin mahdollista, että yhteistyösopimusta voidaan pitää työsuhteena, mikäli tutkielmassakin aikaisemmin kuvatut työsuhteen tunnusmerkit täyttyvät.³² Tällöin yhteistyösopimuksen perusteella maksettu korvaus on urheilijan palkkaa palkkion sijasta. Toinen seikka liittyy sponsoritulojen rahastointimahdollisuuteen tutkielmassa jäljempänä tarkemmin käsiteltäviin urheilija- ja valmennusrahastoihin. TVL 116a.2 §:ssä on mainittu, että yhteistyösopimuksen perusteella saadut tulot voidaan rahastoida, jos sopijaosapuolena on urheilijan ja yhteistyökumppanin lisäksi lajiliitto.

2.2.2 Urheilukilpailupalkinnot

Urheilijan kilpailuista tai otteluista saamat palkinnot verotetaan pääsäännön mukaan urheilijan palkkioina. Poikkeuksena kuitenkin tilanteet, joissa palkinnon antaja on urheilijan työnantaja. Tällöin urheilijan saama palkinto katsotaan

³⁰ Rauste 1997, s. 475 – 495.

³¹ Halila 2017, s. 423 – 443.

³² Halila 2017, s. 425.

palkaksi.³³ Täten urheilijan työnantaja ei pysty lieventämään palkanmaksuun liittyviä velvollisuuksiaan nimeämällä urheilijalle maksettuja suorituksia palkinnoiksi palkan sijaan.

Urheilukilpailupalkinnot urheilija saa kilpailun tai ottelun järjestäjältä. Palkinto voi olla rahaa, mutta myös muunlaiset palkinnot, kuten erilaiset tavarapalkinnot ovat yleisiä. Mikäli palkinto on muuta kuin rahaa, arvostetaan palkinto käypään arvoonsa.³⁴ Tavarapalkintojen verotukseen on myös liittynyt ongelmia urheilijan kannalta. Ennakonpidätyksen toimittaminen on tavarapalkinnon osalta mahdoton toimittaa, joten palkinnon veroseuraamukset siirtyvät suoraan urheilijan lopulliseen verotukseen. Tällöin myös palkinnon aiheuttama vero realisoituu kerralla maksettavaksi. Ongelmia voi syntyä, jos palkinto on rahalliselta arvoltaan suuri, mutta urheilijan tulotaso on muuten matala. Tällöin urheilijalla voi olla haasteita suoriutua palkinnon aiheuttamista veroseuraamuksistaan. Suomessakin on historian saatossa ollut tapauksia, joissa kilpailupalkinnoksi saatu auto on lopulta jouduttu pakon edessä myymään verosta suoriutumisen takia.³⁵

Palkintojen verotukseen liittyvä poikkeus on säädetty TVL:n 84a §:ssä. Kyseinen pykälän perusteella rahamäärältään pienet kilpailupalkinnot ovat verovapaita. Kyseinen säännös pätee, jos kilpailupalkintojen rahallinen yhteismäärä on alle 100 euroa verovuonna. Ammattuurheilijoiden kohdalla kyseinen 100 euron raja kuitenkin lähes poikkeuksetta ylittyy, joten kyseinen pykälä tulee sovellettavaksi lähinnä harrasteurheilijoiden verotuksessa.

2.3 Vähennykset

Suomessa kaikkien verovelvollisten verotus perustuu nettotuloon, eli lähtökohtaisesti kaikki veronalaisen tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot ovat vähennyskelpoisia.³⁶ Vähennysoikeus

³³ Eskelinen 1995, s. 139.

³⁴ Verohallinto 2021a, osa 3.3.2 Kilpailupalkinnot.

³⁵ Eskelinen 1995, s. 140 -141.

³⁶ Nykänen – Nieminen 2021, Johdanto, Tuloverojärjestelmän perusrakenne.

tulonhankkimismenoista on säädetty TVL:n 29 §:stä. Palkkatulojen osalta vähennetään TVL:n 95.1 §:n 1 kohdan perusteella tulonhankkimisvähennyksenä vähintään 750 euroa, ja vähennyksen enimmäismäärä voi olla korkeintaan palkkatulon suuruinen. Sama lähtökohta pätee myös urheilijan verotuksessa. Tulonhankkimismenojen rooli on usein merkittävä urheilijan verotuksessa, koska urheilutoimintaan liittyvät menot ovat tyypillisesti korkeita. Esimerkiksi matkustaminen toisiin maihin useita kertoja vuodessa harjoitusleireille olosuhteiden ja harjoitusseuran takia on usein välttämätöntä urheilijalle urheilijana kehittymisen kannalta. Harjoitusleirien aiheuttamat kustannukset nousevat pakosta korkeiksi, suhteuttaen perinteisempien ammattien aiheuttamiin tulonhankkimismenoihin.

Oleellisinta urheilijan kustannusten vähennyskelpoisuudesta on kulujen liittyminen kiinteästi tulonhankkimismuodossa harjoitettuun urheilutoimintaan. Menojen vähennyskelpoisuudesta on pystyttävä tarvittaessa antamaan luotettava perustelu. On myös tärkeä tarkistaa, että vähennettäviä menoja ei ole korvattu urheilijalle tämän valmennusrahosta.³⁷ Tällöin menot tulisivat käytännössä vähennetyksi kahteen kertaan.

2.3.1 Urheilijan matkakulut

Urheilijan harjoitusleirejä, sekä kilpailumatkoja voidaan verotuksessa pitää TVL:n 72.1 § mukaisina työmatkoina. Myös muut urheilutoimintaan liittyvät matkat, kuten esimerkiksi matka sponsorineuvotteluun voidaan kyseisen pykälän nojalla katsoa työmatkoiksi. Urheilijan saadessa palkkatuloja, työmatkasta aiheutuneet kustannukset voidaan vähentää TVL:n 95.1 § 4 kohdan perusteella. Urheilijan palkkioista vähennysoikeus määräytyy puolestaan TVL:n 29 §:n perusteella. Edellytyksenä vähennysoikeudelle on myös se, että urheilijalle ei ole erikseen korvattu työmatkan aiheuttamia kustannuksia esimerkiksi tämän edustaman urheiluseuran toimesta, tai valmennusrahoston kautta. Työmatkoista aiheutuvat matka- sekä majoituskustannukset vähennetään pääsääntöisesti todellisten

³⁷ Verohallinto 2021a, osa 4.2 Tulonhankkimiskulut urheilijan verotuksessa.

kustannusten mukaan³⁸. Mikäli työmatkan aiheuttamat todelliset kustannukset eivät ole tiedossa, voi kustannukset vähentää Verohallinnon yhtenäistämisohjeen kaavamaisten arvojen mukaan. Tällöin työmatkalle on Verohallinnon kustannuspäätöksessä asetettu tarkempia etäisyysvaatimuksia, sekä aikavaatimuksia työmatkan kestolle.³⁹

Kilpailumatkat ja harjoitusleirit ovat urheilijalle TVL:n mukaisia työmatkoja. Kyseisillä matkoilla urheilija harjoittaa ammattiaan kilpailemalla, tai harjoittelemalla ja valmistautumalla tulevia kilpailuja varten. Hallituksen esityksessä 278/1998 urheilu ja valmennusrahoitukseen liittyen valmennusrahoitusta korvattavina hyväksyttävänä menoina on mainittu valmennus- ja kilpailumatkojen matka ja majoitusmenot⁴⁰. Jos urheilijalle ei korvata harjoitusleirien ja kilpailumatkojen aiheuttamia kustannuksia valmennusrahoituksesta, voidaan kyseiset kulut vähentää urheilijan verotuksessa.

Huomioitava seikka urheilijoiden matkakustannuksiin liittyen on urheilijan matkat tavanomaisille harjoituspaikoille. Monilla urheilijoilla varsinaisen työpaikan muodostumista on nopeasti mietittynä vaikeaa hahmottaa, koska urheilijan ammatti on usein hyvin liikkuvaa ja urheilutoiminnassa käytettävät suorituspaikat vaihtelevat suuresti. Suomalaisen Superpesisjoukkueen pelaajien matkat tavanomaisille joukkueen harjoituspaikoille, sekä joukkueen kotipelipaikalle katsottiin KHO 2003:50 päätöksessä pelaajien asunnon ja varsinaisen työpaikan välisiksi matkoiksi⁴¹. TVL 72.3 § yksiselitteisesti rajaa asunnon ja varsinaisen työpaikan väliset matkat työmatkojen ulkopuolelle, joita työnantaja ei voi verovapaasti korvata työntekijälle. TVL 93 §:ssä on säädetty vähennysoikeus asunnon, sekä varsinaisen työpaikan välisiin matkoihin. Kyseinen vähennys tehdään kuitenkin halvimman kulkuneuvon mukaan, mikä varsinkin

³⁸ Verohallinto 2023a, osa 3.3 Työnantaja ei korvaa työmatkasta aiheutuneita kustannuksia.

³⁹ Verohallinto 2023a, osa 4.3 Vähennys kaavamaisten arvojen perusteella.

⁴⁰ Kts. HE 278/1998 s. 3.

⁴¹ Kts. KHO 2003:50. Päätöksessä seuran pelaajilleen maksamat verovapaat matkakustannukset Superpesisseuran tavanomaisille harjoituspaikoille, sekä kotipelipaikoille katsottiin pelaajien asunnon ja varsinaisen työpaikan välisiksi matkoiksi. Seuran maksamia korvauksia pidettiin todellisuudessa pelaajien palkkoina, joista seuran tuli toimittaa ennakonpidätys.

kaupunkialueilla on useimmiten julkinen liikenne. Asunnon ja varsinaisen työpaikan välisten matkojen omavastuurajaksi on lisäksi säädetty 750 euroa, joten vähentää voi ainoastaan omavastuurajan ylittävät kustannukset.

KHO:n ratkaisu jättää kaikesta huolimatta tulkinnanvaraa urheilijoiden varsinaisiin työpaikkoihin liittyen. Varsinainen työpaikka on määritetty TVL 72 b §:ssä paikaksi, jossa verovelvollinen vakituisesti työskentelee. Joukkueurheilijoiden osalta kotikenttä tai -areena on mielestäni helppo määrittää urheilijan varsinaiseksi työpaikaksi, koska siellä urheilija suorittaa suuren osan urheilemiseen liittyvistä suorituksista, joiden perusteella urheilijan seura maksaa hänelle korvauksen. Säännölliset harjoituspaikat on puolestaan hankalampi ja tulkinnanvaraisempi käsite mieltää. Kuinka usein esimerkiksi harjoituspaikkaa tulee käyttää harjoittelussa, että sen katsotaan olevan säännöllinen? Itse arvioisin, että ainakin viikoittainen harjoittelu tietyssä paikassa täyttää säännöllisyyden rajan. Täsmällistä rajaa työskentelyn määrästä vakituisen työpaikan täyttymiselle on kuitenkin vaikea yksiselitteisesti löytää, joten tulkinnassa tapauskohtainen arviointi korostunee tulkinnanvaraisissa tilanteissa. Työsuhteen pituus itsessään ei vaikuta varsinaisen työpaikan syntymiseen, vaan myös lyhyempiaikainen työskentely voi synnyttää yhtä lailla varsinaisen työpaikan urheilijalle⁴².

Vaikka ratkaisu KHO 2003:50 urheilijan harjoituspaikkoihin liittyen koski joukkueurheilijoita, voinee säännöllisestä harjoittelupaikasta muodostua työpaikka myös yksilöurheilijan verotuksessa. Esimerkiksi urheilijan viikoittain käyttämä kuntosali tai harjoitushalli voi muodostaa urheilijalle TVL:n mukaisen varsinaisen työpaikan. Mikäli harjoituspaikka on urheilijalle säännöllinen, kyseistä matkaa ei pidetä työmatkana myöskään yksilöurheilijan verotuksessa. Matka satunnaiselle harjoituspaikalle voi puolestaan olla urheilijalle työmatka samalla tavalla kuten harjoitusleirit sekä kilpailumatkat. Harjoituspaikan muodostuminen

⁴² Nykänen – Nieminen 2021, Matkakustannusten korvaukset TVL 72b § (19.12.2008/946) Varsinainen työpaikka.

säännölliseksi on tapauskohtaista ja rajanvetotilanteissa varsinaisen työpaikan muodostumista joudutaan arvioimaan tapauskohtaisesti.

2.3.2 Urheiluvälineet

Lähes kaikkiin urheilulajeihin ja niiden harjoittamiseen liittyvät keskeisesti erilaiset urheiluvälineet. Urheiluvälineitä voidaan urheilijan verotuksessa pitää välttämättöminä työvälineinä, koska ilman oikeanlaisia välineitä on urheilutoiminnan harjoittaminen mahdotonta. Urheilijan työnantajan tarjoamista peli- ja harjoitteluvälineistä, joita urheilija käyttää otteluissa, sekä joukkueen harjoituksissa ei synny urheilijalle verotettavaa tuloa⁴³. Mikäli urheilija puolestaan itse hankkii urheilemisessa tarvitsemiaan välineitä, voi urheiluvälineiden hankintameno vähentää urheilijan lopullisessa verotuksessa⁴⁴. Yksilöurheilijalle voidaan itsehankitut urheiluvälineet myös korvata hänen valmennusrahostaan⁴⁵.

Nykyään tyypillistä on, että urheiluvälinevalmistajat solmivat yhteistyösopimuksia urheilijoiden kanssa. Sopimuksen perusteella urheilija saa välinevalmistajalta urheilulajissaan tarvitsemansa välineet, ja sitoutuu käyttämään niitä kilpailutoiminnassaan, sekä harjoittelussaan. Myös kyseisissä tilanteissa on mielestäni selvää, että urheilijalle ei synny urheiluvälineistä verotettavaa tuloa, vaikka välineet eivät ole urheilijan työnantajan tarjoamia. Urheilija käyttää urheiluvälineitä ansionhankkimiseen vastaavalla tavalla kuten työsuhteessa urheilevat käyttävät työnantajan tarjoamia välineitä. Usein urheilijan sekä välinevalmistajan tekemiin yhteistyösopimukseen kuuluu myös välinevalmistajan maksamia rahallisia korvauksia urheiluvälineiden lisäksi. Nämä rahalliset korvaukset ovat urheilijan palkkioiksi katsottavia sponsorituloja, jotka verotetaan urheilijan ansiotuloina.

⁴³ Linnakangas 1984, s. 296.

⁴⁴ Verohallinto 2021b, osa 4.2 Työvälineet.

⁴⁵ HE 278/1998 s. 3.

2.3.3 Urheilijan vähennysten erityistilanteita

Kulujen vähennysoikeuteen liittyvä mielenkiintoinen kysymys on tulonhankkimismenojen ja vähennyskelvottomien elantomenojen rajanveto. TVL 31.4 §:ssä elantomenot on säädetty vähennyskelvottomiksi. Urheilijan verotuksessa tulonhankkimismenoiksi katsottavien kulujen voidaan joiltakin osin nähdä poikkeavan tavanomaisemmissa ammateissa työskenteleviin verovelvollisiin verrattuna. Vaatteiden hankkimisesta aiheutuneet kustannukset katsotaan lähes poikkeuksetta verovelvollisen vähennyskelvottomiksi elantomenoiksi. Poikkeuksen tekevät työasut, joita ei katsota voivan käyttää muuten kuin yksinomaan työtehtävissä. Tällöin myös työasun hankintameno katsotaan vähennyskelpoiseksi tulonhankkimismenoksi. Vähennyskelpoisina työasuina on mainittu esimerkiksi poliisin tai papin virkapuvut.⁴⁶ Urheilijan harjoittelussa ja kilpailussa käyttämät asusteet on puolestaan mainittu lain esitöissä urheilijan valmennusrahastoista korvattavista hyväksyttävistä menoista, joten tällä perusteella urheilijalla on vähennysoikeus kyseisistä asuista⁴⁷.

Lain esitöissä on myös mainintoja muista tyypillisistä menoista, joita urheilijan valmennusrahastosta voidaan korvata urheilijalle. Kyseisessä listassa on esimerkiksi mainittu hierontakulut, jotka urheilijalle voidaan niin ikään korvata valmennusrahastosta.⁴⁸ Myös hierontakulut ovat yleisesti tarkasteltuna vähennyskelvottomia elantomenoja verovelvolliselle⁴⁹. Näin ollen urheilijan vähennysoikeuden voidaan katsoa olevan tavanomaista laajempi. Mielestäni tämä on perusteltua, koska urheilijan ammatissa kyseiset kuluerät voivat nousta merkittäviksi. Esimerkiksi hieronnassa käyminen on usein huipulle tähtäävälle urheilijalle välttämätöntä jopa viikoittain raskaasta harjoittelusta palautumisen edistämiseksi ja urheiluvammojen välttämiseksi. Myös urheiluvaatteiden kulutus on urheilijalla kiistatta poikkeuksellisen runsasta.

⁴⁶ Verohallinto 2021b, osa 4.5 Virka- tai työpuku.

⁴⁷ HE 278/1998 s. 3.

⁴⁸ HE 278/1998 s. 3.

⁴⁹ Kts. Räbinä – Myllymäki Myrsky 2019, s. 857.

Lisäravinteet, joita suuri osa urheilijoista käyttää, on oikeuskäytännössä puolestaan katsottu vähennyskeltottomiksi elantomenoiksi KHO 1980 B II 610 päätöksessä⁵⁰. Mielestäni kyseinen tulkinta on varsin tiukka urheilijoita kohtaan, koska lisäravinteiden käyttö voidaan nähdä aiheutuvan huippu-urheilun asettamista vaatimuksista. Kyseisen KHO:n päätöksen jälkeen lisäravinteiden merkitys huippu-urheilussa on epäilemättä kasvanut, eivätkä kyseisen päätöksen aikaiset olosuhteet vastaa enää nykyhetkeä. Voidaan mielestäni myös perustellusti sanoa, että urheilijan tarve lisäravinteiden käyttöön liittyy pelkästään urheilun aiheuttamista vaatimuksista. Urheilun ollessa urheilijan tulonhankkimistoimintaa, ovat lisäravinteista aiheutuvia kustannukset oman näkemykseni mukaan urheilijan tulonhankkimismenoja, koska urheilijan ei tavallisesti lisäravinteita tarvitsisi hankkia tilanteessa, jossa urheilutoimintaa ei harjoitettaisi.

3 Urheilutoiminnan keskeisiä verosuunnittelumahdollisuuksia

Urheilutoimintaan ja sen verotukseen voidaan katsoa liittyvän myös joitakin verosuunnittelun mahdollistavia piirteitä. Verosuunnittelussa keskeistä on selvittää eri toimintavaihtoehtojen veroseuraamukset, sekä niiden huomioon ottaminen arvioitaessa vaihtoehtojen soveltumista verovelvollisen tavoitteisiin⁵¹. Urheilutoimintaan verotuksessa esiin nousevat ainakin kansainväliset tilanteet, tulojen kokonaisveroasteen huomioiminen, sekä tulojen jaksottaminen.

Kansallisessa lainsäädännössä urheilijoiden verotusta ja urheilutoimintaan liittyviä erityispiirteitä on huomioitu erikseen lähinnä urheilutuloihin kohdistuvan rahastointimahdollisuuden myötä. Urheilutulojen rahastointiin liittyvä sääntely löytyy TVL:n 116 a – 116 c §:stä. Urheilutulojen rahastointikehitys on lähtöisin Kansainvälisen yleisurheiluliiton (IAAF) piiristä, jonka tarkoituksena oli ohjata urheilijoiden saamia tuloja heidän oman määräysvallan ulottumattomiin, ja näin

⁵⁰Kts. KHO 1980 B II 610, Päätöksessä urheiluseuran urheilijoilleen tarjoamat lisäravinnekorvaukset katsottiin urheilijan ennakonpidätyksenalaisiksi palkoiksi.

⁵¹ Viitala – Tikka – Nykänen – Juusela 2000-, luku 34. Verosuunnittelu.

hillitä urheilun kaupallistumista ja ammattimaistumista. Nykytilanteessa erityisesti valmennusrahostojen toiminnan tausta ajatuksena voidaan nähdä myös urheilijan valmentautumista varten käytettävien varojen joustavaa nostamista.⁵²

Henkilöverotuksessa tulojen jaksottamisessa pääsääntönä on TVL 110 §:n mukainen kassaperiaate, eli tulo katsotaan verovelvollisella sen vuoden tuloksi, jolloin se on saatu verovelvollisen tilille⁵³. Rahastoinnin johdosta tulojen verotus lykkääntyy, ja urheilijoille aiheutuu tästä myös hyötyä. Urheilutulojen rahastointimahdollisuuden perusteluissa on nostettu esiin urheilijoiden pakollisen sosiaaliturvan rajallisuus muihin ammatteihin verrattuna, sekä urheilu-uran aktiivista tuloa tuottavan vaiheen lyhyt kesto⁵⁴. Esimerkiksi jääkiekkoammattilainen alkaa tyypillisesti saamaan tuloa urheilemisesta vasta 20 ikävuoden jälkeen, ja yli 35 vuoden iässä olevien pelaajien voidaan sanoa olevan jo harvinaisempi näky kaukaloissa. Näin ollen tuloa kerryttävä uravaihe kestää harvoin paljon yli 15 vuotta. Samankaltaista ikärakennetta voitaneen noudattaa myös monen muunkin lajin ammattilaisten osalta.

Tässä luvussa käsitellään urheilijarahastojen ohella myös urheilutoiminnan yhtiöittämistä. Urheilijoiden verotuksessa käytössä olevat rahastot, sekä urheilutoiminnan yhtiöittäminen eivät suoranaisesti ole toisiinsa liittyviä ilmiöitä. Käsitelen kuitenkin molempia samassa luvussa, koska molemmat aiheet ovat keskeisiä tekijöitä urheilutoimintaan liittyvän verosuunnittelun kannalta.

Urheilutoiminnan yhtiöittäminen on vielä melko tuore ilmiö urheiluverotuksen saralla. Aikeisemmän verotuskäytännön mukaan urheilijan ei katsottu voivan toimia itsenäisenä yrittäjänä. Urheilijalle katsottiin mahdolliseksi harjoittaa muuta elinkeinotoimintaa kuin itse urheilemista, mutta urheilijan palkkioita ei katsottu voivan maksaa urheilijan omistamalle yritykselle. Urheilijan palkkiot katsottiin

⁵² HE 278/1998 s. 3.

⁵³ Kts lisää esim. Ossa 2020, s. 127-130.

⁵⁴ HE 278/1998 s. 5.

kaikissa tilanteissa urheilijan henkilökohtaisen toiminnan alaisiksi tuloiksi, joista tuli toimittaa ennakonpidätys.⁵⁵

Sittemmin yksilöurheilijan harjoittama urheilutoiminta on verotuskäytännössä jo pidemmän aikaa mielletty joissakin tilanteissa elinkeinonharjoittamiseksi⁵⁶. Urheilutoiminnan katsottiin erityisesti yksilöurheilijan kohdalla voivan täyttää elinkeinotoiminnan, ja vielä tarkemmin jaoteltuna ammattitoiminnan tunnusmerkit⁵⁷. Kuitenkin viimeistään KHO:n antaman päätöksen jälkeen suomalaisen golfin pelaajan urheilutoiminnan yhtiöittämisestä (KHO 22.1.2010 T 103), urheilutoimintaa on myös oikeuskäytännön perusteella voitu harjoittaa osakeyhtiömuodossa. Kyseisen päätöksen perusteluissa todettiin yhtiön työllistävän useita henkilöitä ja yhtiön tulojen arvioitiin nousevan yli miljoonan euron vuodessa. Yhtiön toiminnan laajuus, sekä toiminnan sisältämä liiketoiminnallinen riski puolsivat myös yhtiömuodon hyväksymistä.⁵⁸ Kyseinen KHO:n ratkaisu, jossa hyväksyttiin suomalaisen golfammattilaisen harjoittaa urheilutoimintaa osakeyhtiön kautta, on tehnyt urheilutoiminnan harjoittamisesta osakeyhtiömuodossa yleisempää kovatuloisimpien yksilölajien urheilijoiden osalta. Esimerkiksi useampi menestynyt maastohiittäjämme on päätenyt yhtiöittämään urheilutoimintansa omistamalleen osakeyhtiölle⁵⁹.

3.1 Valmennusrahasot

Urheilijoiden valmennusrahasot on käytetty Suomessa erityisesti yksilöurheilijoiden verotuksessa jo useiden vuosikymmenten ajan. Tyypillisimmin valmennusrahasot perustetaan esimerkiksi lajiliiton tai muun urheilujärjestön taseeseen. Kuten mainittua, rahastojen historiassa yhtenä perimmäisenä tekijänä oli urheilun amatöörisäännöt, jotka usein estivät rahapalkintojen

⁵⁵ Eskelinen 1995, s. 137-138.

⁵⁶ Kts esim. Rauste 1997, s. 169-174.

⁵⁷ Kts. lisää elinkeinotoiminnan tunnusmerkeistä esim. Viitala – Tikka – Nykänen – Juusela 2000-, luku 6. Elinkeinoverolain soveltamisala, Elinkeinotoiminnan tunnusmerkit.

⁵⁸ Kts. KVL 2009/21.

⁵⁹ Kts. Kuisma 2021.

maksun suoraan urheilijalle. Rahasto mahdollistaa myös urheilusta aiheutuneiden kulujen korvaamisen urheilijalle ilman veroseuraamuksia.⁶⁰

Valmennusrahastoihin liittyvä sääntely löytyy TVL 116 b §:stä. Kyseinen pykälä rajaa urheilijoiden palkkatulot rahastoon maksettavien hyväksyttävien tulojen ulkopuolelle. Tästä syystä valmennusrahastoja perustetaan lähinnä yksilölajien urheilijoille joukkueurheilijoiden tulojen koostuessa lähinnä palkkatuloista. Samainen pykälä rajaa valmennusrahastoon kertyvien palkkioiden määrää. Verovuoden päättyessä rahastoon voidaan jättää enintään 20 000 euroa valmennuskatetta tulevien vuosien valmentautumista varten. Hyväksyttävän valmennuskatteen ylittävä osa täytyy joko tulouttaa tai siirtää urheilijarahastoon. Näiden rajoitusten lisäksi TVL 116 b § määrää, että mikäli rahastoon maksetaan kahtena peräkkäisenä vuonna urheilutuloa alle 800 euroa, katsotaan urheilijan ura päättyneeksi, ja rahastossa olevat varat tuloutetaan urheilijan ansiotuloiksi seuraavan vuoden verotuksessa. Tämä on mielenkiintoinen eroavaisuus lain sanamuodossa, verrattuna jäljempänä käsiteltäviin urheilijarahastoihin. Esimerkiksi urheilijan loukkaantuessa urheilutulojen jäädessä alle 800 euron 2 vuotena peräkkäin, lain sanamuodon mukaisen tulkinnan perusteella varat tuloutuvat urheilijalle. Näin on huolimatta siitä, että urheilija tosiasiallisesti aikoisikin jatkaa uraansa loukkaantumisen jälkeen. Toisaalta kyseinen alle 800 euron raja on varsin vähäinen rahamäärä. Yleensä urheilija, joka ei tosiasiallisesti ole lopettamisaikeissa saavuttaa kyseisen urheilutulon määrän esimerkiksi joidenkin sponsoritulojen kautta, vaikka loukkaantumisen vuoksi erinäiset palkintorahat jäisivätkin saamatta.

Valmennusrahastoon voidaan nykyään maksaa myös ulkomailta saatuja urheilijan palkkioita. Lakimuutos, jossa ulkomailta saadut urheilutulot rinnastettiin Suomesta saatuihin vastaaviin urheilutuloihin, ja myös niiden rahastoiminen mahdollistettiin, tuli voimaan 1.1.2007. Aikaisempi oikeustila, jossa ainoastaan Suomesta saatuja urheilutuloja voitiin rahastoida, katsottiin suosivan kotimaisia yrityksiä sekä kilpailunjärjestäjiä. Verotussyyt saattoivat edesauttaa urheilijaa

⁶⁰ Eskelinen 1995, s. 155-156.

tekemään yhteistyösopimuksia mieluummin kotimaisten yritysten kanssa, ja esimerkiksi valitsemaan ennemmin kotimaisen kilpailun ulkomaisen sijaan palkintorahojen rahastointimahdollisuuden myötä. Kyseiset vaikutuksen nähtiin ongelmallisina ja syrjivänä muihin Euroopan talousalueelta saatuihin urheilutuloihin nähden, ja ne myös painoivat perusteluina lakimuutoksen taustalla.⁶¹

Valmennusrahasoja hallinnoidaan jonkin urheilujärjestön kautta. Esimerkiksi Suomen urheilun tukisäätiön valmennusrahaso on yleinen valmennusrahaso, jonne urheilija voi liittyä urheilutulojen ylittäessä yli 800 euroa. Kyseisen rahaston vuosimaksu on urheilijalle 55 euroa vuodessa.⁶² Valmennusrahasot valvovat urheilijan urheilutulojen käyttämistä. Nostettaessa varoja rahastosta, tulee urheilijan antaa tosite kustannuksista, joiden tulee liittyä urheilijan harjoittamaan urheilutoimintaan. Lain esitöissä hyväksyttävänä korvattavina menoina on erikseen mainittu valmennus- ja kilpailumatkojen matka- ja majoitusmenot, kilpailujen osanottomaksut, harjoittelutilojen käyttömaksut, harjoitus- ja kilpailuasut, urheiluvälineet, hierontamenot ja urheiluun liittyvät eräät vakuutusmaksut. Varojen nostaminen rahastosta ilman tositetta on myös mahdollista, mutta tällöin rahaston hallinnoijan tulee pidättää suorituksesta ennakonpidätystä tulon ollessa veronalaista ansiotuloa urheilijalle.⁶³

Valmennusrahason käyttö hyödyttää urheilijoita, joilla on urheilutuloja, mutta myös urheilun aiheuttamia menoja, jotka urheilija kustantaa itse. Rahaston käyttämisen ansiosta urheilijalle ei aiheudu suoraa veroseuraamuksia saamistaan urheilutuloista, jotka ohjataan valmennusrahasoon. Rahastosta puolestaan korvataan urheilijalle joustavasti kustannuksia, joita urheilutoiminta on aiheuttanut. Erityisesti pienempituloisten urheilijoiden, joilla on urheilutoiminnan lisäksi jokin toinen tulonlähde, on usein mahdollista ja järkevää hallinnoida jopa koko urheilutoimintaan liittyvä kassavirta valmennusrahason kautta. Esimerkiksi

⁶¹ HE 144/2006 s. 9-14.

⁶² Kts. lisää Suomen Urheilun tukisäätiön rahastosta Suomen olympiakomitean sivuilta <https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/urheilijat/valmennusrahaso/>.

⁶³ Kts. HE 278/1998 s. 3.

itselleni lajitaustani kautta tutun suunnistuksen useimmat huippunimet rahoittavat elämisensä suunnistuksen ohessa muun muassa opiskelulla tai päivätyöllä. Tällöin elämiseen tarvittavat tulot kertyvät usein muista tuloista, joten urheilutulot voidaan ohjata valmennusrahastoon, jolloin suoria veroseuraamuksia ei urheilemisesta synny.

3.2 Urheilijarahastot

Nykymuotoiset urheilijarahastot otettiin Suomen tuloverojärjestelmään vuonna 1999. Vaikutteita urheilijarahastoihin liittyvään sääntelyyn otettiin ensisijaisesti Ruotsista, jossa urheilijarahastojen kautta pakotettiin urheilijoita säästämään rahaa tulevaisuutta varten. Ruotsissa oli aikanaan huomattu, että urheilijoilla kesti huomattavan kauan saavuttaa peliuran aikainen tulotaso uran päättymisen jälkeen. Suomen aikaisemman urheilutulojen rahastointijärjestelmän katsottiin olevan myös epäsuotuisa joukkuelajin urheilijoita kohtaan, koska käytännössä ainoastaan yksilölajien urheilijat pystyivät rahastoimaan urheilutulojaan. Yksilöurheilijoiden katsottiin saavan perusteetonta veroetua joukkueurheilijoihin nähden heidän pystyessä vaikuttamaan varojennostoajankohdalla verotettavien tulojen määrään.⁶⁴

Urheilijarahastoiden tarpeellisuuden taustalla nähtiin urheilu-uran lyhyt kesto muihin ammatteihin nähden, sekä urheilijan sosiaaliturvan rajallisuus. Ansiotuloverotuksen korkean progression koettiin purevan voimakkaasti erityisesti kovatuloisimpiin urheilijoihin, ja rahastojen avulla kyseistä tilannetta voitiin tasoittaa. Urheilijarahastoiden uskottiin lisäävän myös urheilutulojen tuomista verottajan tietoisuuteen, mikä ei rahastoja edeltävässä tilanteessa ollut aina täysin varmaa kaikkien urheilutulojen osalta. Keskeinen perustelu oli myös urheilijoiden sopeuttaminen uran jälkeiseen elämään. Urheilun ammattimaistuminen voidaan sanoa lisänneen urheilijan urheilemiseen liittyvää työmäärää, jonka johdosta useimmilla urheilijoilla ei ole mahdollisuutta kouluttautua tai edistää työuraansa urheilu uransa aikana. Nähtiin mahdollisena

⁶⁴ HE 278/1998 s. 3-4.

riskinä, että urheilija putoaa yleisen sosiaaliturvan varaan esimerkiksi sairastuessaan tai työttömäksi jäädessään.⁶⁵

Tuloverolain 116 c §:ssä säännellään urheilijarahastoja. Pykälästä löytyy niin urheilijaan kohdistuvat edellytykset urheilijarahaston käyttämiselle, enimmäismäärä vuodessa rahastoitaville tuloille, sekä rahaston tulouttamisen sääntely. Urheilijan tulee olla urheilutuloja yli 9600 euroa verovuoden aikana tuloista tehtävien vähennysten jälkeen siirtääkseen osan tuloistaan urheilijarahastoon. Urheilija voi rahastoida enintään 50% urheilutulon bruttomäärästä laskettuna, ja kokonaisuudessaan enintään 200 000 euroa vuodessa.

Urheilu-ura katsotaan TVL 116.1 c §:n mukaan, jos urheilijan urheilutulo jää kahtena peräkkäisenä vuotena alle 9600 euron. Urheilu-uraa ei kuitenkaan aina automaattisesti katsota päättyneeksi, vaikka urheilutulo jäisikin kahtena peräkkäisenä vuotena alle 9600 euron, jos urheilija itse osoittaa uransa jatkuvan. Urheilija voi myös ilmoittaa urheilijarahastoa hallinnoivalle taholle urheilu uransa päättymisestä oma-aloitteisesti.

Tuloverolain 116.2 c § löytyy säännöt urheilijarahaston tulouttamisesta urheilu-uran päättymisen jälkeen. Urheilijarahaston varat tuloutetaan vähintään kahden vuoden ja enintään 15 vuoden aikana tasaerissä, eli rahaston varat jaetaan tulouttamisvuosien perusteella yhtä suuriin eriin. Erityisestä syystä tasaeräisyydestä ja vähintään kahden vuoden vaatimuksesta tulouttamiserien osalta voidaan poiketa. Kyseisinä syinä on lainkohdassa mainittu työkyvyttömyys, sekä vähintään vuoden kestänyt työttömyys. TVL 116.4 c §:n perusteella urheilijan kuollessa kaikki rahaston varat tuloutetaan kuolinvuoden verotuksessa. Urheilijarahastosta tuloutettavat varat ovat kokonaisuudessaan urheilijan veronalaista ansiotuloa kuten TVL 116.5 c §:ssä määritetään.

⁶⁵ HE 278/1998 s. 5.

Urheilijarahastojen toimivuudesta ja hyödyllisyydestä on olemassa myös konkreettisia esimerkkejä. Esimerkiksi Riku Brandlerin opinnäytetyössään teettämässä kyselyssä vastanneista 192 urheilijasta liki 90% piti säästämistä uran jälkeiseen aikaan jollain tasolla tärkeänä⁶⁶. Rahastot ovat myös edistäneet urheilijoiden sopeutumista ja kouluttautumista urheilu uran jälkeen. Entinen ammattijääkiekkoilija Jyrki Louhi mainitsee gradussaan olevansa kiitollinen urheilijarahaston tuomista eduista, jonka ansiosta hän on pystynyt pitämään yllä kohtuullista elintasoja uransa jälkeen, vaikka olikin päätoimisesti opiskelija useamman vuoden jääkiekkouran päätyttyä⁶⁷. On myös hyvä huomata, että urheilijarahastojen osalta kyse on pääosin urheilijan omaehtoisesta säästämisestä. Yhteiskunnan tuki onkin tästä syystä suhteessa vähäisempää tuen muodostuessa lähinnä verotulojen lykkäytymisestä tulojen tullessa verotettavaksi myöhemmin ansiotuloina korkoineen⁶⁸.

Eri säätiöiden urheilijarahastoja oli vuonna 2020 olemassa yhteensä kuusi kappaletta. Vuoden 2019 päättyessä rahastoissa oli yhteensä noin 55,3 miljoonaa euroa urheilutuloja rahastoituna. Selvästi suurin yksittäinen säätiö oli Jääkiekkoilijoiden Koulutus- ja ammatinedistämissäätiön urheilijarahasto. Eri säätiöissä urheilijoiden varoja sijoitetaan erilaisen riskitason salkkuihin, joita voittoa tavoittelemattomat säätiöt hallinnoivat. Säätiöt puolestaan maksavat korvausta varainhoitoon erikoistuneille yrityksille, jotka sijoittavat urheilijarahaston varoja pyrkimyksenä hankkia tuottoa pääomalle. Tämän seurauksena urheilijarahastojen ympärille on myös syntynyt aikaisempaa enemmän kilpailua rahastosta odotettavissa olevan tuoton perusteella.⁶⁹

Urheilijan on mahdollista valita itselleen mieluisa urheilijarahasto esimerkiksi rahastojen kilpailuttamisen kautta. Urheilijarahastosta on myös mahdollista siirtää varat toiseen urheilijarahastoon ilman veroseuraamuksia. Tämä käy ilmi KVL 2016/9:n antamasta ennakkoratkaisusta, jossa ammattijääkiekkoilijan oli

⁶⁶ Kts. Brandler 2017, s. 69.

⁶⁷ Louhi 2015, s. 31.

⁶⁸ HE 278/1998 s. 6.

⁶⁹ Suopuro 2020.

tarkoitus siirtää rahastoimiansa urheilutuloja toisen vastaavanlaisen säätiön urheilijarahastoon. KVL:n ratkaisun mukaan varojen katsottiin pysyvän urheilijarahastojen hallinnassa, eikä urheilijalle oltu luovuttamassa osaakaan siirrettävistä varoista. Rahastojen välistä siirtoa ei pidetty TVL 116 c §:N mukaisena varojen tuloutuksena tai luovuttamisena.⁷⁰

Urheilutulojen rahastointimahdollisuuden enimmäismäärää nostettiin hiljattain 200 000 euroon vuoden 2021 verotuksessa aikaisemman enimmäismäärän ollessa 100 000 euroa. Samalla rahaston tulouttamisaikaa pidennettiin kymmenestä vuodesta mahdolliseen 15 vuoteen. Hallituksen esityksen mukaan päätöksen taustalla oli huippu-urheilun tukeminen, sekä hyvin menestyvien ja tienaavien urheilijoiden Suomessa pysymisen verotuksellisen houkuttelevuuden parantaminen.⁷¹ Suomesta löytyykin useampia esimerkkejä kovatuloisista urheilijoista esimerkiksi moottoriurheilun puolelta, jotka verotussyistä ovat muuttaneet edullisemman verotuksen tarjoamiin valtioihin.

Kuten hallituksen esityksessä mainitaan, urheilutulojen ylärajan korottaminen kohdistui urheilijoihin, joiden vuosittainen urheilutulo ylittää 200 000 euroa vuodessa rahastointimahdollisuuden ollessa enintään 50 % verovuoden urheilutulon määrästä. Samaisen esityksen mukaan ennen lakimuutosta olevan aikaisemman enimmäismäärän, 100 000 euroa rahastoi 15 urheilijaa vuoden 2019 verotuksessa. Keskimääräinen rahastoituu urheilutulo vuoden 2019 verotuksessa oli 26 800 euroa. Tiedot ovat peräisin tulorekisteristä. Lukemiin sisältyy kuitenkin epätarkkuutta, koska kaikkia suorituksia kuten urheilijanpalkkioita ja ulkomailta maksettujen tulojen rahastoituja osuuksia ei rekisteröity tulorekisteriin vuonna 2019.⁷²

Urheilijarahaston mahdollisimman tehokkaaseen hyödyntämiseen kuuluu keskeisesti tulevaisuuden tulojen ja menojen ennakointi. Rahastoimisesta hyötyvät erityisesti kovatuloisimmat urheilijat, joiden odotettavissa oleva tulotaso

⁷⁰ KVL 2016/9.

⁷¹ HE 142/2020 s. 14.

⁷² HE 142/2020 s. 17.

ansiotulojen verotuksessa laskee merkittävästi urheilu-uran jälkeen. Ansiotuloverotuksessa käytössä oleva progressiivinen veroasteikko jää tällöin huomattavasti matalammaksi uran jälkeen, jolloin myös rahastosta nostettaviin varoihin sovelletaan alhaisempaa verokantaa, mitä kyseisistä tuloista olisi joutunut maksamaan veroa vielä uran aikana. Kyseisen hyödyn lisäksi rahaston pääomalle on myös mahdollisesti saatu kasvua rahaston varoilla tehtävän sijoitustoiminnan myötä.

Rahastoon sijoitetun pääoman kasvusta hyötyvät perustellusti kaikki urheilijarahastoon sijoittaneet urheilijat. Kuitenkin joissakin tilanteissa on myös mahdollista, että urheilijan ansiotulot voivat myös nousta urheilu-uran päättymisen jälkeen. Tämä on mahdollista, jos urheilija on esimerkiksi kouluttautunut jo urheilu-uransa aikana, ja pääsee uran jälkeen koulutusta vastaaviin hyvätuloisiin työtehtäviin. Urheilija voi myös menestyksekkään uransa ansiosta päästä esimerkiksi valmennustehtäviin uransa päättämisen jälkeen, ja kyseisissä työtehtävissä on useissa urheilulajeissa varsin hyvä tulotaso. Urheilijan uran aikana luoma tunnettavuus on myös edesauttanut monia urheilijoita pääsemään hyvälle ansioille heti uran päättymisen jälkeen. Monissa lajeissa myöskään urheilijoiden tulotaso ei menestyksestä huolimatta nouse korkeaksi uran aikana, joten urheilu-uran jälkeinen tulotaso voi tätä kautta muodostua korkeammaksi ilman erityistä syytä.

Mikäli on ennakoitavissa, että urheilijan uran jälkeiset ansiotulot nousevat korkeammiksi, mitä vastaavasti urheilu uran ansiotulot ovat, ei sijoittaminen urheilijarahastoihin liene verotuksellisesti järkevin vaihtoehto. Toki rahastoon sijoittamisesta voi tästä huolimatta saada hyötyä sijoitetun pääoman kasvun myötä. Tulojen kokonaisveroaste voi kuitenkin muodostua korkeammaksi, kuin mitä veroaste olisi ollut, jos tulot olisi verotettu jo urheilu-uran aikana. Mikäli on odotettavissa, että ansiotulot muodostuvat uran jälkeen suuremmiksi mitä niiden ollessa uran aktiivivaiheessa, voi urheilijalle olla verotuksellisesti edullisempaa maksaa urheilutulojen verot jo ansaitsemisvuonna, ja sijoittaa ylimääräisiä varoja joihinkin muihin sijoitusinstrumentteihin kuten osakkeisiin tai rahastoihin.

Osakkeisiin tai rahastoihin sijoitettuja varoja nostettaessa varat ovat veronalaisia ainoastaan pääoman mahdollisen tuoton osalta, kuten TVL 32 §:ssä määrätään.

Urheilutulon rahastosta nostamisen jaksottamisella voi olla myös verotuksellista merkitystä. Koska varat tulee tulouttaa tasaerissä, on uran jälkeisten tulojen ennakoimisella merkitystä kokonaisverorasituksen muodostumisen kannalta. Mikäli uran jälkeisen tulotason tiedetään jäävän uran päättymisen jälkeen matalaksi, mutta oletetaan nousevan paremmalle tasolle esimerkiksi 5 vuoden kuluessa esimerkiksi koulutuksen myötä, voi kyseinen tilanne puoltaa varojen nopeaa tulouttamista. Rahastossa olevien varojen määrä vaikuttaa myös olennaisesti tulouttamisaikataulun verotukselliseen optimointiin. Rahaston korkea varallisuus voi verotuksellisesti olla järkevää tulouttaa mahdollisimman pitkällä aikavälillä. Rahastosta nostettavan kertaerän muodostuessa suureksi, nouseva myös veroseuraamukset väistämättä korkeiksi muiden ansiotulojen määrästä huolimatta. Urheilijarahaston tulouttamiseen vaikuttaa verotuksellisten syiden lisäksi myös yksinkertaisesti urheilu uran jälkeisen elämän rahan tarve ja sen arvioiminen, kuten Matti Heikkinen Ylen haastattelussa osuvasti kiteyttää⁷³.

3.3 Urheilu elinkeinotoimintana

Nykypäivänä useat yksilölajin urheilijat toimivat yrittäjinä. Yritystoiminnan käsitteellä tarkoitetaan keskeisesti taloudellisen toiminnan harjoittamista, ja yritystoiminta voidaan ainakin väljästi rinnastaa elinkeinotoiminnan käsitteeseen⁷⁴. Laki elinkeinotulon verottamisesta 360/1968 on laki, jota sovelletaan elinkeinotoiminnasta saadun tulon laskemiseen. Riittävän laajasti katsottuna palkkatyötä lukuun ottamatta kaikentyyppisen tulonhankkimistoiminnan voidaan katsoa olevan jollain tasolla elinkeinotoimintaa. Elinkeinotoiminnan ei myöskään tarvitse olla päätoimista, vaan elinkeinotoiminta voi koostua hyvin pienimuotoisestakin toiminnasta. Tästä syystä

⁷³ Suopuro 2020.

⁷⁴ Villa 2018 s. 31.

elinkeinoverolain soveltamisessa keskeisessä asemassa on elinkeinotoiminnan määrittäminen⁷⁵.

Elinkeinoverolain 1.1 §:ssä mainitaan, että elinkeinotoiminnalla tarkoitetaan liike- ja ammattitoimintaa. Tutkielmassa aikaisemmin sivuttuun liiketoiminnan käsitteeseen tyypillisesti asetettuja tunnusmerkkejä ovat: voiton tavoittelu, itsenäisyys, suunnitelmallisuus, jatkuvuus, taloudellisen riskin olemassaolo, sekä suuntautuminen ulospäin rajoittamattomaan tai ainakin laajahkoon henkilökuntaan⁷⁶. Ammattitoiminta, eli ammatinharjoittaminen on puolestaan liiketoimintaa suppeammaksi katsottavaa toimintaa, jossa korostuu yleensä ammatinharjoittajan oma henkilökohtainen ammattitaito. Tarkan rajan vetäminen ammattitoiminnan ja liiketoiminnan välillä lienee mahdotonta. Liiketoiminnan harjoittamisen katsotaan tyypillisesti vaativan ammattitoimintaa suuremman pääomapanoksen, ja laajemman toimintaorganisaation. Liiketoimintaan katsotaan näin ollen liittyvän myös suurempi taloudellinen riski. Juridisesti ammatinharjoittajan ja liikkeenharjoittajan voidaan katsoa olevan kuitenkin samassa asemassa, joten jaottelu ei sitäkään kautta ole niin merkityksellinen tekijä. Ammattitoimintaa, sekä liiketoimintaa voidaan molempia harjoittaa myös yhtiömuodossa.⁷⁷

Elinkeinotoiminnan ja muun tulonhankkimistoiminnan välinen rajanveto ratkeaa tapauskohtaisesti määritettävän toiminnan luonne ja laajuus huomioiden. Nykykehitys, jossa yksilöurheilijan katsotaan joissakin tilanteissa harjoittavan elinkeinotoimintaa, on mielestäni täysin perusteltua. Kuten urheilutuloja käsittelevässä luvussakin on jo todettu, yksilöurheilija tyypillisesti urheilee itsenäisesti ilman valvontaa, joten tämän harvoin katsotaan olevan työntekijä. Vaikka urheilijan taustalla vaikuttaa usein valmentaja, voidaan tämän katsoa olevan urheilijalle eräänlainen konsultti, joka auttaa urheilijaa

⁷⁵ Ossa 2020, s. 20-22.

⁷⁶ Viitala – Tikka – Nykänen – Juusela 2000-, luku 6. Elinkeinoverolain soveltamisala, Elinkeinotoiminnan tunnusmerkit.

⁷⁷ Villa 2018, s. 41-43.

valmentautumisessa. Urheilija kuitenkin lopulta vastaa ainoastaan itselleen harjoitusohjelman noudattamisesta.

Suunnitelmallisuus ja jatkuvuus ovat itsestään selviä tekijöitä urheilutoiminnassa. Urheileminen ja erityisesti siinä menestyminen vaatii itsessään hyvin pitkäjänteistä otetta, ja lähes poikkeuksetta vuosien tai jopa kymmenien vuosien systemaattista harjoittelua. Huippu-urheilu on myös suunnitelmallista niin harjoittelemisen, kuin esimerkiksi urheilutoimintaan liittyvän talouden osalta. Harjoittelussa suunnitelmallista on esimerkiksi harjoitusten sisältö ja riittävän palautumisen turvaaminen. Urheilija joutuu myös suunnittelemaan taloudellisesti mihin urheilutoiminnassaan olevia resurssejaan käyttää.

Elinkeinotoimintaan keskeisesti kuuluva voitontavoittelu sisältyy niin ikään urheilutoimintaan monien urheilijoiden kohdalla. Voidaankin sanoa, että pelkän urheilullisen menestyksen tavoittelun rinnalle on noussut vahvasti myös taloudellisen hyödyn tavoittelemisen. Elinkeinotoiminnan määritelmän täyttymiseksi taloudellisessa toiminnassa ei ole välttämätöntä edes pyrkiä voiton maksimointiin, että toiminta katsottaisiin elinkeinotoiminnaksi⁷⁸.

Urheilutoiminta on menestyvälle urheilijalle usein kannattavaa bisnestä, jossa on useiden lajien osalta myös mahdollista tienata keskimääräistä päivätyötä paremmin. Esimerkiksi verotietojen perusteella vuonna 2020 Suomeen veronsa maksavien urheilijoiden 20 suurituloisimman joukkoon vaadittiin lähes 200 000 euron vuosiansiot⁷⁹. Kyseisessä listauksessa tulee huomioida mahdollinen urheilutulojen rahastaminen, sekä joidenkin urheilijoiden toteuttama urheilutoiminnan yhtiöittäminen, joten urheilijoiden todelliset vuositulot nousevat korkeammiksi. Tyypillisesti erityisesti joukkuelajeissa kuten jääkiekossa, parhaat ja kovituloisimmat urheilijamme pelaavat ammattilaisina muissa valtioissa, ja maksavat palkkatuloistaan verot muualle kuin Suomeen.

⁷⁸ Viitala – Tikka – Nykänen – Juusela 2000-, luku 6. Elinkeinoverolain soveltamisala, Elinkeinotoiminnan tunnusmerkit.

⁷⁹ Kts. Hirvonen – Visuri 2021.

Taloudellisen riskin voidaan myös usein katsoa liittyvän yksilöurheilijan urheilutoiminnan harjoittamiseen. Urheilijan toimeentulo on usein riippuvainen urheilutuloista, ja esimerkiksi mahdolliset loukkaantumiset voivat syödä rajusti urheilijan tuloja menetettyjen palkintorahojen, starttirahojen tai ottelupalkkioiden myötä. Myös yhteistyökumppanuuksista saatavat sponsoritulot saattavat ehtyä, mikäli urheilija ei saavuta odotettua menestystä.

Läheskään kaikissa tilanteissa yksilöurheilijan urheilutoiminnan ei voida katsoa täyttävän elinkeinotoiminnan tunnusmerkkejä. Toiminta on tällöin pienimuotoisempaa, eikä esimerkiksi voida puhua elinkeinotoiminnan tasoisesta voiton tavoittelusta tai taloudellisen riskin olemassa olemisesta, vaikka urheileminen sinänsä olisikin korkeatasoista ja harjoittelu ammattimaista urheilullisesti tarkasteltuna. Tällöin kyse on tyypillisemmin joko tulonhankkimistoiminnasta tai puhtaasti harrastustoiminnasta. Harrastustoiminta voi joissakin tilanteissa muistuttaa tulonhankintaa, mutta tyypillisesti toiminnan tuloja käytetään menojen osittaiseen peittämiseen ja toiminta on näin ollen tappiollista. Tappion vahvistaminen verotuksessa, ei ole harrastustoiminnan tapauksessa mahdollista.⁸⁰

3.3.1 Yritysmuodon valitseminen

Elinkeinotoimintaa harjoittavan urheilijan toiminnanorganisoimiseksi urheilijalla on valittavana yritysmuoto, jossa toimintaa harjoitetaan. Yksityisliikkeen perustamisen rinnalle vaihtoehdoksi on tullut myös urheilutoiminnan yhtiöittäminen. Yhtiöittämisellä tarkoitetaan erillisen oikeussubjektin, eli käytännössä osakeyhtiön perustamista, jonka nimissä urheilutoimintaa harjoitetaan. Jo aikaisemmin esiin nostetun suomalaisen golfammattilaisen osakeyhtiön ohella ensimmäisiä suomalaisia urheilutoiminnan yhtiöittäneitä urheilijoita lienee myös entinen suomalainen tennisammattilainen, jonka omistama osakeyhtiö on

⁸⁰ Viitala – Tikka – Nykänen – Juusela 2000-, luku 6. Elinkeinoverolain soveltamisala, Elinkeinotoiminnan tunnusmerkit, Harrastustoiminta.

perustettu kaupparekisteritietojen perusteella jo vuonna 2002⁸¹. Oletettavasti kyseinen tenniksenpelaaja on ohjannut tennisuransa aikaisia palkintorahoja yhtiönsä pelivuosiltaan.

Yritysmuodon valinnassa verotuksellisilla seikoilla on usein suuri merkitys. Osakeyhtiön ja muiden yritysmuotojen, kuten henkilöyhtiöiden ja yksityisliikkeen verotuskohtelu eroaa suurelta osin toisistaan. Verotuksellisten syiden lisäksi huomioon tulee ottaa myös muita tekijöitä, kuten liiketaloudelliset seikat, jotta yritysmuoto on omistajan ja toiminnan kannalta tarkoituksenmukainen. Tämän lisäksi elinkeinotoimintaan liittyviin vastuukysymyksiin yritysmuodolla on merkitystä.⁸² Joitakin yksityisliikkeen ja osakeyhtiön välisistä oleellisista eroista on pyritty esittämään yksinkertaistettuna oheisessa taulukossa seuraavalla sivulla. Henkilöyhtiöiden verotusta ei tulla käsittelemään sen tarkemmin, koska ainakaan itselläni ei ole tiedossa tapausta, jossa urheilutoiminnan harjoittamiseen olisi perustettu henkilöyhtiö.

	Yksityisliike	Osakeyhtiö
Perustaminen vapaamuotoista	X	
Rekisteröinti		X
Osakkaalla vastuu yhtiön velvoitteista	X	
Palkanmaksu osakkaalle		X
Päivärahan maksu osakkaalle	(X) Vähentäminen oikeutettua	X
Verovapaan km-korvauksen maksaminen osakkaalle		X
Yhtiön ja osakkaan väliset oikeustoimet mahdollisia		X
Osakaslaina mahdollinen		X
Yksityisotot mahdollisia	X	
Voiton lipastointi yhtiöön mahdollinen		X
Yritysmuodon muutos mahdollinen	X	X

83

Verotuksellisten seikkojen arvioinnissa eli verosuunnittelussa ei käsitteellisesti ainoastaan pyritä mahdollisimman vähäiseen veroasteeseen, vaan pyritään

⁸¹ Kts. Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä 2023, Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän haku: <https://tietopalvelu.ytj.fi/yritystiedot.aspx?yavain=1766102&tarkiste=47AA13781A2558599B29CEF9800E8F5CDOA370AB>.

⁸² Engblom – Frände – Holla – Järvinen – Kokko – Lepistö – Nieminen – Paronen – Rautajuuri – Sandelin – Torkel – Äimä 2018, s. 72.

⁸³ Mukailtu lähteestä, Engblom – Frände – Holla – Järvinen – Kokko – Lepistö – Nieminen – Paronen – Rautajuuri – Sandelin – Torkel – Äimä 2018, s. 76.

verovelvollisen kannalta optimaaliseen ratkaisuun. Toisinaan kuitenkin verotuksen minimoiminen on keskeinen motiivi valituille toimille. Yrityksen verosuunnittelussa suunnittelussa voidaan ottaa huomioon yrityksen oma verotus, sekä yrityksen omistajan verotus, mikä on usein tyypillistä suppean omistuspohjan yrityksissä⁸⁴. Urheilijoiden omistamat yhtiöt ovat tyypillisesti urheilijan itsensä omistuksessa, joten urheilijan yhtiön verosuunnittelussa korostuukin omistajan verotuksen huomioiminen.

3.3.2 Toiminta ammatinharjoittajana

Urheilijan toimiessa yksityisenä elinkeinonharjoittajana tai tarkennettuna ammatinharjoittajana, urheilutoiminta muodostaa urheilijalle elinkeinotoiminnan tulonlähteen, jonka tulos lasketaan EVL:n säännösten perusteella. Tällöin urheilutoiminnasta ei muodostu itsenäistä oikeussubjektia kuten osakeyhtiömuodossa toimittaessa, vaan toiminta muodostaa ainoastaan muusta toiminnasta erillisen tulonlähteen⁸⁵.

EVL:n sisältämä tulokäsitemäärittely on laaja. EVL 4 § määrittää yleisellä tasolla elinkeinotoiminnan tuloksi rahana tai rahanarvoisena etuna saadut tulot. EVL 5 ja 5 a §:n listaukset sisältävät joitakin tarkentavia määritelmiä elinkeinotoiminnan tuloista. Lähtökohtaisesti kaikki tulot ovat veronalaisia, ellei tuloa ole erikseen määritetty verovapaaksi. Verovapaaksi katsotut tulot on listattu EVL 6 ja 6 b §:ssä. Osinkoja koskevat säädökset löytyvät puolestaan EVL 6 a §:stä. Pääsäännön mukaan veronalaisiksi katsotaan ainoastaan realisoituneet tulot, joten esimerkiksi liikeomaisuuden realisoimatonta arvonnousua ei veroteta joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta. Esimerkiksi poikkeuksena on mainittu EVL 5.1 §:n 6 kohdassa mainittu vakuutusyhtiöiden kirjanpidossaan tekemä sijoitusomaisuuden arvonnousu.⁸⁶

⁸⁴ Viitala – Tikka – Nykänen – Juusela 2000-, luku 34. Verosuunnittelu, Yleistä.

⁸⁵ Ossa 2020, s. 189.

⁸⁶ Ossa 2020, s. 89.

Ammatinharjoittajan verovuoden tulosta laskettaessa toiminnan veronalaisista tuloista vähennetään toimintaan kohdistuvat vähennyskelpoiset menot. Menon vähennyskelpoisuuden yleissäännös löytyy EVL:n 7.1 §:stä. Menon vähennyskelpoisuutta arvioitaessa olennaista on, että meno on suoritettu tulonhankkimis- tai säilyttämistarkoituksessa. Vähennyskelpoisuuteen ei ole vaikutusta tuottiko vähennettävä meno lopulta tuloa elinkeinotoiminnalle.⁸⁷ Ammatinharjoittajalle on säädetty erikseen vähennyskelpoisiksi EVL:n 8.1 §:n 4a kohdassa ammatinharjoittajan suorittamat tapaturmavakuutusmaksut, sekä yrittäjien eläkelain 468/69 mukaiset pakolliset eläkevakuutusmaksut eli toiselta nimeltään yel-maksut. Tämän lisäksi ammatinharjoittajan tulosta tehdään vielä 5% suuruinen yrittäjävähennys kuten TVL 30 a §:ssä säädetään.

Ammatinharjoittajan toiminnan verovuoden tulos tai toiselta termiltään yritystulo jaetaan ammatinharjoittajan verotuksessa pääomatuloksi ja ansiotuloksi yrityksen nettovarallisuuden perusteella⁸⁸. Nettovarallisuus on käsite, joka kuvaa yritykseen sitoutuneen oman pääoman määrää. Nettovarallisuuden laskemisessa käytetään edellisen verovuoden taseen arvoja. Vaikka ammatinharjoittajalla ei aina ole velvollisuutta laatia tasetta, tulee yritystoiminnan nettovarallisuus pystyä selvittämään edellisen verovuoden perusteella. Nettovarallisuus saadaan vähentämällä elinkeinotoiminnan varoista elinkeinotoimintaan liittyvät velat. Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 1142/2005 tuli voimaan 2006 vuoden alusta, ja sitä sovelletaan elinkeinotoimintaan liittyvien varojen ja velkojen arvostamisessa.⁸⁹ Jaettavan yritystulon pääomatulo-osuudeksi katsotaan 20% osuus edellisen verovuoden nettovarallisuudesta TVL 38.1 § perusteella.

Tuloverolain 38.1 § mahdollistaa ammatinharjoittajan itsensä vaatimuksesta, että yritystulon pääomatulon määräksi katsotaan 20 % sijasta 10 % edellisen vuoden nettovarallisuuden määrästä. Samaisessa pykälässä mainitaan myös, että yritystulo voi tulla verotettavaksi kokonaan ansiotulona niin ikään

⁸⁷ HE 172/1967 s. 7.

⁸⁸ Ossa 2020, s. 190.

⁸⁹ Kts lisää nettovarallisuudesta. Mattila 2008, s. 112-116.

ammattinharjoittajan vaatimuksesta. Yritystoiminnan ollessa pienimuotoista, voi yrittäjän kannalta olla edullisempaa, että yritystulosta mahdollisimman suuri osa tulee verotettua ansiotuloina. Pääomatulosta verovelvollisen on suoritettava veroa 30%, ja pääomatulon määrän ylittäessä 30 000 euroa, on veroa suoritettava ylittävältä osalta 34 % kuten TVL 124.2 §:ssä säädetään. Ansiotulojen veroaste valtionverotuksessa puolestaan muodostuu progressiivisesti verotettavien ansiotulojen yhteismäärän perusteella. TVL 130 § osoittaa myös, että valtionverotuksen lisäksi ansiotuloista tulee myös maksaa erikseen kunnallisveroa, mikä nostaa ansiotuloihin kohdistuvaa kokonaisveroastetta.

Ammattinharjoittajan on mahdollista vaikuttaa, verotetaanko yritystulo kokonaan ansiotulona vai osittain pääomatulona 20 % tai 10% nettovarallisuuden määrästä. Tämän takia yrittäjän kannalta voi olla kiinnostavaa tietää, kuinka suurilla tuloilla ansiotulon kokonaisveroaste nousee yli 30 %. Veronmaksajat.fi -sivustolta löytyvän taulukon perusteella vuoden 2023 verotuksessa ansiotulojen verojen ja veroluonteisten maksujen määrä nousee yli 30 % verotettavan ansiotulon ylittäessä 46 000 euroa vuodessa⁹⁰. Kyseinen prosentti kuitenkin sisältää pakolliset eläkemaksut, sekä kirkollisveron. Valtionverotuksessa ansiotulosta tulee maksettavaksi veroa kyseisillä 46 000 euron tuloilla veroa maksettavaksi noin 9300 euroa, mikä on hieman yli 20 % ansiotulon määrästä⁹¹. Ansiotulojen kokonaisveroasteen muodostumiseen vaikuttaa myös kunnallisvero, joka vuonna 2023 vaihtelee Manner-Suomessa kuntakohtaisesti vajaan 10% ja reilun 5% välillä⁹².

Verotuksen puolesta ammattinharjoittajana toimiminen voi olla perusteltua erityisesti pienituloisemman urheilijan tilanteessa. Mahdollisuus vaikuttaa verotettavan yritystulon tulolajiin hyödyttää erityisesti pienituloista ammattinharjoittajaa, jonka ansiotulon kokonaisveroaste jää pääomatulon

⁹⁰ Kts. Veronmaksajat 2023, Palkansaajan veroprosentit: <https://www.veronmaksajat.fi/tutkimus-ja-tilastot/tuloverot/palkansaajan-veroprosentit/#44ebc47b>.

⁹¹ Verohallinto 2023c, valtion tuloveroasteikko.

⁹² Verohallinto 2023b, taulukko.

veroprosenttia matalammaksi. Verrattuna osakeyhtiön perustamiseen, ammatinharjoittajalle ei myöskään tule maksettavaksi TVL 124.2 §:n mukaista 20 % yhteisöveroa, toisin kuin osakeyhtiön kohdalla. Urheilutoiminnan harjoittamista osakeyhtiömuodossa käsitellään tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

Verotuksen lisäksi yritysmuodon valinnan kriteeristössä painavat myös muut seikat. Yksi huomioitava tekijä on erilaiset vastuukysymykset. Toimittaessa liikkeenharjoittajana tai ammatinharjoittajana, yritys ja yrityksen omistaja, eli tässä tapauksessa urheilija, muodostavat yhtenäisen taloudellisen kokonaisuuden, jossa yritystoiminnan synnyttämät velvoitteet ovat myös urheilijan henkilökohtaisia velvoitteita⁹³. Tämä koskee esimerkiksi yrityksen velkavastuuta. Yritystoiminnan loppuessa velkavastuu siirtyy urheilijalle, eli urheilijalla on henkilökohtainen vastuu yritystoiminnan mahdollisista veloista.

Ammatinharjoittajana toimiminen on puolestaan usein hallinnollisesti osakeyhtiötä kevyempi yritystoiminnan muoto. Yksityinen elinkeinonharjoittaja, ei välttämättä aina ole velvollinen tekemään kaupparekisteriin perustamisilmoitusta. Perustamisilmoitus tulee tehdä, mikäli kyse on luvanvaraisesta elinkeinosta, joka urheilutoiminnan kohdalla ei tule kysymykseen. Luvanvaraisuuden lisäksi perustamisilmoitus tulee tehdä, jos yritystoiminnalle on varattu omasta asunnosta erillinen liiketila, tai yrityksen palveluksessa työskentelee jokin yrittäjän perheen ulkopuolinen henkilö⁹⁴.

Ammatinharjoittajan kohdalla myös kirjanpitovelvollisuuteen on myönnetty tiettyjä lievennyksiä. Kirjanpitolaki 1336/1997 säättää 1.2 a §:ssä, että ammatinharjoittajan ei tarvitse pitää kahdenkertaista kirjanpitoa, mikäli seuraavista edellytyksistä ainoastaan yksi ylittyy: taseen loppusumma yli 100 000 euroa, liikevaihto yli 200 000 euroa, palveluksessa keskimäärin yli 3 henkilöä. Jos edellytykset kahdenkertaiselle kirjanpidolle eivät täyty, ei ammatinharjoittajan tule myöskään laatia erillistä tilinpäätöstä, kuten KPL 1.3 a §:ssä mainitaan. KPL:n 1.2 a § kuitenkin velvoittaa, että ammatinharjoittajan tulee kirjanpidon perusteella

⁹³ Villa 2018, s. 42.

⁹⁴ Ossa 2020, s. 73.

kyetä jatkuvasti selvittämään ostovelkojen ja myyntisaamisten määrää. Kirjanpidon tulee myös antaa tarvittavat tiedot verovelvollisuuden täyttämiseksi.

Ammatinharjoittajana toimivan urheilijan kohdalla etuna on myös urheilutulojen rahastointimahdollisuuden jatkuminen. Urheilijan perustaessa erillisen yhtiön, jonka nimissä urheilutoimintaa harjoitetaan, ei katsota enää voivan rahastoida urheilutulojaan, koska urheilutulojen katsotaan olevan elinkeinotoimintaa harjoittavan yhtiön tuloja. Jos urheilija on rahastoinut urheilutulojaan ennen urheilutoiminnan yhtiöittämistä, ei kyseisten rahastoitujen tulojen kuitenkaan katsota tuloutuvan, vaikka urheilijarahastoon ei yhtiöittämisen jälkeen siirretä urheilutuloja. Valmennus- tai urheilijarahastossa olevia varoja ei puolestaan voida siirtää urheilijan perustamaan yhtiöön ilman veroseuraamuksia, vaan tulot katsotaan urheilijan henkilökohtaisiksi tuloiksi, jotka verotetaan ansiotuloina.⁹⁵

3.3.3 Toiminta osakeyhtiön kautta

Osakeyhtiön keskeisenä eroavaisuutena henkilöyhtiöihin ja yksityisliikkeisiin nähden on yhtiön itsenäinen verovelvollisuusasema. Tämä selviää tuloverolain 1535/1992 määräyksistä. TVL 3.1 § 5 kohdassa on määritetty, että osakeyhtiötä pidetään tuloverotuksessa yhteisönä. TVL 9.1 § 1 kohdassa puolestaan säädetään kotimainen yhteisö, sekä yhteisö, jonka tosiasiallinen johtopaikka sijaitsee Suomessa, velvolliseksi suorittamaan veroa tulon perusteella. Osakeyhtiön katsotaan olevan itsenäinen oikeushenkilö, jonka oikeudet ja velvollisuudet ovat erillään osakkeenomistajan oikeuksista ja velvollisuuksista⁹⁶. Osakeyhtiöt voidaan jakaa vielä erikseen julkisiin osakeyhtiöihin, sekä yksityisiin osakeyhtiöihin. Julkinen, sekä yksityinen osakeyhtiö eroavat muun muassa yhtiöstä nostetun osingon verotuksessa, mikä käy ilmi TVL:n 33 a ja 33 b §:stä. Koska Suomessa urheilutoimintaa ei harjoiteta yhdessäkään julkisesti noteeratussa osakeyhtiössä, tämän luvun tarkastelu kohdistuu ainoastaan yksityisiin osakeyhtiöihin.

⁹⁵ Verohallinto 2021a, 6.4 Rahastoidut urheilutulot ja urheilutoiminnan yhtiöittäminen.

⁹⁶ Villa 2018, s. 220-221.

Osakeyhtiö ja yhtiön oikeushenkilöasema syntyy yhtiön rekisteröinnin perusteella kuten osakeyhtiölain 624/2006 1 luvun 2.1 §:ssä mainitaan. Yhtiön rekisteröinti tulee suorittaa viimeistään kolme kuukautta yhtiön perustamissopimuksen allekirjoittamisen jälkeen, ja perustamissopimuksesta johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät yhtiölle heti, kun yhtiön rekisteröinti on suoritettu⁹⁷. Osakeyhtiön rekisteröimiseen ei näin ollen liity toiminnan luvanvaraisuuden, erillisten liiketilojen tai perheen ulkopuolisen henkilön työllistämisen vaatimusta kuten yksityisellä elinkeinonharjoittajalla, vaan rekisteröinti tulee tehdä aina uutta yhtiötä perustettaessa.

Yksi keskeisiä osakeyhtiön toimintaperiaatteita on osakkeenomistajan rajoitettu vastuu yhtiön velvoitteista. Rajoitetusta vastuusta on säädetty OYL:n 1 luvun 2.2 §:ssä. Rajoitetulla vastuulla tarkoitetaan yksinkertaistettuna sitä, että yhtiön oman pääoman ehtoja noudattaen sijoittaneet osakkeenomistajat kantavat riskiä yritystoimintaan liittyen ainoastaan sijoittamansa pääoman menettämisestä⁹⁸. Osakeyhtiön rajoitetusta vastuusta on poikettu äärimmäisen harvoin⁹⁹. Osakkeenomistajan lain mukaisesta rajoitetusta vastuusta huolimatta osakkeenomistaja voi kuitenkin olla vastuussa osakeyhtiön velvoitteista erilaisin sopimuksin, kuten esimerkiksi velasta annetun takauksen tai pantin kautta. Kyseinen tilanne on yleinen pienten yhtiöiden tapauksessa, jolloin useimmiten yhtiötä rahoittava taho vaatii osakkeenomistajalta sitoumuksen rahoituksen myöntämisen edellytyksenä.¹⁰⁰ Näin on usein myös urheilutoimintaa harjoittavien yhtiöiden tilanteessa. Tyypillisesti urheilijoiden yhtiöt ovat niin sanottuja yhdenmiehen yhtiöitä, jolloin urheilija omistaa itse koko yhtiön osakekannan. Näin ollen toimittaessa osakeyhtiömuodossa ei urheilijan tilanteessa nähdäkseeni

⁹⁷ Villa 2018, s. 221-222.

⁹⁸ Villa 2018, s. 56-57.

⁹⁹Kts. KKO 2015:17. Ratkaisussa oli kyse osakeyhtiön vastuun samaistamisesta, jolloin yhtiön omistajayhtiö joutui korvausvastuuseen omistamansa yhtiön velvoitteista. Perusteluiden mukaan yritysjärjestelyssä keskeisenä motiivina oli lakisääteisen vastuun välttäminen. Konzernirakennetta, sekä osakkeenomistajan määräämisvaltaa ja rajoitettua vastuuta on käytetty moitittavalla tavalla hyväksi aiheuttaen vahinkoa velkojalle.

¹⁰⁰ Villa 2018, s. 57.

useinkaan ole oleellista eroa ammatinharjoittajana toimintaan verrattuna, kun asiaa tarkastellaan yritystoimintaan sisältyvää riskiä urheilijalle.

Osakeyhtiölaissa 1 luvun 5 § säättää, että yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin. Kyseinen lain sanamuoto antaa nykyään varsin laajan mahdollisuuden osakeyhtiömuodon käyttöön. Yhtiöjärjestyksessä voidaan toiminnan tarkoituksesta päättää varsin erilaisilla tavoilla. Voitontuottamistarkoitusta voidaan kuitenkin pitää osakeyhtiön lähtökohtaisena tarkoituksena, eikä voitontuottamistarkoituksesta poikkeamisella saa esimerkiksi loukata yhtiön velkojia¹⁰¹. Kuten mainittua, urheilutoimintaan ja sen harjoittamisen motiiveihin kuuluu nykyään usein keskeisesti myös taloudellisen hyödyn saaminen urheilullisen menestyksen ohella. Näin ollen urheilutoiminnan harjoittaminen erillisen yhtiön kautta vastaa usein myös osakeyhtiölle määritettyä oletusarvoista toiminnan tarkoitusta myös tavoitellun voiton tuottamisen myötä. Voiton tuottamista arvioidaan ensisijaisesti pitkällä aikavälillä, eikä esimerkiksi lyhyen aikavälin voiton maksimoinnin perusteella¹⁰². Näin ollen esimerkiksi uran alussa olevan urheilijan toiminnan tappiollisuus ei aiheuttane esteitä yhtiöittämiselle, jos toiminnan on odotettavissa kääntyä voitolliseksi tulevaisuudessa.

Urheilijoiden urheilutoimintaa varten perustamat yhtiöt ovat usein urheilijan itsensä täysin omistamia yhdenmiehen yhtiöitä. Tästä syystä osakeyhtiölain mukaan keskeisesti osakeyhtiön toimintaan liittyvä OYL 1 luvun 7 §:n yhdenvertaisuusperiaatteen, sekä OYL 1 luvun 6§:n enemmistöperiaatteen noudattaminen harvoin aiheuttavat ongelmia urheilijan omistamassa yhtiössä. OYL 1 luvun 8 § määrää yhtiön johdon toimimaan huolellisesti yhtiön etuja ajatellen. Yhdenmiehen yhtiössä yrityksen johto sekä osakkeenomistajat käsittävät saman henkilön, eli tässä tapauksessa urheilijan itsensä. Näin ollen myös johdon huolellisuus- ja lojaliteettivelvoite suhteessa osakkeenomistajiin ei urheilijoiden yhtiön toiminnassa usein korostu. Jos yhtiöllä on ulkopuolinen

¹⁰¹ Villa 2018, s. 72-73.

¹⁰² HE 109/2005 s. 38-39.

rahoittaja, voi huolellisuusperiaatteen rikkominen olla mahdollista suhteessa velkojaan. Yhtiön velkojansuojaa sivutaan tarkemmin yhtiön varojenjakoä käsittelyssä.

Urheilijan yhtiön verotettava tulo lasketaan EVL:n perusteella samoja pääperiaatteita noudattaen, kuin ammatinharjoittajana toimivan urheilijan yritystuloa laskettaessa. EVL 4 §:ssä määritetään yhtiön veronalaiseksi tuloksi rahana tai rahanarvoisena etuutena saatu tulo. EVL 7 §:n yleissäännöksen mukaan tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä aiheutuneet menot ovat vähennyskelpoisia vastaavalla tavalla kuin ammatinharjoittajan verotuksessa. Ammatinharjoittajan verotuksessa tehtävää 5 % suuruista yrittäjävähennystä ei puolestaan tehdä osakeyhtiön tulosta. Osakeyhtiöiden verotukseen nykyään keskeisesti liittyvät erilaiset konsernirakenteet, sekä niiden aiheuttamat mahdollisuudet muodostavat mielenkiintoisia verotuksellisia ulottuvuuksia ja tilanteita suhteessa esimerkiksi toimintaan yksityisenä ammatinharjoittajana. Koska suomalaisten urheilijoiden omistamat yhtiöt ovat yleensä rakenteeltaan yksinkertaisia, en tutkielmassani keskity sen tarkemmin osakeyhtiöiden konsernirakenteiden hyödyntämiseen verotuksessa.

Osakeyhtiö on verotuksessa itsenäinen verovelvollinen. Tämä on keskeinen ero yksityiseen elinkeinonharjoittajaan verrattuna. Yksityisen elinkeinonharjoittajan elinkeinotoiminnan tulos, eli yritystulo verotetaan suoraan yrittäjän verotuksessa jaettuna ansio- ja pääomatulo-osuuksiin. Osakeyhtiön verotettavasta tulosta puolestaan yhtiö on itse verovelvollinen. Vuoden 2023 verotuksessa yhteisöverokanta on 20 %, joka selviää TVL 124.2 §:stä. Osakeyhtiön varallisuus katsotaan erillisperiaatteen mukaan yhtiön varallisuudeksi¹⁰³.

Osakeyhtiön omistaja, eli tässä tapauksessa urheilija voi nostaa varoja yhtiöstä erilaisin laillisten varojenjakoäpöjen perusteella. Osakeyhtiön varojen jakoa säännellään tarkasti osakeyhtiölaissa. Keskeistä varojenjakoäntelyssä on osakeyhtiölain sisältämät velkojansuojasäännökset, joilla pyritään

¹⁰³ Villa 2018, s.221.

varmistamaan, että osakeyhtiö noudattaa eri vaateiden välistä maksunsaantijärjestystä siten, että oman pääomanehtoisille sijoituksille on mahdollista jakaa varoja vain, jos velkojien vaateet on ensin täytetty. OYL:n 13 luvun 2 §:n maksukykyisyydestä kiteyttää hyvin kyseisen periaatteen: ”Varoja ei saa jakaa, jos jaosta päätettäessä tiedetään tai pitäisi tietää yhtiön olevan maksukyvytön tai jaon aiheuttavan maksukyvyttömyyden”.¹⁰⁴

Yhtiön sallitut varojenjakotavat on listattu OYL:n 13 luvun 1 §:ssä. Näitä ovat: voitonjako osinkona, varojen jakaminen vapaan oman pääoman rahastosta, osakepääoman alentaminen, omien osakkeiden hankkiminen tai lunastaminen, sekä yhtiön purkaminen ja rekisteristä poistaminen. Tämän lisäksi osakeyhtiön omistajan on mahdollista maksaa itselleen palkkaa yhtiölle työskentelemisensä perusteella. Palkkatulot eivät suoranaisesti kuulu osakeyhtiölain varojenjakosäännösten piiriin palkan maksuperusteen ja määrän ollessa liiketaloudellisesti perusteltavissa¹⁰⁵. Erilaisten voitonjakotapojen verokohteluissa on eroja, mutta kaikkia varojenjakotapoja koskee liiketaloudellisen perusteen noudattaminen. Käytännössä voitonjaossa tämä tarkoittaa aikaisemmin mainittua yhtiön maksukykyisyyden turvaamista, eli kaikki yhtiön varojenjakotavat voidaan katsoa laittomaksi varojenjaoksi, jos yhtiön maksukykyisyyden katsotaan heikkenevän kyseisen toimenpiteen myötä.

Osinkotulojen verotus määräytyy yrityksen nettovarallisuuden mukaan. Tämä voi usein vaikuttaa yhtiön haluun vahvistaa tasetta, sillä nettovarallisuuden lisääntyminen keventää usein osinkojen verotusta¹⁰⁶. Muusta kun noteeratusta yhtiöstä jaettu osinkotulo jaetaan siis ansio- ja pääomatulo-osuuksiin yrityksen osakkeen matemaattisen arvon mukaan, kuten TVL 33 b §:stä selviää.

Tuloverolain 1535/1991 33b §:ssä säädetään, että jaettavasta osinkotulosta 25% on veronalaista pääomatuloa ja 75% verovapaata tuloa osingon vastatessa enintään 8% osuutta osakkeen matemaattisesta arvosta. Kyseisellä tavalla

¹⁰⁴ Villa 2018, s. 344-345.

¹⁰⁵ Sjögrén 2010, s. 979.

¹⁰⁶ Sjögrén 2010, s. 991.

verotetaan enintään 150 000 euron osinkotulo vuodessa. Mikäli maksettava osinko ylittää 150 000 euroa ollen silti alle 8% osakkeen matemaattisesta arvosta, verotetaan 150 000 euron ylittävältä osin osingosta 85% pääomatulona ja 15% verovapaana tulona. Jaetun osingon ylittäessä 8% osakkeen matemaattisesta arvosta, verotetaan osingoista rajan ylittäviltä osin 75% ansiotuloina ja 25% verovapaina tuloina.

EVL 8 § 4 kohdassa palkkatulot on erikseen säädetty vähennyskelpoisiksi elinkeinotoiminnan tuloista. Palkkatulot ovat usein katsottu hyväksyttäväksi, vaikka yrityksen maksukyvyssä olisikin haasteita¹⁰⁷. Palkkatulojen tulee kuitenkin olla todellisia, eli palkkatulojen tulee olla korvausta yhtiön hyväksi tehdystä työstä. Oikeuskäytännössä on myös korostettu, ettei palkkana maksetun korvauksen tule olla ylisuurta suhteessa työhön, josta korvausta maksetaan. Palkkatulojen maksamisessa tulee myös noudattaa palkkatulolle asetettuja kirjanpitolain, sekä verolainsäädännön säännöksiä.¹⁰⁸ Kyseisellä viittauksella tarkoitetaan erityisesti palkkatulojen aiheuttamien sivukulujen suorittamista, kuten esimerkiksi TaSavaL 4.1 §:n mukaiset sairausvakuutusmaksut. Palkkatuloja tulee myös yhtiön kirjanpidossa käsitellä alusta pitäen palkkatuloina. Esimerkiksi alun perin osakaslainaksi kirjanpidossa merkittyä erää ei useimmiten jälkikäteen voida pitää palkkatulona kovinkaan hyvällä menestyksellä¹⁰⁹.

Varojenjakoavoista osakepääoman alentaminen, sekä tietyin edellytyksin myös varojen jakaminen sijoitetun vapaan pääoman rahastosta, katsotaan voitonjaon sijasta pääoman palautukseksi. Osakepääoma katsotaan yhtiön taseessa olevan sidottua omaa pääomaa, jonka jakamisen mahdollistamiseksi edellytetään OYL:n 14 luvun mukaista velkojansuojamenettelyn läpikäymistä¹¹⁰. Osakepääoman merkitys on tosiasiaassa vähentynyt, kun yksityisiltä osakeyhtiöiltä poistettiin

¹⁰⁷ Sjögrén 2010, s. 991.

¹⁰⁸ Kts. KKO 2011:64. Ratkaisussa yhtiön toimitusjohtaja oli yhtiön konkurssia edeltäneessä tilanteessa nostanut itselleen yhtiöstä varoja väittäen näitä palkkatuloiksi. Palkkatulojen ei kyseisessä ratkaisussa katsottu olleen perusteettoman suuria. Palkkatulojen maksussa ei kuitenkaan oltu noudatettu palkkatuloja koskevia kirjanpito- ja verolakien säännöksiä, vaan palkkatulot oli kirjanpidossa merkattu osakaslainaksi. Kyseisestä syystä tapauksessa katsottiin olevan kyseessä velallisen epärehellisyys.

¹⁰⁹ Kts. KKO 2005:68.

¹¹⁰ Villa 2010, s. 345.

vähimmäisosakepääoman vaatimus vuonna 2019. Nykyään moni yksityinen osakeyhtiö toimii ilman osakepääomaa¹¹¹. Sijoitetun vapaan oman pääoman eli SVOP-rahastosta tehtävän varojen jaon pääsääntönä käytetään verolainsäädännössä osinkoverotusta¹¹². TVL 45 a §:ssä on mainittu, että SVOP-rahastosta tehtävä varojenjako voidaan myös katsoa pääoman palautukseksi, ja verottaa näin ollen veronalaisena luovutuksena, mikäli pääomansijoituksen tekemisestä on kulunut enintään 10 vuotta ja verovelvollinen myös esittää kyseisessä pykälän edellytysten täyttymisestä luotettavan selvityksen. Tällaisina on pidetty lähinnä osakkaan maksamia merkintähintoja osakkeista ja optioista, josta selviää, että varojenjaon perusteena on osakkaan tekemä pääomansijoitus¹¹³. Kuten mainittua, pääomanpalautuksia käsitellään saajan, eli tässä tapauksessa yhtiön omistavan urheilijan verotuksessa luovutuksena. SVOP-palautuksiin liittyvä tiukentunut sääntely, sekä pääsääntönä oleva osinkoverotus juontaa juurensa TVL:n muutoksesta, joka astui voimaan vuonna 2014. Taustalla muutokselle oli yhtiöiden tekemät järjestelyt, joissa yhtiön voittovaroja siirrettiin SVOP-rahastoihin, josta varojen jakaminen johti usein omistajan kannalta kevyempään verotukseen, kun jakoa verotettiin luovutuksena osinkoverotuksen sijasta¹¹⁴.

Luovutushinnasta vähennetään TVL 46.1 §:n mukaan omaisuuden hankintamenosta poistamatta oleva määrä. Luovutushinnasta vähennetään kuitenkin aina vähintään 20 % luovutushinnan määrästä. Mikäli luovutettava omaisuus on omistettu yli 10 vuotta, vähennetään luovutushinnasta hankintamenoa vähintään 40%. Kyseistä niin kutsuttua hankintameno-olettamaa käytetään, mikäli sen katsotaan tulevan verovelvollisen kannalta edullisemmaksi¹¹⁵. TVL 46a § puolestaan tarkentaa SVOP-sijoituksena pidettävän varojenjaon luovutusvoiton laskemista. Kyseinen pykälä rajaa pääomasta tehtävän hankintamenoa vähentämiseksi enintään luovutushintaa

¹¹¹ Kts. HE 238/2018.

¹¹² Ossa 2020, s. 229.

¹¹³ HE 185/2013 s. 44.

¹¹⁴ HE 185/2013 s. 10-13.

¹¹⁵ Nykänen – Nieminen 2021-, 3 Osa, 2 luku pääomatulon veronalaisuus, luovutusvoitot, TVL 46 § Luovutusvoiton laskeminen, hankintameno-olettama.

vastaavan määrän. Kyseinen pykälä ei mainitse yleissäännöksen eli 46 §:n mukaisen hankintameno-olettaman soveltumisesta, mutta hankintameno-olettaman soveltumista on puollettu myös 46 a §:n mukaisen luovutusvoiton laskemisessa, koska kyseinen pykälä ei ole tätä nimenomaisesti ole myöskään rajoittanut¹¹⁶.

Urheilutoimintaa harjoittavissa yhtiöissä usein keskeisenä arvoa luovana tekijänä on urheilijan oma henkilökohtainen ammattitaito sekä menestyminen harjoittamassaan lajissa. Kuten olen maininnut, urheilija myös usein omistaa itse koko yhtiön osakekannan, joten kysymyksessä on usein niin kutsuttu yhdenmiehen yhtiö. Yhtiöön ei myöskään usein ole tästä syystä jouduttu tekemään mittavia pääomansijoituksia, joten verosuunnittelun kannalta merkittävä pääpaino on voittovarojen verotuksessa. Käytännössä urheilijalla on siis vaihtoehtona, joko nostaa palkkaa itselleen yhtiöstä, tai maksaa itselleen osinkoa yhtiön voittovaroista.

Siirrettäessä varoja yhtiöstä omistajan yksityistalouteen, on optimaalista osinkotulojen sekä palkkatulojen suhdetta käytännössä mahdotonta arvioida yleisellä tasolla. Yhtiön liiketoiminnan kannalta voi olla esimerkiksi tarpeellista vahvistaa yhtiön tasetta investointeja varten tai nettovarallisuuden kasvattamiseksi, mikä edesauttaa mahdollisesti verotuksellisesti edullisempien osinkojen maksamisen tulevaisuudessa.¹¹⁷ Pienempien tulojen osalta ansiotuloverotus voi olla pääomatuloverotusta edullisempaa verovelvollisen kannalta. Suurituloiselle urheilijalle voi olla puolestaan verotusta optimoitaessa hyödyllistä saada suurempi osa tuloistaan verotettuna pääomatuloina, jolloin nettovarallisuuden kasvattaminen on usein verotuksen puolesta järkevää. Nettovarallisuuden kasvu mahdollistaa osinkojen verotuksessa, että suurempi osa osinkotuloista tulee verotettavaksi pääomatuloina.

¹¹⁶ Nykänen – Nieminen 2021-, 3 Osa, 2 luku pääomatulon veronalaisuus, luovutusvoitot, TVL 46a § Varojenjaossa saadun luovutusvoiton laskeminen.

¹¹⁷ Sjögrén 2010, s. 991.

Yhtiöittämisen tarjoama merkittävä hyöty on voittovarojen lipastointi, eli kerryttäminen yhtiöön. Hyödystä on verotuksellisesti kyse lähinnä siitä, että yhteisöveron ollessa suhteellinen, eli 20% yhtiön verotettavasta tulosta, joka on matala verrattua tavanomaiseen luonnollisen henkilön veroasteeseen. Varallisuuden kerryttäminen vaatii kuitenkin luonnollisesti sen, että yhtiön tulot ovat riittävän korkeat, jotta urheilijan ei tarvitse nostaa kaikkia yhtiön voittovaroja kattaakseen elinkustannuksensa. Näin ollen pienituloiselle urheilijalle yhtiöittämisen tarjoama voittovarojen kerryttäminen ei tuota vastaavaa hyötyä mitä suurempituloiselle urheilijalle.

Yhtiön omistajan tuloverotuksessa tulee myös luonnollisesti huomioida myös yhtiön omistajan verotus, jolloin 20% yhteisöveron lisäksi tulee maksettavaksi voitonjakotavasta riippuen vero yhtiön jakamista osingoista tai palkkatuloista. Osakeyhtiön omistajan kokonaisveroaste vaihtelee yhtiökohtaisesti varojenjakotavasta, omistajan ansiotulojen kokonaismäärästä, sekä yhtiön nettovarallisuudesta riippuen. Voitaneen kuitenkin sanoa, että 20% yhteisöveron myötä omistajan kokonaisveroaste nousee väistämättä sen verran korkeaksi, että urheilutoiminnan yhtiöittäminen lienee verotuksellisesti järkevää vain keskimääräistä paremmin tienaaville urheilijoille.

Osakeyhtiön perustamisvaiheessa yhtiölle tulee laatia perustamissopimus, sekä yhtiöjärjestys. Osakeyhtiön kohdalla tulee myös kaupparekisteriin aina tehdä yhtiön perustamisilmoitus.¹¹⁸ Yrityksen perustamisvaiheeseen liittyy näin ollen ammatinharjoittajaan verrattuna enemmän hallinnollisia velvoitteita. Osakeyhtiölle ei myöskään ole annettu vastaavaa huojennusta kahdenkertaisen kirjapidon pitämisestä kuin yksityisliikkeen harjoittajalle, vaikka yhtiön liikevaihto, tase, sekä henkilöstön lukumäärä eivät täyttäisikään KPL 1 a §:n enimmäisvaatimuksia. Tämä on täsmennetty KPL 2 §:ssä. Näin ollen osakeyhtiömuodossa toimittaessa tulee elinkeinotoiminnasta pitää aina kahdenkertaista kirjanpitoa. Tämän voidaan sanoa lisäävän toimintaan

¹¹⁸ Ossa 2020, s. 82-83.

kohdistuvia hallinnollisia kustannuksia, kun kirjanpidon järjestämiseksi vaaditaan usein tilitoimiston tai muun ammattilaisen apua.

Myös esimerkiksi kyseiset edellä mainitut hallinnolliset seikat puoltavat sitä, että pienituloisimmille urheilijoille osakeyhtiö ei ole yleensä toiminnan kannalta käytännöllisin liiketoiminnan muoto. Vaikka mainitsinkin urheilijoiden yhtiöittämisen yleistyneen, on Suomessa vielä varsin vähän urheilijoita, joille osakeyhtiön kautta toimiminen olisi verotuksellisesti ja taloudellisesti optimaalisin toiminnan muoto.

4 Yleisesti verovelvollisen urheilijan kansainvälisten tulojen verotus

Urheilun kansainvälistymisen myötä myös kansainvälinen verotus on merkittävä osa usean urheilijan verotusta nykypäivänä. Tulon veronalaisuuden, verovelvollisuusaseman määrittäminen, sekä tulojen verotusmaan määrittämiseen voi joissakin tilanteissa liittyä haastavia tilanteita. Kansainvälisissä tilanteissa kansallinen lainsäädäntö, sekä valtioiden väliset verosopimukset ovat keskeisin lähde, joiden pohjalta oikeaa verokohtelua sovelletaan¹¹⁹.

Tyypillinen kansainväliseen verotukseen liittyviä ongelma on kaksinkertainen- tai moninkertainen verotus. Kaksinkertaisella- tai moninkertaisella verotuksella tarkoitetaan tilannetta, jossa kaksi tai useampia eri valtioita verottaa verovelvollisen samaa tuloa. Kyseinen tilanne johtaa henkilön verorasituksen muodostumista korkeammaksi, mitä se olisi tilanteessa, jossa tulot verotettaisiin yhdessä valtiossa. Kaksinkertainen verotus voidaan poistaa kunkin valtion osalta käytännössä kansallisen lainsäädännön tai verosopimusten keinoilla. Kansallisella lainsäädännöllä kaksinkertainen verotus voidaan estää asettamalla tietty tulo kansallisella lainsäädännöllä verovapaaksi tai luomalla lainsäädännöllä edellytyksiä kaksinkertaisen verotuksen poistamiseksi. Suomessa

¹¹⁹ Helminen 2001-, Saatteeksi.

kaksinkertaisen verotuksen poistamismenetelmät löytyvät Menetmälain 1552/1992 säännöksistä. Suomen solmimien verosopimusten keskeisenä tehtävänä on juuri kaksinkertaisen verotuksen poistaminen, verotustietojenvaihdon parantamisen, keskinäisten sopimusneuvottelun mahdollistamisen, sekä kansainvälisen veropaon ja syrjinnän estämisen lisäksi.¹²⁰

Kaksinkertainen verotuksen poistamismenetelminä ovat yleensä vapautus- tai hyvitysmenetelmä. Vapautusmenetelmässä, joko tulon lähdevaltio tai verovelvollisen asuinvaltio vapauttaa verovelvollisen saaman tulon verosta. Hyvitysmenetelmässä puolestaan verovelvollisen lähdevaltioon maksama vero vähennetään asuinvaltioon suoritettavasta verosta.¹²¹ Kyseisiä menetelmiä voidaan käyttää sekä kansallisessa vero-oikeudessa, että verosopimuksissa. Verosopimuksissa kaksinkertainen verotus voidaan poistaa antamalla verotusoikeus pelkästään asuinvaltiolle tai lähdevaltiolle. Verotusoikeus voidaan myös jakaa eri valtioiden kesken. Kansallisen lainsäädännön mukaan verotusoikeudesta voidaan puolestaan luopua, kuten TVL 77 §:ssä ulkomaantyötulojen osalta pykälässä säädettyjen ehtojen perusteella. Hyvitysmenetelmästä kansallisessa lainsäädännössä oleva esimerkki löytyy puolestaan esimerkiksi menetmälain 2 §:stä. Suomen solmimissa verosopimuksissa päämenetelmänä käytetään hyvitysmenetelmää. Kansallisen lainsäädännön mukaan hyvitysmenetelmää sovelletaan myös verosopimuksettomissa tilanteissa menetmälain, ja tarkemmin juuri menetmälain 2 §:n perusteella.¹²²

Hyvitysmenetelmän soveltamisen hyvä puoli on siinä, että verovelvollisen tulojen verokanta muodostuu vähintään samalle tasolle asuinvaltion kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, että muussa valtiossa työskentelevä Suomessa asuva henkilö ei saa verotuksellista hyötyä muihin kotimaassa työskenteleviin verrattuna.

¹²⁰ Malmgrén – Myrsky 2017, s. 34-39.

¹²¹ Helminen 2001-, luku 4. Monenkertainen verotus ja vajaaverotus, kansainvälinen monenkertainen verotus ja sen poistaminen.

¹²² Malmgrén – Myrsky 2017, s. 40-41.

Vapautusmenetelmää soveltamisessa Suomen käyttämä menetelmä on menetelmälain 6 § mukainen progressioehtoinen vapautusmenetelmä. Tällöin ulkomaantulot ovat asuinvaltiossa, eli tässä tapauksessa Suomessa vapautettu verosta, mutta ulkomaantulot vaikuttavat kuitenkin henkilön kokonaistulojen verokantaa määrittäessä. Esimerkiksi jos henkilö saa ulkomaiden lisäksi palkkatuloa myös Suomesta, huomioidaan tässä tilanteessa ulkomailta saatu tulo henkilön verokannan määrittämiseen. Palkkatulojen osalta vapautusmenetelmää sovelletaan Suomen solmimissa verosopimuksissa esimerkiksi pohjoismaiden välisissä verosopimuksissa.¹²³

4.1 Yleinen verovelvollisuus ja verosopimukset

Verovelvollisuusaseman määräytyminen löytyy Tuloverolain 9 § säädöksistä. Velvollinen suorittamaan veroa tulon perusteella on:

1) verovuonna Suomessa asunut henkilö, kotimainen yhteisö, ulkomailla perustettu tai rekisteröity yhteisö, jonka tosiasiallinen johtopaikka sijaitsee Suomessa, yhteisetuus ja kuolinpesä täältä ja muualta saamastaan tulosta (yleinen verovelvollisuus);

2) henkilö, joka verovuonna ei ole asunut Suomessa, sekä muu kuin 1 kohdassa tarkoitettu ulkomainen yhteisö täältä saamastaan tulosta (rajoitettu verovelvollisuus).

Suomessa asumisen määritelmä puolestaan löytyy Tuloverolain 11 §:stä. Kyseisen pykälän perusteella henkilön katsotaan asuvan Suomessa ja näin ollen olevan myös yleisesti verovelvollinen, mikäli hänellä on Suomessa varsinainen koti tai tämä oleskelee täällä verovuonna yli 6 kuukauden ajan. Suomen kansalainen katsotaan myös Suomessa asuvaksi 3 vuotta sen vuoden päättymisestä, jolloin tämä on muuttanut pois Suomesta. 3 vuoden määräaika sovelletaan, ellei verovelvollinen itse osoita olennaisten siteiden Suomeen

¹²³ Verohallinto 2022a, kohta 3.1 Yleistä menetelmälain soveltamisesta

katkenneiksi. Olennaisiksi katsottavat siteet Suomeen ovat muovautuneet lähinnä oikeuskäytännössä. Olennaisina siteinä pidetään tyypillisesti muun muassa Suomeen jäävää asuntoa tai puolisoa, Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan kuulumista, ja työskentelyä tai liiketoiminnan harjoittamista Suomessa.¹²⁴

Tuloverolain 9 §:ssä oleellista on, että Suomessa yleisesti verovelvollinen henkilö on kansallisen lainsäädännön perusteella verovelvollinen suorittamaan veroa myös kansainvälisistä tuloistaan. Rajoitetusti verovelvollinen henkilö on puolestaan verovelvollinen ainoastaan lainsäädännön mukaan Suomesta saaduista tuloista, joista löytyy myös esimerkkiluettelo TVL:n 10 §:stä. Suomen verotusoikeutta voidaan kuitenkin rajata Suomen solmimien verosopimusten perusteella. Tuloverosopimukset ovat sopimuksia, joiden perusteella Suomen verotusoikeus on jaettu rajat ylittävissä tilanteissa sopimusosapuolten kesken.¹²⁵

Kansallisen lainsäädännön mukaisen yleisen verovelvollisuuden ohella oleellista verosopimuksen mukaisen asuinvaltion määrittämisellä. Verosopimuksen mukaisen asuinvaltion määrittäminen toteutuu verosopimuksen 4 artiklan perusteella. Verosopimuksen mukaisen asuinvaltion määrittämisessä olennaisia seikkoja ovat verovelvollisen vakinaisen asunnon sijainti, sekä verovelvollisen elinalueen keskuksen sijainti¹²⁶. Verosopimuksen mukaisen asuinvaltion määrittämisestä on myös käsitelty tämän tutkielman seuraavassa kaksoisasumiskonflikteja sivuavassa kappaleessa.

Verosopimuksissa sopimusvaltioiden välinen verotusoikeus ratkaistaan, joko asuinvaltioperiaatteen tai lähdevaltioperiaatteen mukaan. Sovellettaessa puhtaasti asuinvaltioperiaatetta, ainoastaan verovelvollisen asuinvaltio verottaa verovelvollisen tiettyä tuloa tai varallisuutta. Sovellettaessa lähdevaltioperiaatetta, verotusoikeus on puolestaan varallisuuden sijaintivaltiolla tai tulon lähdevaltiolla, eli valtiolla, josta tulo katsotaan saaduksi. Useimpien

¹²⁴ Verohallinto 2022b, kohta 3.3 Olennaiset siteet Suomeen.

¹²⁵ Verohallinto 2022b, kohta 5.1 Yleistä verosopimuksista.

¹²⁶ Kts. lisää asumiskäsitteestä verosopimuksen mukaan esim. Frände 2013, s. 408-445.

tulojen osalta verotusoikeus jaetaan lähdevaltion ja asuinvaltion kesken. Verovelvollisen asuinvaltion ja tulon ja varallisuuden lähdevaltion määrittäminen on keskeisessä roolissa verosopimusta sovellettaessa. Verovelvollisen asuinvaltio määritetään koko sopimusta silmällä pitäen, kun puolestaan tulon lähdevaltio määritetään kaikkien tulojen osalta erikseen.¹²⁷

Suomen solmimat verosopimukset noudattelevat pitkälti OECD:n malliverosopimusta. Verosopimusten ehdoissa on yleensä eroja lähinnä pienempien yksityiskohtien osalta. Tästä syystä OECD:n malliverosopimuksen kommentaari on usein verosopimusten ohella keskeinen tulkintalähde ratkaistaessa kansainvälisiä verotuskysymyksiä.¹²⁸ Myös Korkein hallinto-oikeus on aikanaan todennut, että malliverosopimuksen kommentaarin sisältämiä artiklojen perusteluita voidaan pitää kansainvälisesti tunnustettuina tilanteissa, joissa artikloissa sovellettu periaate on omaksuttu useissa OECD: jäsenvaltioiden välisissä verosopimuksissa¹²⁹. Näin ollen malliverosopimuksen kommentaaria voidaan pitää myös oikeuslähdeopin mukaisesti pätevänä lähteenä perusteluiden pohjalla.

Urheilijoille, sekä taiteilijoille on OECD:n malliverosopimuksessa luotu erillinen 17 artikla, joka koskee urheilijoiden henkilökohtaisesta toiminnasta saadun tulon verotusta. OECD:n malliverosopimuksen kommentaarissa urheilijan henkilökohtaisen toiminnan tuloksi on määritelty kaikki urheilijan urheilusuorituksella saatu tulo, kuten myös urheilijan saamat palkkatulot¹³⁰. Kyseisessä 17 artiklassa ensisijainen verotusoikeus urheilijan henkilökohtaisen toiminnan tuloihin annetaan ensisijaisesti tulon lähdevaltiolle, eli valtiolle, jossa urheilutoimintaa katsotaan suoritettavan. Samaisessa 17 artiklassa on myös viittaus palkkatulojen verotusta koskevaan 15 artiklaan. Viittauksessa mainitaan 17 artiklan soveltumisesta urheilijan henkilökohtaisen toiminnan tuloihin 15

¹²⁷ Helminen 2001-, luku 3. Kansainvälisen vero-oikeuden perusteet, kansainvälisen vero-oikeuden käsite ja normit, asuinvaltioperiaate ja lähdevaltioperiaate.

¹²⁸ Helminen 2001-, luku 3. Kansainvälisen vero-oikeuden perusteet, verosopimusten rakenne ja sisältö, OECD malliverosopimus.

¹²⁹ KHO 2002:26.

¹³⁰ OECD, 2017 s. 333.

artiklan ehdoista huolimatta. Tämä tarkoittaa sitä, että urheilija artikla on ensisijaisessa asemassa palkkatulojen verotusta säättävään 15 artiklaan nähden. 17 artiklaa sovelletaan näin ollen urheilijan verotuksessa myös palkkatulojen osalta. Vaikka lähdevaltion verotusoikeuden katsotaan kyseisen 17 artiklan perusteella olevan ensisijainen, voi myös urheilijan asuinvaltiolla toissijainen verotusoikeus urheilijan tuloon, koska artiklan sanamuoto ei tätä myöskään estä¹³¹. Kyseisissä tilanteissa urheilijalle voi syntyä kahdenkertaista verotusta, jos tulon lähdevaltio ja urheilijan asuinvaltio verottavat samaa urheilutuloa. Kaksinkertaisen verotuksen poistaa verosopimuksen mukainen urheilijan asuinvaltio verosopimuksen 23 artiklan mukaisen menetelmän mukaan.

Huomionarvoista on, että urheilujoukkueen toiminnassa on poikkeuksetta mukana useita eri tehtäviä suorittavia henkilöitä, kuten erilaisia valmentajia, lääkäreitä, huoltajia ja mekaanikkoja. Kyseisten henkilöiden toiminta, sekä työpanos on keskeinen myös joukkueen toiminnassa. Verosopimuksen 17 artikla kuitenkin kattaa ainoastaan urheilujoukkueessa niin sanotun esiintyvän henkilöstön, eli tässä tapauksessa urheilijoiden tulot. Urheilijan kohdalla esiintymisen käsite ei myöskään ole täysin yksiselitteinen. Ei ole mielestäni ollenkaan selvää, voidaanko esimerkiksi koko ottelun vaihtopenkillä istuvan jalkapalloilijan katsoa esiintyvän eli työskentelevän kyseisessä ottelussa. Kuitenkin urheilujoukkueen sisällä henkilöstö jakautuu verotuksellisesti esiintyvään, sekä ei-esiintyvään henkilöstöön. Esiintyvän henkilöstön verotuksessa kansainvälisissä tilanteissa sovelletaan verosopimuksen 17 artiklaa, kun puolestaan ei esiintyvän henkilöstön palkkatulot verotetaan kuten tavallisetkin palkkatulot 15 artiklan mukaan.¹³²

4.2 Kaksoisasumiskonflikti

Kaksoisasumiskonflikti syntyy, mikäli Suomen lisäksi yksi tai useampi valtio katsoo henkilön kansallisen lainsäädäntönsä perusteella yleisesti verovelvolliseksi. Yleinen kaksoisasumiskonfliktiin johtava tilanne syntyy, kun

¹³¹ Kts. Tetlak 2010 s. 263.

¹³² Kts. esim. Tetlak 2010 s. 263-271.

Suomen kansalainen muuttaa toiseen sopimusvaltioon ja tulee kyseisessä valtiossa yleisesti verovelvolliseksi. Samalla kyseistä henkilöä pidetään myös Suomessa asuvaksi ja yleisesti verovelvolliseksi TVL 11 §:n mukaisen 3 vuoden säännön perusteella. Yhtiöiden kohdalla kaksoisasumiskonflikti voi syntyä, mikäli Suomessa rekisteröidyllä yhtiöllä katsotaan olevan tosiasiallinen johtopaikka toisessa sopimusvaltiossa. Tällöin Suomi pitää yhtiötä Suomessa asuvana ja yleisesti verovelvolliseksi rekisteröinnin perusteella, kun taas toinen sopimusvaltio pitää yhtiötä yleisesti verovelvollisena tosiasiallisen johtopaikan perusteella.¹³³

OECD:n malliverosopimuksen 4 artiklasta löytyy menettelytavat, joiden mukaan kaksoisasumiskonflikti eri sopimusvaltioiden välillä pyritään ratkaisemaan. Kyseisen artiklan mukaan luonnollinen henkilö, joka katsotaan molemmissa sopimusvaltioissa asuvaksi, kotipaikka ratkaistaan lähtökohtaisesti sillä perusteella missä tämän vakinainen asunto sijaitsee. Jos verovelvollisella on vakinainen asunto molemmissa sopimusvaltioissa, muodostuu kotipaikka siihen valtioon, jossa katsotaan tämän henkilökohtaisten ja taloudellisten siteiden olevan kiinteämmät. Kyseisistä tekijöistä käytetään myös nimeä elinetsijien keskus. Mikäli verovelvollisella ei ole kummassakaan sopimusvaltiossa vakinaista asuntoa ja myös elinetsijien keskusta on haastavaa ratkaista, katsotaan henkilön kotipaikaksi se valtio, jossa hän pysyvästi oleskelee. Jos myöskään oleskelun perusteella kotipaikasta ei saada selvyyttä, ratkeaa verovelvollisen kotipaikka tämän kansallisuuden perusteella. Viime kädessä kotipaikka ratkaistaan valtioiden viranomaisten toimesta, mikäli kansallisuuden perusteellakaan kotipaikkaa ei pystytä määrittämään. Yhtiöihin kohdistuvissa kaksoisasumistilanteissa malliverosopimuksen 4 artiklan perusteella yhtiön kotipaikka ratkaistaan johtopaikan tosiasiallisen sijainnin perusteella.

Vakinaisen asunnon määritelmänä on pidetty omistusasuntoa tai vuokra-asuntoa, jonne henkilöllä on jatkuva pääsy, eli kyseistä asuntoa ei ole vuokrattu

¹³³ Helminen 2001-, Osa 5. Verovelvollisuusasema ja asuinvaltio, Kaksoisasumiskonflikti ja sen ratkaiseminen.

ainoastaan lyhytaikaisesti esimerkiksi loman, koulutusmatkan tai työmatkan takia. Pelkkä asunnon omistaminen ei tarkoita automaattisesti, että kyseessä on vakinainen asunto, jos asunto on esimerkiksi vuokrattu jollekin ulkopuoliselle taholle. Elinetujen keskuksen määrittämisen kannalta merkittäviä seikkoja ovat puolestaan verovelvollisen perheen sijaintivaltio, sekä verovelvollisen työskentelyn tai elinkeinon harjoittamisen sijaintivaltio. Myös verovelvollisen varallisuuden sijaintivaltioilla voi olla merkitystä. Ratkaistaessa verovelvollisen kotipaikkaa pysyvän oleskelun perusteella, jos verovelvollisella katsotaan olevan vakinainen asunto molemmissa sopimusvaltioissa, on kotipaikka valtio, jossa verovelvollinen tosiasiallisesti viettää enemmän aikaa. Mikäli vakinaista asuntoa puolestaan ei ole kummassakaan valtiossa, arvioidaan pelkkien verovelvollisen oleskelupäivien lisäksi myös oleskelun syytä, sekä oleskelun yhtämittaisuutta, sekä oleskelun liittymistä verovelvollisen elämisen rutiineihin. Kyseisen arvioinnin pohjalta on mahdollista, että verovelvollisen katsotaan oleskelevan pysyvästi molemmissa sopimusvaltioissa, vaikka toisessa valtiossa oleskelupäiviä olisikin enemmän kuin toisessa valtiossa.¹³⁴

Yhtiöiden kotipaikkaa selvitetessä yhtiön johtopaikan tosiasiallisen sijainti on yhtiön kotimaan kannalta keskeinen tekijä, kuten malliverosopimuksen 4 artiklan 3 kohdassa suoraan mainitaan. Johdon tosiasiallisen sijaintipaikan määrittämisessä merkittäviä tekijöitä ovat muun muassa yhtiön johdon kokousten sijaintipaikka, toimitusjohtajan työskentelypaikka, yhtiön päämajan sijaintivaltio, ja minkä maan lakia sovelletaan kirjanpidossa, sekä yhtiöoikeudessa.¹³⁵

Mikäli yleisesti verovelvollinen henkilö tai yhtiö asuu verosopimusta sovellettaessa toisessa sopimusvaltiossa, kuin Suomessa saa tämä toinen sopimusvaltio ensisijaisesti verotusoikeuden verovelvollisen globaaleihin tuloihin. Suomen verotusoikeus muistuttaa tällöin paljon rajoitetusti verovelvollisen henkilön verotusta. Verosopimukset voivat kuitenkin antaa Suomelle verotusoikeuden joidenkin tulojen osalta, vaikka Suomen ei katsottaisi olevan

¹³⁴ OECD 2017, s. 109-112.

¹³⁵ OECD 2017, s. 112-113.

verosopimuksen mukainen asuinvaltio. Näiden tulojen osalta verotus toteutetaan samalla tavalla kuin muidenkin yleisesti verovelvollisten verotus toteutetaan vastaavista tuloista.¹³⁶

4.3 Palkkatulot kansainvälisissä tilanteissa

Tyypillinen kansainvälinen rajat ylittävä tilanne joukkueurheilijan verotuksessa syntyy, kun urheilija siirtyy johonkin toiseen valtioon pelaamaan ja edustamaan jotakin paikallista joukkuetta. Esimerkiksi kanadalainen jääkiekkoilija saapuu suomalaiseen liigaseuraan pelaamaan, tai vastaavasti suomalainen jääkiekkoilija siirtyy Ruotsiin pelaamaan ruotsalaisen jääkiekkojoukkueen riveihin.

Ulkomailta saapuvasta pelaajasta tulee Suomessa yleisesti verovelvollinen TVL 11 § perusteella, mikäli tämä oleskelee Suomessa yhtäjaksoisesti yli 6 kuukautta. Pääsääntöisesti urheilusarjojen kesto ylittää puolen vuoden määräajan, joten tyypillisessä tapauksessa ulkomailta Suomeen saapuvasta pelaajasta tulee Suomessa yleisesti verovelvollinen henkilö. Mikäli sopimus tehdään kesken kauden tai puretaan ennen kauden päättymistä, on myös mahdollista, että yleistä verovelvollisuutta ei synny. Pelaajan ollessa Suomessa yleisesti verovelvollinen, voi Suomi lähtökohtaisesti verottaa tämän kansainvälisiä tuloja TVL 9.1 § 1 kohdan perusteella urheilijan kansallisuudesta riippumatta. Verotusoikeuden jakautumiseen vaikuttaa kuitenkin kansallisen lainsäädännön lisäksi myös verosopimukset tilanteissa, joissa Suomeen saapunut pelaaja tulee valtiosta, jonka kanssa Suomella on solmittu verosopimus. Verosopimuksen 17 artikla antaa ensisijaisen verotusoikeuden tulon lähdevaltiolle, eli tässä tapauksessa Suomelle. Urheilijan tapauksessa urheilijan suorittaman henkilökohtaisen toiminnan, eli urheilutoiminnan fyysinen paikka on usein melko selkeä määrittää, koska tämän työsuorituksia, eli urheilemista ei pysty suorittamaan esimerkiksi etäyhteyksillä, mikä on nykyään yleistä monella muulla alalla.

¹³⁶ Malmgrén – Myrsky 2017, s. 194.

Vastaavia rajat ylittäviä tilanteita syntyy myös silloin, kun suomalainen urheilija siirtyy johonkin toiseen valtioon pelaamaan. Tällöin urheilija säilyy vielä muuton jälkeen Suomessa yleisesti verovelvollisena muuttovuodesta seuraavat 3 vuotta TVL 11.1 §:ssä säädetyn 3 vuoden säännön perusteella. Näin ollen Suomella on verotusoikeus pelaajan kansainvälisiin tuloihin vielä tämän muuttamisen jälkeenkin kansallisen lainsäädännön perusteella. Näin ollen voi syntyä aikaisemmin kuvattu kaksoisasumiskonflikti, jossa Sekä Suomi, että pelaajan työskentelyvaltio katsovat kumpikin pelaajan omassa valtiossaan asuvaksi. TVL 11.1 § mukaan Suomen verotusoikeus voi kuitenkin myös loppua jo muuttohetkellä, mikäli urheilija osoittaa olennaisten siteiden Suomeen katkenneiksi. Tällöin urheilijan yleinen verovelvollisuusasema Suomessa päättyy. Olennaisia siteitä on oikeuskäytännössä katsottu olevan esimerkiksi aikaisemmin mainitut Suomeen jäävä asunto ja puoliso.

Kansallinen lainsäädäntö voi rajoittaa Suomen verotusoikeutta urheilijan saamiin palkkatuloihin tämän muuttaessa toiseen valtioon työskentelemään. Mikäli muuton ensisijaisena syynä toiseen valtioon katsotaan olevan valtiossa työskentely, sovellettavaksi voi tulla TVL 77 §. Kyseisen pykälän soveltamiseksi työskentelyn tulee kestää yhtäjaksoisesti yli 6 kuukautta. Työskentelyvaltiolla tulee myös verosopimuksen mukaan olla ensisijainen verotusoikeus kyseisiin palkkatuloihin. Tyypillisesti OECD malliverosopimuksen mukainen 17 artikla antaa ensisijaisen verotusoikeuden työskentelyvaltiolle. TVL 77 §:n mukaisen 6 kuukauden säännön edellytykset täytyvät myös verosopimuksettomassa valtiossa työskenneltäessä, mikäli oleskelu valtiossa kestää yhtäjaksoisesti yli 6 kuukautta¹³⁷. TVL 77.3 §:n mukaan ulkomaantyöskentelyn ei katsota keskeytyvän, mikäli verovelvollinen työskentelyn aloittamisen jälkeen oleskelee Suomessa keskimäärin enintään 6 päivää täyttä työskentelykuukautta kohden.

Verosopimuksettomassa tilanteessa Suomella voidaan katsoa olevan verotusoikeus suomalaisen urheilijan palkkaan myös muuton jälkeen, mikäli aikaisemmin mainitut TVL 11.1 § kolmen vuoden säännön kriteerit pätevät

¹³⁷ Nykänen – Nieminen 2021, TVL 77 § Ulkomaantyötulo.

urheilijan tilanteessa. Edellytyksenä on myös, että urheilijan oleskelu valtiossa kestää yhtäjaksoisesti alle 6 kuukautta, jolloin aikaisemmin käsitelty TVL 77 § ei estä Suomea verottamasta urheilijan saamaa palkkatuloa. Urheilusarjojen kesto harjoituskausineen ylittää tyypillisesti puolen vuoden määräajan, joten Suomen verotusoikeus verosopimuksettomassa tilanteessa on harvinaista juuri TVL 77 § määräysten perusteella.

Suomelle voi kuitenkin syntyä verotusoikeus tilanteissa, jossa urheilijan katsotaan työskentelyjakson aikana oleskelevan Suomessa keskimääräisesti yli 6 vuorokautta kuukaudessa, vaikka työskentely muuten kestäisikin yli 6 kuukautta. Verosopimuksettomassa tilanteessa verotusoikeus määräytyy pelkästään kansallisen lainsäädännön perusteella, koska valtioiden välillä ei ole verosopimuksella sovittu muunlaisesta menettelystä. Näin ollen Suomelle voi syntyä verotusoikeus urheilijan tuloihin verosopimuksettomissa tilanteissa, mikäli Suomessa yleisesti verovelvolliselle urheilijalle muodostuu liikaa Suomessa oleskelupäiviä TVL 77 §:ssä mainittuihin hyväksyttäviin oleskelupäivien määrään nähden.

Urheilun kannalta merkityksellisenä verosopimuksettomana valtiona mainitsemisen arvoinen on Portugali, jonka välisen verosopimuksen Suomi irtisanoi vuonna 2019¹³⁸. Portugali on muun muassa tunnettu jalkapallomaa, ja tämän jalkapallon pääsarja Primera liiga on kovatasoinen eurooppalainen sarja. Suomalaisia jalkapalloilijoita kyseisessä sarjassa ei tällä hetkellä pelaa.

Verosopimuksettomissa tilanteissa Suomessa yleisesti verovelvollisen pelaajan mahdollinen kaksinkertainen verotus, eli vero, jota tämä on maksanut toisessa valtiossa, poistetaan menetelmälain 2 § mukaan hyvitysmenetelmällä. Menetelmälain 3 §:ssä säädetään, että: *vieraassa valtiosta saaduista tuloista Suomessa suoritettavasta verosta vähennetään samasta tulosta vastaavalta ajalta suoritettujen verojen määrä (ulkomaisen veron hyvitys)*. Hyvityksen enimmäismäärä on menetelmälain 4 § perusteella kyseisen vieraasta valtiosta

¹³⁸ Kts. Valtiovarainministeriön tiedote: <https://vm.fi/-/suomi-irtisanoo-portugalin-verosopimuksen>.

saadun tulon Suomeen suoritettavan veron määrä. Tämä tarkoittaa sitä, että jos veroa on suoritettu tulon lähdevaltiossa enemmän, mitä Suomessa kyseisestä tulosta suoritetaan veroa, ei tältä Suomen veroa ylittävää osaa hyvitetä.

Mikäli suomalainen urheilija puolestaan siirtyy toiseen valtioon pelaamaan paikallista seuraa tai joukkuetta edustaen, ja Suomella on solmittu verosopimus kyseisen valtion kanssa, vaikuttaa tulojen verotusoikeuteen Suomessa kansallisen lainsäädännön lisäksi myös verosopimuksen määräykset. Kuten verosopimuksettomassa tilanteessa, urheilija voi olla muuton jälkeen Suomessa yhä yleisesti verovelvollinen TVL 11.1 §:n kolmen vuoden säännön nojalla. Suomen verotusoikeuden voi aikaisemman esimerkin tapaan myös verosopimuksellisessa tilanteessa estää TVL 77 § mukainen 6 kuukauden säännön soveltaminen, mikäli urheilijan oleskelu työskentelyvaltiossa kestää yhtäjaksoisesti yli 6 kuukautta.

Verosopimusta tulkittaessa OECD:n malliverosopimuksen 17 artiklan 1 kappale antaa verotusoikeuden valtiolle, jossa urheilijan katsotaan esiintyvän, eli toisin sanoen urheilevan. Näin ollen Suomella ei kyseisen tyyppisissä tilanteissa ole ensisijaista verotusoikeutta yleisesti verovelvollisen urheilijan saamiin palkkatuloihin toisessa verosopimusvaltiossa. Ensisijaista verotusoikeutta ei verosopimuksen perusteella katsota olevan, vaikka kansallisen lainsäädännön TVL 77 § mukainen 6 kuukauden sääntö ei urheilijan kohdalla täytyisi.

Mielenkiintoisia tilanteita urheilijoiden palkkatuloihin liittyen voi liittyä myös erilaisiin kansainvälisiin sarjoihin. Nostan esimerkkinä jalkapallossa Euroopan parhaiden seurojen välillä pelattavan Mestareiden liigan. Kyseisessä sarjassa joukkueet pelaavat kotimaan lisäksi myös muissa valtioissa. Hyvänä esimerkkinä toimii suomalainen jalkapalloseura HJK:n, joka pelasi edellisen vuoden syksynä jalkapallon Eurooppa liigan otteluita muun muassa Espanjassa ja Italiassa. Näin ollen tämän tyyppisiä kansainvälisiä sarjoja pelaavien pelaajien työskentelystä eli pelaamisesta osa tapahtuu tämän edustaman seuran kotimaan lisäksi myös muissa valtioissa. Toinen vastaavanlainen tilanne syntyy seurojen järjestämällä harjoitusleireillä toisiin valtioihin. Esimerkiksi monet jalkapalloseurat voivat

harjoitella pelitaukojen aikana myös muissa maissa parempien olosuhteiden perässä. Verosopimukseen sisältyvän 17 artiklan lähdevaltioperiaatteen mukaan on relevantti kysymys, olisiko kyseisillä valtioilla oikeus verottaa ulkomaisten seurojen pelaajien palkkatuloja siltä osin, kun nämä ovat työskennelleet eli tässä tilanteessa pelanneet tai harjoitelleet kyseisissä maissa?

Normaalisti palkkatulojen osalta kyseisissä tilanteissa sovellettaisiin verosopimuksen 15 artiklan 2 kappaleen mukaista mekaanikkosääntöä. Mekaanikkosäännön mukaan alle 183 päivän työskentely vuodessa toisessa valtiossa ei anna verotusoikeutta tälle toiselle valtiolle, vaikka työskentely tapahtuisi siellä. Edellytyksenä on myös, että työnantaja ei ole työskentelyvaltiosta, eikä tällä ole myöskään kiinteää toimipaikkaa valtiossa. Urheilijoiden kohdalla sovellettavaksi tulee kuitenkin verosopimuksen 17 artikla. Kuten todettua, kyseinen artikla antaa verotusoikeuden valtiolle, jossa urheilijan katsotaan suorittavan henkilökohtaista toimintaansa. Näin ollen urheilijoiden esiintymisvaltiolla on verotusoikeus urheilijan palkkoihin siltä osin, kun palkka kohdistuu kyseisessä valtiossa urheilemiseen. Myös malliverosopimuksen kommentaarin mukaan urheilijan palkka tulee kansainvälisissä rajat ylittävissä tilanteissa kohdistaa eri valtioille työskentelypäivien mukaan. Kommentaarissa on myös mainittu esimerkkinä pyöräilijä, joka kilpailee ja harjoittelee eri valtioissa saaden edustamaltaan tallilta kiinteää kuukausipalkkaa. Tämän tyyppisessä tilanteessa pyöräilijän oleskelupäiviä, eli työskentelypäiviä eri valtioissa tulisi seurata ja verotus kohdistaa eri valtioille.¹³⁹

Kyseisen verosopimuksen 17 artiklan soveltaminen urheilijan palkkoihin lisää epäilemättä urheiluseurojen sisäistä byrokratiaa, kun urheilijoiden olinpaikkoja tulee seurata tarkasti, jotta työskentelypäivät eri valtioissa saadaan selville. 15 artiklan soveltaminen myös urheilusta saatuihin palkkoihin olisi monella tapaa yksinkertaisempi vaihtoehto. Tällöin 15 artiklan mukaista mekaanikkosääntöä voitaisiin soveltaa myös urheilijan tilanteessa. Urheilun kansainvälistyminen on

¹³⁹ OECD 2017, s. 335-336.

myös epäilemättä lisääntynyt, eikä kehitykselle ole toistaiseksi näkymässä loppua.

4.4 Urheilijan palkkiot

Aikaisemmassa luvussa käsiteltiin urheilijan palkkioiden verotusta kansallisissa tilanteissa. Erilaiset palkinnot, ottelupalkkiot ja starttirahat muodostavat sponsoritulojen ohella merkittävimmät urheilijapalkkioiksi katsottavat tulotyypit¹⁴⁰. Urheilijan palkkioihin liittyy urheilupalkkojen tapaan monia kansainvälisiä rajat ylittäviä tilanteita, koska urheilijat kilpailevat nykyisin globaalisti eri valtioissa. Monissa lajeissa on myös erilaisia kilpailusarjoja, kuten esimerkiksi hiihtolajien maailmancup, joiden palkintorahat ovat usein rahamäärällisesti merkittäviä. Tästä syystä kyseisten tulojen verotusoikeus on hyvinkin relevantti kysymys.

Suomessa yleisesti verovelvollisen urheilijan verotuksen kannalta rajat ylittävissä tilanteissa Suomella on kansallisen lainsäädännön perusteella lähtökohtaisesti verotusoikeus urheilijan saamiin palkintoihin sekä palkintoja vastaaviin starttirahoihin ja ottelupalkkioihin TVL 9.1 §: 1 kohdan perusteella. Kansallinen lainsäädäntö antaa Suomelle verotusoikeuden yleisesti verovelvollisen henkilön kansainvälisiin tuloihin, eivätkä urheilijat muodosta lainsäädännössä poikkeusta. Yleisesti verovelvollisen urheilijan saamat palkinnot kilpailuista tai otteluista, jotka on järjestetty valtioissa, joiden kanssa Suomella ei ole solmittua verosopimusta, voidaan myös verottaa Suomessa¹⁴¹. Jos valtio, jossa ottelu tai kilpailu järjestetään, verottaa myös kyseisen tulon, poistetaan tilanteessa syntyvä kaksinkertainen verotus Suomessa Menetelmälain 2 §:n mukaisella hyvitysmenetelmällä.

Mikäli urheilija saa kilpailu tai ottelupalkkion verosopimusvaltiosta, vaikuttaa Suomen verotusoikeuteen myös verosopimuksen määräykset. OECD:n malliverosopimukset 17 artikla koskee urheilijoiden henkilökohtaisesta

¹⁴⁰ Kts. Verohallinto 2021a, 3.3 Urheilijan palkkio.

¹⁴¹ Verohallinto 2019b, kohta 4 Verosopimusten vaikutus

toiminnasta saatua tuloa. Malliverosopimuksen kommentaarissa urheilijan saamat palkinnot on erikseen mainittu henkilökohtaisen toiminnan mukaisina tuloina¹⁴². Malliverosopimuksen 17 artikla antaa lähdevaltiolle ensisijaisen verotusoikeuden urheilijan henkilökohtaisen toiminnan alaisille tuloille, joiksi kilpailu ja ottelupalkkiot myös katsotaan. Suomella voi kuitenkin toissijainen oikeus verottaa urheilijan saamia palkkioita, mikäli Suomen katsotaan olevan verosopimuksen perusteella urheilijan asuinvaltio. Suomen tulee kuitenkin verottaessaan urheilijaa huomioida mahdollinen ulkomaille maksettu vero, ja poistaa kaksinkertainen verotus verosopimuksen 23 artiklan mukaisella menetelmällä.

Urheilukilpailusta saadun palkinnon maksajan maalla ei lähtökohtaisesti verosopimuksen 17 artiklaa sovellettaessa katsota olevan merkitystä. Vaikka palkinnon maksava taho tulisi eri valtiosta, kuin missä vastaavasti kilpailu tai ottelu on fyysisesti sijainnut, on palkinnon verotusoikeus valtiolla, jossa kilpailu tai ottelu on järjestetty. Tämä selviää niin ikään OECD:n malliverosopimuksen kommentaarista.¹⁴³

Huomionarvoista on myös, että verosopimuksen 17 artiklan 2 kohta antaa tulon lähdevaltiolle verotusoikeuden tilanteissa, joissa urheilijan henkilökohtaisesta toiminnasta aiheutuva tulo maksetaan, jonkun toisen henkilön nimiin. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi urheilijan ulkomailta saadut palkintorahat voidaan verottaa verosopimuksen 17 artiklan 2 kohdan perusteella lähdevaltiossa, huolimatta siitä, että rahat siirrettäisiin urheilijarahastoon. Näin ollen myös urheilijarahaston muodostama verohyöty kärsii, kun samasta tulosta joudutaan maksamaan Suomeen veroa myös myöhemmin tuloa rahastosta nostettaessa. Normaalisti kyseisen palkintosumman ensisijainen verotusoikeus on tulon lähdevaltiolla, mikäli palkinto maksetaan suoraan urheilijalle 17 artiklan perusteella. Tilanteessa syntyy toisin sanoen urheilijalle kaksinkertaista verotusta, mikä on urheilijan kannalta ongelmallista ja rajoittaa urheilijarahaston

¹⁴² OECD 2017, s.333.

¹⁴³ OECD 2017, s. 333.

tarjoamia hyötyjä. Urheilijarahaston toiminnassa on tältä osin havaittavissa myös puutteita, joka on sekä vastaan aikaisemmin mainittua rahaston käyttötarkoitusta. Tämä myös asettaa muista valtioista saadut urheilutulot osittain eriarvoiseen asemaan kotimaisiin urheilutuloihin rahastoinnin osalta.

Urheilijan saamien sponsoritulojen verotus voi myöskin saada kansainvälisiä piirteitä. Sponsoritulojen kannalta hyvä kysymys on esimerkiksi, se missä urheilijan sponsorituloja tulee verottaa. Suomessa yleisesti verovelvollinen urheilija voi esimerkiksi saada sponsorituloja joltain toisessa valtiossa olevalta yritykseltä. Verosopimuksen 17 artiklan mukaan verotettavan urheilijan tulo tulee liittyä urheilijan henkilökohtaiseen toimintaan kyseisessä valtiossa. Lähtökohtaisesti sponsoritulojen voidaan katsoa jäävän 17 artiklan ulkopuolelle, koska artiklan soveltamisen voidaan katsoa vaativan läsnäoloa ja aktiivista toimintaa valtiossa¹⁴⁴. Kuitenkin joissakin tilanteissa urheilijan saamalla sponsorituloilla voidaan katsoa olevan kiinteä yhteys tämän henkilökohtaiseen toimintaan tietyssä valtiossa. OECD:n malliverosopimuksen kommentaarissa on mainittu esimerkinomaisena tilanteena urheilijalle maksettava korvaus tietyn asusteen tai varusteen käyttämisestä ottelun aikana. Toinen tilanne, jossa urheilijan saamaan sponsori tai mainostuloon voidaan soveltaa 17 artiklan lähdevaltion verotusoikeutta, on jossain tietyssä ottelussa tai kilpailussa annetun haastattelun perusteella maksettu korvaus.¹⁴⁵

Muuten urheilijan saamien sponsoritulojen katsotaan tyypillisesti olevan 12 artiklan mukaisia rojaltituloja¹⁴⁶. Sponsorisopimuksessa tyypillisesti urheilija luovuttaa sponsoriyritykselle käyttöoikeuden esimerkiksi tämän kuvan käyttämisestä, ja saa siitä korvausta kyseiseltä yritykseltä¹⁴⁷. Verosopimuksen 12 artiklan 1 kohdan perusteella rojaltitulon osalta verotusoikeus on rojaltitulon saajan valtiolla. Näin ollen Suomella voidaan katsoa olevan verotusoikeus yleisesti verovelvollisen urheilijan sponsorituloihin verosopimuksellisissa, sekä

¹⁴⁴ Kyllönen 2016, s. 26-27.

¹⁴⁵ OECD 2017, s. 333-334.

¹⁴⁶ OECD 2017, s. 333-334.

¹⁴⁷ Rauste 1997, s. 475 – 495.

verosopimuksellisessa, että verosopimuksettomassa tilanteessa. Tulo katsotaan Suomessa veronalaiseksi kansallisen lainsäädännön TVL 29 §:n pääsäännön mukaisesti.

4.5 Urheilijan elinkeinotoiminnan tulot

Kuten aikaisemmassa luvussa käsiteltiin, joskus urheilutoiminnan katostaan muodostavan urheilijalle elinkeinotoiminnan tulonlähteen, ja urheilutulot verotetaan urheilijan tai urheilijan yhtiön liiketuloina. Myös kyseisissä tilanteissa urheilijan toiminta on usein kansainvälistä. Usein rahakkaimmat palkintorahat kilpailuista ja otteluista ovat tarjolla Suomen ulkopuolella.

Suomessa yleisen verovelvollisuuden määritelmä löytyy TVL:n 9 §:stä. Ammatinharjoittajan osalta yleinen verovelvollisuus muodostuu vastaavalla tavalla kuin muidenkin luonnollisten henkilöiden osalta, koska erillistä oikeushenkilöä ja verovelvollista ei toiminnan perusteella synny. Mikäli toimintaa harjoitetaan yhtiön kautta, yhtiön yleinen verovelvollisuus syntyy TVL:n 9.1 §:n 1 kohdan mukaan Suomeen rekisteröidylle yhtiölle, sekä yhtiölle, jonka tosiasiallisen johtopaikan katsotaan sijaitsevan Suomessa. Koska Urheilijoiden yhtiöt ovat tyypillisesti aikaisemminkin mainittuja yhdenmiehen yhtiöitä, on yhtiön tosiasiallinen johtopaikka tyypillisesti sama, kuin urheilijan asuinpaikka. Yhtiön tosiasiallisen johtopaikan on tyypillisesti katsottu syntyvän paikkaan, jossa yhtiön katsotaan tekemän toimintansa kannalta ylimmät ja tärkeimmät päätöksensä¹⁴⁸. Urheilijan on harvoin tarpeellista hankkia erillisiä liiketiloja urheilutoimintansa harjoittamiseen, joten toiminnan kannalta keskeisimmät päätökset tehdään useimmissa urheilijan yhtiöissä urheilijan kotona. Jos urheilijalla on kuitenkin erillinen liiketila, jossa toiminnan kannalta keskeisimmät päätökset tehdään, muodostuu yhtiön tosiasiallinen johtopaikka kyseiseen paikkaan.

Jos yleisesti verovelvollinen urheilija tai urheilijan yhtiö saa liiketuloja verosopimuksettomasta valtiosta, voidaan kyseiset tulot verottaa Suomessa TVL

¹⁴⁸ Kts. Malmgrén 2020, s. 646-648.

9 §:n perusteella. Kansallisesta lainsäädännöstä ei löydy vastaavaa rajoitusta liiketuloista Suomen verotusoikeudelle, mitä vastaavasti palkkatulojen osalta TVL 77 §:ssä säädetään. Mahdollinen kaksinkertainen verotus poistetaan kyseisissä verosopimuksettomissa tilanteissa MenetelmäL 2 §: mukaisella hyvitysmenetelmällä.

Verosopimustilanteissa, joissa useampi valtio katsoo urheilijan yleisesti verovelvolliseksi, ammatinharjoittajana toimivan urheilijan asuinpaikka ratkaistaan vastaavalla tavalla kuin muidenkin luonnollisten henkilöiden asuinpaikka. Pääsääntöisesti asuinvaltioksi katsotaan valtio, jossa urheilijan vakituinen asunto tai tämän elinetsijänsä keskuksen katsotaan sijaitsevan. Urheilijan yhtiön asuinpaikaksi katsotaan puolestaan malliverosopimuksen 4 artiklan 3 kohdan perusteella johdon tosiasiallinen sijaintipaikka. Kuten mainittua, johdon tosiasiallinen sijainti on usein sama kuin urheilijan asuinpaikka.

Toisesta verosopimusvaltiosta saatujen urheilutulojen verotusoikeus jaetaan samoja periaatteita noudattaen niin elinkeinotoimintaa harjoittavan kuin tulonhankkimis- tai harrastustoimintaa harjoittavan urheilijan osalta. Myös elinkeinotoimintaa harjoittavan urheilijan saama urheilutulo verotetaan malliverosopimuksen 17 artiklan perusteella ensisijaisesti lähdevaltiossa, eli siinä valtiossa, jossa maksun perusteena oleva urheilusuoritus on tehty. Malliverosopimuksen kommentaarin perusteluista selviää, että 17 artikla on esiintyvien urheilijoiden, sekä taiteilijoiden kohdalla ensisijainen 7 artiklaan nähden, vaikka urheilutoimintaa harjoitettaisiinkin ammatinharjoittajana tai erillisen yhtiön kautta¹⁴⁹. Tyypillisesti liiketulojen lähdeverotusoikeus syntyy malliverosopimuksen 7 artiklan 1 kohdan perusteella ainoastaan tilanteessa, jossa liiketulo saadaan lähdevaltiossa sijaitsevan kiinteän toimipaikan kautta. Tätä voidaankin pitää merkittävänä eroa urheiluliiketoiminnan, sekä muun liiketoiminnan kansainvälisten tulojen verotuksen osalta.

¹⁴⁹ OECD 2017, s. 332.

Malliverosopimuksen 17 artiklan 2 kohdassa on myös mainittu, että mikäli urheilijan tai taiteilijan henkilökohtaisen toiminnan perusteella saatu suoritus maksetaan urheilijan tai taiteilijan sijaan toiselle henkilölle, voidaan kyseinen tulo verottaa siinä sopimusvaltiossa, jossa urheilija tai taiteilija suorittaa kyseistä henkilökohtaista toimintaa. Kyseinen määräys kattaa näin ollen myös tilanteet, joissa urheilijan saamia urheilutuloja maksetaan urheilijan omistamaan yhtiöön. Myös kyseisissä tilanteissa ensisijainen verotusoikeus on tulon lähdevaltiolla.

5 Johtopäätökset

Urheilijoiden harjoittamassa urheilutoiminnassa urheilutulot jaetaan palkkatuloihin, sekä palkkioihin. Kyseisellä jaottelulla voidaan verotuksellisesti jakaa urheilijat joukkueurheilijoihin, joiden urheilutulot koostuvat pääsääntöisesti palkkatuloista, sekä yksilöurheilijoihin, joiden tulot puolestaan ovat tyypillisesti palkkioita. On syytä kuitenkin huomioida, että kyseinen verotuksellinen jaottelu ei kuitenkaan ole aukoton. Joissakin tilanteissa on mahdollista, että yksilöurheilijan saama urheilutulo katsotaan palkkatuloksi, sekä joukkueurheilijankin on mahdollista saada myös palkkioita urheilemisen perusteella. Kyseistä jaottelua voidaan kuitenkin pitää pääsääntönä, sekä hyvänä lähtökohtana urheilijan verotuksessa.

Urheilutuloissa palkkatulon, sekä palkkion välinen raja ei myöskään ole täysin aukoton, eikä esimerkiksi tulotyyppin perusteella voida aina täysin aukottomasti osoittaa, onko kyseessä palkka vai palkkio. Oleellista on suorituksen maksajan, sekä maksunsaajan väliseen suhteeseen vaikuttavat tosiseikat, joiden perusteella voidaan arvioida, täyttyykö kyseisessä tilanteessa työsopimuslain 1 §:n mukaiset työsuhteen tunnusmerkit.

Urheilutoiminnan tuloista tehtäviin vähennyksiin, eli verotuksessa hyväksyttäviin tulonhankkimismenoihin liittyy myös joiltakin osin mielenkiintoisia rajanvetotilanteita. Tuoretta oikeuskäytäntöä urheilijoiden tulonhankkimismenoista on niukasti saatavilla. Vanhempien päätösten prejudikaattiarvo on vähintäänkin epäselvä, koska urheilutoimintaan liittyvät

olosuhteet ovat muuttuneet varsin radikaalisti urheilutoimintaa kohdanneen kaupallistumisen, sekä kilpailun kiristymisen myötä. Mielenkiintoisena näen verottajan suhtautumisen esimerkiksi urheilijoiden yleisesti käyttämiin lisäravinteisiin, sekä esimerkiksi nykypäivänä monen urheilijan käyttämän psyykkisen valmennuksen aiheuttamien kustannusten korvaamiseen. Urheilutoiminnasta hyväksyttävistä tulonhankkimismenoista voisi nähdäkseni antaa hyvän mahdollisuuden jonkin asteiselle lisätutkimukselle.

Urheilutoimintaan liittyvät erityiset verosuunnittelumahdollisuudet vaihtelevat urheilijakohtaisesti. Verosuunnittelumahdollisuudet riippuvat paljon harjoitettavasta urheilulajista, sekä urheilutoimintaan liittyvien urheilutulojen suuruudesta. Voidaankin sanoa, että joukkueurheilijan verosuunnittelumahdollisuudet ovat yksilöurheilijaa kapeammat, koska joukkueurheilijan tulot koostuvat pääsääntöisesti palkkatuloista, joita ei esimerkiksi ole mahdollista siirtää elinkeinotoiminnan tuloksi. Tämä aiheuttaa muun muassa sen, että joukkueurheilijan ei ole mahdollista saada edes osaa urheilutuloistaan verotetuksi pääomatuloina, mikä voisi olla verotuksellisesti edullisempaa etenkin suurituloisimpien urheilijoiden kohdalla.

Merkittäväksi verosuunnittelumahdollisuudeksi joukkueurheilijan verotuksessa nousee mahdollisuus urheilijarahaston käyttämiseen. Urheilijarahaston käyttö mahdollistaa urheilijalle toisinaan korkeaksi muodostuvan ansiotuloverotuksen progression tasaamista, kun osa urheilu-uran tuloista tulee verotettavaksi vasta uran päättymisen jälkeen nostettaessa varoja rahastosta. Urheilijarahaston mahdollisimman tehokkaassa hyödyntämisessä korostuu ansiotulojen ennakoiminen, joka voi usein olla haasteellista, mutta on hyvä ottaa huomioon rahastoitaessa urheilutuloja. Rahaston tulouttaminen tehdään uran päätyttyä tasaerissä, eikä nostosuunnitelmasta voida poiketa kuin poikkeuksellisissa tilanteissa. Määrällisesti isoin urheilijaryhmä, jotka ovat hyödyntäneet urheilijarahastoja, ovat jääkiekkoilijat, mikä selittyy sillä, että kotimaamme toistaiseksi ainoa täysiammattilaissarja on liiga, eli jääkiekon miesten ylin

sarjataso Suomessa¹⁵⁰. Kyseinen sarja kattaa suomalaisten ammattuurheilijoiden mittapuulla suuren määrän pelaajia. Urheilijarahastojen käyttäminen on kuitenkin mahdollista myös yksilöurheilijoille.

Yksilöurheilijan verosuunnittelumahdollisuudet ovat useimmiten joukkueurheilijaa laajemmat. Valmennusrahaston käyttö on usealle yksilöurheilijalle hyvä ja tehokas tapa urheilutoimintaan liittyvien kulujen joustavaan korvaamiseen urheilutuloista. Yksilöurheilija vastaa usein itse urheilutoimintaansa liittyvistä menoista, kun puolestaan joukkueurheilijan menot suorittaa lähtökohtaisesti urheilijan työnantaja. Tämä on ollut yksi keskeinen syy valmennusrahastojen taustalla.¹⁵¹ Valmennusrahastojen käyttöä ei lainsäädännössä ole nimenomaisesti estetty joukkueurheilijoilta. Valmennusrahastoon voidaan maksaa ainoastaan urheilijan palkkioita. Koska palkkatulojen siirtäminen rahastoon ei ole mahdollista, on rahastojen käyttö käytännössä mahdollista lähinnä yksilöurheilijoille, koska joukkueurheilijoiden urheilutulot ovat tyypillisesti palkkaa.

Toinen keskeinen yksilöurheilijan verosuunnittelumahdollisuus on urheilutoiminnan harjoittaminen elinkeinotoiminnan muodossa. Tällöin vaihtoehtoina ovat käytännössä toiminta ammatinharjoittajana tai urheilutoiminnan yhtiöittäminen. Yksilöurheilijan urheilutulot koostuvat tyypillisesti lähinnä urheilijanpalkkioista, jotka rinnastetaan verotuksessa EPL:n 25.1 § 1 kohdan mukaisiksi työkorvauksiksi. Työkorvauksien verotus menee pääsääntöisesti EVL:n mukaan. Näin menetellään, jos työkorvauksen maksun perusteena oleva toiminta täyttää elinkeinotoiminnan kriteerit. Palkkatuloja puolestaan ei ole mahdollista siirtää elinkeinotoiminnan tuloksi, joten tästä syystä urheilutoiminnan harjoittaminen yritysmuodossa on pääosin yksilöurheilijoille mahdollinen verosuunnittelunmuoto.

Yrityksen kautta harjoitettavan urheilutoiminnan tarjoamista verotuksellisista hyödyistä suurimpia lienee mahdollisuus saada osa urheilutuloista verotetuksi

¹⁵⁰ Suopuro 2020.

¹⁵¹ HE 278/1998 s. 4.

pääomatuloina. Tämä voi jossakin pisteessä muodostua verotuksellisesti edullisemmaksi, mikäli urheilutoiminnan tulot muodostuvat korkeiksi. Tällöin ansiotuloihin kohdistuva veroaste nousee korkeaksi ansiotuloverotukseen liittyvän progression myötä. Elinkeinotoiminnan harjoittamiseen liittyy kuitenkin myös yleensä tiukempia hallinnollisia ja muodollisia vaatimuksia, sekä niiden järjestämiseen liittyviä kustannuksia, jotka tulee ottaa huomioon suunniteltaessa urheilutoiminnan järjestäytymistä.

Suomessa yleisesti verovelvollisen urheilijoiden kansainvälisten urheilutulojen verotuksessa Suomella on verotusoikeus urheilutuloihin kansallisen lainsäädännön perusteella. OECD:n malliverotuksen 17 artikla, kuitenkin antaa ensisijaisen verotusoikeuden urheilutulojen lähdevaltiolle. Malliverotuksen 17 artiklan katsotaan kattavan kaikki urheilutulotyytit, eli palkkatulot, palkkiot, sekä liiketulot, jos urheilutoimintaa harjoitetaan elinkeinotoiminnan muodossa. Näin ollen Suomella katsotaan olevan ensisijainen verotusoikeus yleisesti verovelvollisen urheilijan Suomesta saatuihin tuloihin. Toisesta verosopimusvaltiosta Suomessa yleisesti verovelvollisen urheilutulojen verotusoikeus on Suomella puolestaan toissijainen lähdevaltion verotuksen jälkeen.

Verosopimuksettomissa tilanteissa Suomen verotusoikeutta urheilusta saatuihin palkkatuloihin voi rajoittaa TVL 77 § määräykset. Puolestaan urheilijan saamien kansainvälisten palkkioiden, sekä elinkeinotoiminnan verotusoikeutta ei ole rajoitettu kansallisen lainsäädännön perusteella, joten kyseisiä yleisesti verovelvollisen urheilijan tuloja Suomi voi lähtökohtaisesti aina verottaa, koska kansallinen lainsäädäntö ei aseta tulojen verottamiselle rajoituksia.

Kuten tutkielman urheilijan kansainvälisten tulojen käsittelyosiossa ilmeni, malliverosopimuksen 17 artiklan soveltamisessa voi ilmetä myös haasteita, sekä ylimääräistä hallinnollista taakkaa urheilijalle palkkaa maksavalle joukkueelle tai tallille. Haastavia ovat esimerkiksi tilanteet, joissa urheilijan joukkue pelaa kansallisen liigan lisäksi jotain kansainvälistä sarjaa, kuten jalkapallon Mestareiden liigaa, jonka takia otteluita pelataan myös muissa valtioissa. Tällöin

urheilijan työskentely tulee 17 artiklan selvittää ja raportoida eri valtioissa vietettyjen päivien perusteella, ja suorittaa veroa eri valtioissa tapahtuneiden työskentelypäivien mukaan. Kyseiset tilanteet vaativat epäilemättä joukkueen hallintoportaalta paljon ylimääräistä työtä, kun pelaajien työskentelypäivistä tulee pitää kirjaa.

Urheilijan palkkioita koskeva 17 artiklan lähdevaltioperiaate on mielestäni perusteltu ja hyvä menettely urheilijan palkkioiden kohdalla. Tällöin urheilusuorituksen sijaintipaikka on useimmiten helppo määrittää, jolloin tulon lähdevaltion määrittämisestä ei aiheudu yleensä ongelmia. Lähdevaltioperiaate myös kaventaa urheilijoiden niin sanotun veropakolaisuuden hyötyjä, jossa urheilija muuttaa verotuksellisista syistä johonkin matalan tuloveroasteen maahan. Kun lähdevaltiolla on verotusoikeus tuloon, tulee urheilijan suorittaa tulosta joka tapauksessa lähdeveroa, vaikka urheilijan asuinvaltio ei tuloa verottaisikaan.

Hallinnollisen puolen keventämiseksi olisi mielestäni aiheellista miettiä, olisiko urheilijoiden palkkatulojen verotuksen osalta perustellumpaa siirtää urheilusta saadut palkat malliverosopimuksen 15 artiklan piiriin. Tällöin lyhytaikaiseen työskentelyyn eri valtioissa soveltuisi myös urheilijoiden kohdalla 15 artiklan sisältämä mekaanikkosääntö, mikä nähdäkseni keventäisi useiden urheilujoukkueiden hallintoa. Joukkueurheilijoiden asema joukkueessa vastaa myös mielestäni suurimmilta osin työskentelyä perinteisemmäksi miellettyissä ammateissa, jossa joukkue maksaa urheilijalle palkkaa, jota verotetaan samalla tavalla kuin muitakin palkkatuloja. Myös tämä seikka nähdäkseni puoltaisi mahdollisuutta, jossa urheilijan palkat voitaisiin verottaa 15 artiklan mukaan.

Perusteluita, joiden mukaan malliverosopimuksen 17 artiklan mukainen lähdevaltioperiaate on otettu pääsäännöksi urheilijoiden ja taiteilijoiden kansainvälisessä verotuksessa, on esitetty ainakin kyseisen ammattiryhmän tyypillistä liikkumista ja tienaamista useiden valtioiden alueilla. Myös kyseisen ammattiryhmän ansiot voivat nousta korkeiksi, ja useissa valtioissa esiintymisen on katsottu lisäävän riskiä vajaaverotukselle tulojen jäädessä joissain

tapauksissa mahdollisesti ilmoittamatta asuinvaltioon.¹⁵² Olen kuitenkin sitä mieltä, että nykyisten tietojenvaihtosopimusten ollessa nykyään kattavia ja luotettavampia, on asuinvaltioon nykyään helpompaa saada tietoa myös verovelvollisen kansainvälisistä tuloista, joten vajaaverotuksen riski on nähdäkseni tätä kautta pienentynyt. Urheilijan palkkojen siirtämisestä 15 artiklan piiriin aiheuttamat taloudelliset, ja verotukselliset vaikutukset, olisi myös mielestäni mahdollinen ja kiinnostava jatkotutkimusaihe.

¹⁵² Tetlak 2010, s. 262.